

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σχολή επιστημών διοίκησης και οικονομίας & Σχολή μηχανικών

Διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών

«Οργάνωση και διοίκηση για μηχανικούς»

**Η στάση των πελατών απέναντι στην πράσινη τραπεζική/
εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών.**

Customers' attitude towards the green banking/ corporate social
responsibility of the banks.

Μυρίλλας Μύρων- Βασίλειος (ΜΟ 139)

Διπλ. πολιτικός μηχανικός Α.Π.Θ.

Επιβλέπωντας καθηγητής: Δρ. Κουργιαντάκης Μάρκος

Ηράκλειο, Φεβρουάριος 2023

Copyright © Μύρων- Βασίλειος Μυρίλλας, 2023.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση για μηχανικούς» του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του τμήματος.

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, Δρ. Κουργιαντάκη Μάρκο, για την άρτια και επιστημονική καθοδήγησή του, καθώς και για την άριστη συνεργασία κατά τη φάση της εκπόνησής της.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία, έχει ως σκοπό, τη διερεύνηση της στάσης των πελατών τραπεζικών ιδρυμάτων, απέναντι στο μοντέλο της πράσινης τραπεζικής και στις αρχές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο. Το πεδίο εφαρμογής της, περιορίζεται γεωγραφικά σε κατοίκους του Ηρακλείου Κρήτης.

Αναφορικά με την μεθοδολογική προσέγγιση της πρωτογενούς έρευνας, επιλέχθηκε η διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου κλειστού τύπου, ενώ για τη συλλογή των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε δειγματοληψία ευκολίας (convenience sampling). Προηγήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση, με συλλογή δευτερογενών δεδομένων από επιλεγμένο θεωρητικό υπόβαθρο, με σημείο αναφοράς τις δύο προαναφερθείσες έννοιες.

Σε σχέση με τα αποτελέσματα που εξήχθησαν, παρατηρείται πως το επίπεδο γνώσης των συμμετεχόντων στην έρευνα, τόσο ως προς την έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό χώρο, όσο, κυρίως και ως προς την πράσινη τραπεζική, είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Επιπρόσθετα, οι δύο αυτές έννοιες, διαφαίνεται πως δεν συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος προς συνεργασία, από το πελατειακό κοινό. Τέλος, ανακύπτει το εύρημα, περί μη ύπαρξης ασυμβατότητας και αμοιβαίως αποκλειόμενης σχέσης, μεταξύ των εννοιών πράσινης τραπεζικής- εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και της βασικής επιδίωξης των τραπεζών για μεγιστοποίηση του κέρδους τους.

Abstract

The purpose of this thesis is to investigate the attitude of customers of banking institutions towards the green banking model and the principles of corporate social responsibility in the banking industry. Its scope is geographically limited to residents of Heraklion, Crete.

Regarding the methodological approach of the primary research, a quantitative research using a closed-ended structured questionnaire was conducted, while convenience sampling was used to collect the data. It was preceded by a literature review, with the collection of secondary data from a selected theoretical background, with reference to the two aforementioned concepts.

In reference to the results extracted, it is observed that the level of knowledge of the participants in the research, both in terms of the concept of corporate social responsibility in the banking sector and, mainly, in terms of green banking, is particularly low. In addition, it is diagnosed that these two concepts are not included in the criteria for choosing a banking institution for cooperation, by the customer base. Finally, a finding emerges; no incompatibility and mutually exclusive relationship applies, among the concepts of green banking- corporate social responsibility and the basic pursuit of banks to maximize their profit.

Περιεχόμενα

Copyright	i
Ευχαριστίες	ii
Περίληψη/ Abstract	iii
Πίνακας περιεχομένων	1
Εισαγωγή.....	4
Κεφάλαιο 1 Βιώσιμη ανάπτυξη και πράσινη επιχειρηματικότητα	6
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης και στόχοι αυτής.....	6
1.1.2 Οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης	7
1.1.3 Χαρακτηριστικά της βιώσιμης (αιεφόρου) ανάπτυξης	8
1.2 Η κλιματική αλλαγή	9
1.3 Η έννοια της κυκλικής οικονομίας.....	10
1.3.1 Η παγκόσμια ανάγκη για στροφή στην κυκλική οικονομία	10
1.3.2 Μετάβαση από το γραμμικό στο κυκλικό μοντέλο	11
1.3.3 Η κυκλική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	12
1.3.4 Η κυκλική οικονομία στον ελλαδικό χώρο	12
1.4 Η έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	14
1.4.1 Ωφέλειες και πλεονεκτήματα από τη μετάβαση στην πράσινη επιχειρηματικότητα ...	15
1.4.2 Μετασχηματισμός υφιστάμενης επιχείρησης σε πράσινη	15
Κεφάλαιο 2 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ)	17
2.1 Εννοιολογική προσέγγιση της ΕΚΕ.....	17
2.1.1 Τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders).....	18
2.1.2 Επιχειρηματική δραστηριότητα και ΕΚΕ	19
2.1.3 Οι ρίζες της ΕΚΕ στην αρχαία Ελλάδα	20
2.1.4 Το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ για την ΕΚΕ	20
2.1.5 Ο Δείκτης Εταιρικής Υπευθυνότητας (CR Index)	21
Κεφάλαιο 3 Τραπεζικό σύστημα.....	23
3.1 Ο θεσμός της τράπεζας.....	23
3.2 Ιστορική εξέλιξη της τράπεζας στον ελλαδικό χώρο	23
3.3 Οικονομική δραστηριότητα και τραπεζικό σύστημα	24
3.4 Ο ρόλος του χρήματος	24
3.5 Τραπεζικά προϊόντα και τραπεζικές εργασίες.....	25
3.5.1 Εργασίες και λογαριασμοί παθητικού.....	25

3.5.2 Εργασίες και λογαριασμοί ενεργητικού	26
3.6 Οργανωτική δομή μίας τράπεζας	28
3.7 Η Τράπεζα της Ελλάδος (Κεντρική Τράπεζα)	31
3.7.1 Ιστορική αναδρομή	31
3.7.2 Εργασίες- ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος.....	31
3.7.3 Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος	32
Κεφάλαιο 4 Πράσινη τραπεζική και ΕΚΕ στον τραπεζικό τομέα	34
4.1 Πράσινη τραπεζική (Green banking): εννοιολογική προσέγγιση	34
4.1.1 Πράσινα προϊόντα, υπηρεσίες και πρακτικές	34
4.1.2 Συνεισφορά της τεχνολογικής ανάπτυξης στην πράσινη τραπεζική.....	35
4.1.3 Η πράσινη τραπεζική ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης	37
4.1.4 Προβληματισμοί ως προς την εφαρμογή της πράσινης τραπεζικής.....	39
4.1.5 Υιοθέτηση αρχών πράσινης τραπεζικής στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα	40
4.2 Εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) στον τραπεζικό κλάδο	48
4.2.1 Ενδιαφερόμενα μέρη τραπεζικού κλάδου	49
4.2.2 Προβληματισμοί από την εφαρμογή της ΕΚΕ στον τραπεζικό τομέα	51
4.2.3 Υιοθέτηση δράσεων ΕΚΕ στις ελληνικές τράπεζες	51
Κεφάλαιο 5 Πρωτογενής έρευνα	59
5.1 Σκοπός της έρευνας	59
5.2 Ερευνητικά ερωτήματα	59
5.3 Μεθοδολογία της έρευνας	59
5.4 Ανάλυση δεδομένων.....	61
5.4.1 Μέρος Α: Δημογραφικά στοιχεία	61
5.4.2 Μέρος Β: Επίπεδο γνώσης πελατών, αναφορικά με την πράσινη τραπεζική και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) στον τραπεζικό κλάδο	63
5.4.3 Μέρος Γ: Πράσινη τραπεζική και δράσεις ΕΚΕ, ως κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος. Σχέση μεταξύ βασικής στοχοθεσίας τραπεζικών ιδρυμάτων (μεγιστοποίηση κέρδους) και των αρχών πράσινης τραπεζικής και ΕΚΕ	67
5.5 Συγκριτική ανάλυση.....	73
5.5.1 Γενικά- έλεγχος συσχέτισης μεταξύ δημογραφικών στοιχείων και επιλεγμένων ερωτήσεων της πρωτογενούς έρευνας	73
5.5.2 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Φύλο	74
5.5.3 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Ηλικία	77
5.5.4 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εκπαιδευτικό επίπεδο	79
5.5.5 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Οικογενειακή κατάσταση	82
5.5.6 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εισόδημα	86
5.5.7 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Συμμετοχή σε φιλανθρωπικές δράσεις	89

Κεφάλαιο 6 Αποτελέσματα έρευνας- συμπεράσματα	94
6.1 Γενικά- σύνοψη θεωρητικού δευτερογενούς υποβάθρου	94
6.2 Συμπεράσματα πρωτογενούς έρευνας- συγκρίσεις με άλλες παρεμφερείς ερευνητικές διατριβές.....	94
6.3 Προτάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders)	97
6.4 Μελλοντικές προεκτάσεις σε επίπεδο έρευνας	97
Βιβλιογραφία	99
Παράρτημα Α- Ερωτηματολόγιο	103

Εισαγωγή

Η κλιματική αλλαγή, εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια, σε μία από τις κυρίαρχες απειλές για τη βιωσιμότητα του κοινωνικού ιστού και ανάγεται σε ζήτημα μείζονος σημασίας, με παγκόσμιες προεκτάσεις. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση αξιολόγησης της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC-Intergovernmental Panel on Climate Change), ο πλανήτης θα κληθεί σύντομα να υπερκεράσει πολλαπλούς και βαρυσήμαντους κλιματικούς κινδύνους, ακόμη και στην περίπτωση εκπλήρωσης του αισιόδοξου σεναρίου μείωσης των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου (IPCC, 2022).

Υπό το πρίσμα αυτό, κρίνεται αναγκαία η συστράτευση όλων, για τη μετάβαση σε μία εποχή που θα χαρακτηρίζεται από τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και θα έχει αιεφόρο προσανατολισμό. Αρωγός στην πορεία αυτή, δύναται να σταθεί η πράσινη τραπεζική (green banking), η οποία βασίζει τη λειτουργική της δομή και προσαρμόζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της, με γνώμονα την πράσινη ανάπτυξη, ενσωματώνοντας παράλληλα, στοιχεία εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στο χαρτοφυλάκιο αξιών της.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι διττός: αφενός μεν, επιχειρεί μία ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στις έννοιες της πράσινης τραπεζικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο, αφετέρου δε, μέσω της συλλογής πρωτογενών δεδομένων, καλείται να διερευνήσει τη στάση του πελατειακού κοινού των τραπεζικών ιδρυμάτων, απέναντι στις δύο προαναφερθείσες εννοιολογικές υποστάσεις.

Η έρευνα που ακολουθεί, περιορίζεται στα γεωγραφικά όρια του Ηρακλείου Κρήτης, καθώς απευθύνεται στους κατοίκους της συγκεκριμένης πόλης. Στοχεύει στον προσδιορισμό του επιπέδου γνώσης και πληροφόρησης των πελατών των τραπεζών, ως προς τις εξεταζόμενες έννοιες (πράσινη τραπεζική και εταιρική κοινωνική ευθύνη) και στην διαπίστωση του βαθμού σημαντικότητας των εν λόγω εννοιών, ως κριτηρίων επιλογής τραπεζικού οργανισμού. Παράλληλα, θίγει το ζήτημα της συμβατότητας ή μη, μεταξύ της επιδίωξης των τραπεζών για μεγιστοποίηση των δεικτών κερδοφορίας τους και του οικολογικά υπεύθυνου και ανθρωποκεντρικά ορμώμενου χαρακτήρα της πράσινης τραπεζικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, στο τραπεζικό γίγνεσθαι. Η διερεύνηση των παραπάνω, αποκτά ιδιαίτερος επίκαιρο χαρακτήρα τη δεδομένη χρονική περίοδο, λαμβάνοντας υπόψη και τα αναφερόμενα στην πρώτη παράγραφο της παρούσας ενότητας. Τα αποτελέσματα της έρευνας, δύναται να συνεισφέρουν χρήσιμες και αξιοποιήσιμες πληροφορίες στα τραπεζικά ιδρύματα, στους πελάτες αυτών και κατ' επέκταση στον θεσμό της κοινωνίας και της πολιτείας.

Η δομή της εργασίας, φέρει την ακόλουθη διάρθρωση:

- Βιβλιογραφική ανασκόπηση, με μελέτη του θεωρητικού υποβάθρου των κάτωθι εννοιών και θεματικών εννοιών:

- i. Βιώσιμη ανάπτυξη- κλιματική αλλαγή- πράσινη επιχειρηματικότητα.

- ii. Εταιρική κοινωνική ευθύνη- εξετάζεται τόσο ως γενική και αυθύπαρκτη έννοια, όσο και ως έννοια εντασσόμενη στον τραπεζικό κλάδο.

- iii. Τραπεζικό σύστημα στον ελλαδικό χώρο.

- iv. Πράσινη τραπεζική.

- Διεξαγωγή πρωτογενούς έρευνας (προσδιορισμός τύπου και μέσου υλοποίησης της έρευνας, καθορισμός ερευνητικών ερωτημάτων, σχεδιασμός ερωτηματολογίου, συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση πρωτογενών στοιχείων).
- Εξαγωγή συμπερασμάτων και αποτελεσμάτων, σύγκριση με ευρήματα άλλων παρεμφερών ερευνητικών διατριβών, προτάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) και αναφορές σε μελλοντικές προεκτάσεις της εργασίας, σε επίπεδο έρευνας.

Κεφάλαιο 1 | Βιώσιμη ανάπτυξη και πράσινη επιχειρηματικότητα.

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης και στόχοι αυτής.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, εμπεριέχεται στην έκθεση με τίτλο «Το κοινό μας μέλλον» (Our common future), γνωστό και ως «Brundtland report», της Επιτροπής Brundtland του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Διατυπώθηκε το έτος 1987, ως εξής: «Βιώσιμη ανάπτυξη, είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες».

Στο πλαίσιο της 70^{ης} Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, στις 25 Σεπτεμβρίου του 2015, υιοθετήθηκαν δεκαεπτά (17) Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Πρόκειται για στόχους με παγκόσμιο χαρακτήρα και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως το 2030. Περιλαμβάνουν εκατόν εξήντα εννέα (169) υποστόχους και συνεπάγονται δεσμεύσεων υλοποίησης από το σύνολο των χωρών (ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων). Οι ΣΒΑ παρατίθενται εν συντομία, ακολούθως:

1. Μηδενική φτώχεια: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, η οποία προσδιορίζεται επί του παρόντος βάσει των ανθρώπων που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα. Η συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων που βιώνουν την ακραία φτώχεια, κατοικούν στη Νότια Ασία και στην υποσαχάρια Αφρική.

2. Μηδενική πείνα: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, ο τερματισμός της πείνας καθώς και η διασφάλιση θρεπτικής τροφής σε επαρκείς ποσότητες, στο σύνολο του παγκόσμιου πληθυσμού.

3. Καλή υγεία και ευημερία: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η μείωση της μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις, ο τερματισμός των επιδημιών ελονοσίας, φυματίωσης και AIDS, καθώς και η πρόσβαση όλων σε ασφαλή και αποτελεσματικά φάρμακα και εμβόλια.

4. Ποιοτική εκπαίδευση: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά θα ολοκληρώνουν μία ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ παράλληλα θα έχουν πρόσβαση σε ελεύθερη προσχολική εκπαίδευση.

5. Ισότητα των φύλων: βασική επιδίωξη αποτελεί ο τερματισμός κάθε μορφής διακρίσεων κατά του γυναικείου φύλου, η εξάλειψη κάθε μορφής βίας προς αυτό και η ενίσχυση πολιτικών και νομοθετημάτων που προωθούν την ισότητα των φύλων και την χειραφέτηση των γυναικών.

6. Καθαρό νερό και αποχέτευση: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η καθολική πρόσβαση σε ασφαλές και ποιοτικό πόσιμο νερό καθώς και σε εγκαταστάσεις υγιεινής.

7. Φτηνή και καθαρή ενέργεια: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε παγκόσμια κλίμακα και η διασφάλιση πρόσβασης σε αξιόπιστες και καθαρές υπηρεσίες ενέργειας στο σύνολο του παγκόσμιου πληθυσμού.

8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, της σύγχρονης δουλείας και της παιδικής εργασίας, με παράλληλη εξασφάλιση αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για το σύνολο του παγκόσμιου πληθυσμού.

9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η υλοποίηση ποιοτικών και βιώσιμων υποδομών για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινη ευημερίας, η συμμετρική και δίχως αποκλεισμούς προώθηση της βιώσιμης βιομηχανοποίησης καθώς και η στήριξη της τεχνολογικής ανάπτυξης, της έρευνας και της καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

10. Λιγότερες ανισότητες: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η εξάλειψη νόμων και πολιτικών που ευνοούν τις κοινωνικές διακρίσεις, η υιοθέτηση φορολογικών και μισθολογικών νομοθετημάτων προς άρση των ανισοτήτων καθώς και τη διασφάλιση της ενισχυμένης εκπροσώπησης των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη αποφάσεων επί οικονομικών και χρηματοπιστωτικών ζητημάτων.

11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η διασφάλιση πρόσβασης του παγκόσμιου πληθυσμού σε επαρκή και ασφαλή στέγαση, η βελτίωση των οδικών αξόνων κυκλοφορίας, η ορθή διαχείριση των αστικών αποβλήτων και η εξασφάλιση ισότιμης προσβασιμότητας σε δημόσιους χώρους και χώρους πρασίνου.

12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλα τα στάδια (από την παραγωγή έως τη διακίνηση), η επίτευξη βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και η ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της ενίσχυσης πρακτικών ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης.

13. Δράση για το κλίμα: βασική επιδίωξη αποτελεί η ενσωμάτωση μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές παγκοσμίως και η ενίσχυση της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών, έναντι των φυσικών καταστροφών που προέρχονται από την κλιματική αλλαγή.

14. Ζωή στο νερό: βασική επιδίωξη αποτελεί η μείωση της θαλάσσιας ρύπανσης, η καταπολέμηση της παράνομης και άναρχης αλιείας και η βιώσιμη διαχείριση και προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων.

15. Ζωή στη στεριά: βασική επιδίωξη αποτελεί η αποκατάσταση και η βιώσιμη διαχείριση των χερσαίων οικοσυστημάτων, η προστασία και η αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών, η εφαρμογή πολιτικών δάσωσης και αναδάσωσης και η καταπολέμηση της λαθροθηρίας.

16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί: βασική επιδίωξη αποτελεί έως το 2030, η καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος, η μείωση φαινομένων διαφθοράς και δωροδοκίας, η εξάλειψη της βίας και η προαγωγή του κράτους δικαίου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

17. Συνεργασία για τους στόχους: βασική επιδίωξη αποτελεί η εξασφάλιση χρηματικών πόρων για τις αναπτυσσόμενες χώρες, η υιοθέτηση ατζέντας επενδυτικής πολιτικής για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και η υλοποίηση των δεσμεύσεων των ανεπτυγμένων χωρών για παροχή επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας.

1.1.2 Οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η βιώσιμη ανάπτυξη, στηρίζεται στην υπόστασή της σε τρεις βασικές αλληλένδετες ενότητες, οι οποίες αποτελούν τους πυλώνες της και παρατίθενται συνοπτικά παρακάτω (Μητούλα, Αστάρτα & Καλδής, 2008):

▪ **Περιβαλλοντική βιωσιμότητα:** η ικανότητα του περιβάλλοντος να διασφαλίζει μία αρμονική ισορροπία των οικοσυστημάτων του και να διατηρεί επ' αόριστον τη δυνατότητα ανατροφοδότησης της οικολογικής αλυσίδας.

▪ **Κοινωνική βιωσιμότητα:** η δυνατότητα ενός κοινωνικού συστήματος να λειτουργεί και να υποστηρίζει ένα εξαρχής καθορισμένο, υψηλής ποιοτικής στάθμης επίπεδο κοινωνικής ευημερίας επ' αόριστον.

▪ **Οικονομική βιωσιμότητα:** η ικανότητα μίας οικονομίας να υποστηρίζει και να διατηρεί ένα εξαρχής καθορισμένο και επαρκές επίπεδο οικονομικής παραγωγής επ' αόριστον.

Η βιώσιμη ανάπτυξη, ορίζει και ιεραρχεί ως βαρύνουσας σημασίας την προοπτική μίας ισόρροπης προόδου η οποία θα προασπίζει το τρίπτυχο: διασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος, οικονομική άνθηση και κοινωνική συνοχή μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, με παράλληλη εξάλειψη των ανισοτήτων.

1.1.3 Χαρακτηριστικά της βιώσιμης (αιεφόρου) ανάπτυξης.

Προκειμένου να χαρακτηριστεί μία προσέγγιση ως βιώσιμη, θα πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια και προϋποθέσεις. Αυτά είναι η αποσύνδεση, η εξοικονόμηση, η αξιοποίηση της τεχνολογίας, η δημιουργία απασχόλησης και ο παρεμβατισμός (Χατζημπίρος, 2009). Συγκεκριμένα:

▪ **Αποσύνδεση:** Ο όρος αναφέρεται στην επίτευξη αντιστρόφως ανάλογης σχέσης, μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής επιβάρυνσης. Η αποσύνδεση, μεταξύ εκπομπής ρύπων και παραγωγής ενέργειας, έχει επιτευχθεί, ενώ ο επόμενος στόχος είναι το ίδιο να συμβεί μεταξύ έκλυσης αερίων του θερμοκηπίου και ενεργειακής παραγωγής.

▪ **Εξοικονόμηση:** Η μείωση της αλόγιστης κατανάλωσης ενεργειακών και μη πόρων (νερό, ορυκτά, εδαφικές εκτάσεις), οδηγεί σε αύξηση των αντίστοιχων αποθεμάτων για τις μελλοντικές γενιές και επομένως συναρτάται άμεσα με την έννοια της βιωσιμότητας.

▪ **Αξιοποίηση της τεχνολογίας:** Η ανάπτυξη και η πρόοδος της τεχνολογίας, αποτελεί κομβικό παράγοντα για την προώθηση και επικράτηση των βιώσιμων πρακτικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, μέσω του οποίου η τεχνολογία οδηγεί σε αιεφορία, είναι η διαχείριση των απορριμμάτων. Στην περίπτωση αυτή, τα απορρίμματα, από εστία μόλυνσης και ρύπανσης, μέσω διαδικασιών ανακύκλωσης και ενεργειακής αναβάθμισης, μεταπίπτουν σε πηγές ενέργειας και σε πρώτες ύλες στον κατασκευαστικό κλάδο.

▪ **Δημιουργία απασχόλησης/ επιχειρηματικότητα:** Η βιώσιμη ανάπτυξη στοχεύει, παράλληλα με την οικονομική πρόοδο σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων και σε διάχυση των οικονομικών ωφελειών σε κατά το δυνατόν, μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού. Συντελεί στην προώθηση της απασχόλησης και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, μέσω παροχής κινήτρων αύξησης των Ετησίων Μονάδων Απασχόλησης (ΕΜΕ) και χρηματοδότησης πράσινων επενδυτικών σχεδίων.

▪ **Παρεμβατισμός:** Ο όρος αναφέρεται στον κρατικό παρεμβατισμό, ο οποίος είναι απαραίτητος για τον καθορισμό των συνθηκών ενσωμάτωσης και λειτουργίας των πράσινων τεχνολογιών και επενδύσεων. Μέσω αυτού, επιτυγχάνεται ισοκατανομή πόρων ανά περιφέρεια, ορίζεται ένα αδιάβλητο και αξιοκρατικό κανονιστικό πλαίσιο αναφοράς και αποτρέπονται φαινόμενα αποκλεισμών, ανισοτήτων και αθέμιτου ανταγωνισμού.

1.2 Η κλιματική αλλαγή.

Η ραγδαία και σχεδόν ανεξέλεγκτη αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου {διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), μεθάνιο (CH₄) και υποξείδιο του αζώτου (N₂O)}, οφείλεται κατά κύριο λόγο στη χρήση ορυκτών καυσίμων. Επιβαρυντικούς παράγοντες, με σημαντικά μικρότερη επιρροή, αποτελούν η αποψίλωση των δασικών εκτάσεων, η αλλαγή χρήσης της γης και η γεωργία. Οι εκπομπές των συγκεκριμένων αερίων, με προεξέχουσα εκείνη του διοξειδίου του άνθρακα, συντελούν στην υπερθέρμανση του πλανήτη και στην ριζική μεταβολή του παγκόσμιου οικοσυστήματος. Με τον όρο φαινόμενο του θερμοκηπίου, αποδίδεται η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης, λόγω της υπέρμετρης εκπομπής CO₂ στην ατμόσφαιρα. Το CO₂ απορροφά ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία με μήκος κύματος 15μm (στην περιοχή του μεγίστου της γήινης θερμικής ακτινοβολίας), ενώ αφήνει να περάσει απρόσκοπτα και ανενόχλητα η ηλιακή ακτινοβολία. Το διοξείδιο του άνθρακα που παράγεται από την καύση των ορυκτών καυσίμων, κατά το ήμισυ παραλαμβάνεται από τους ωκεανούς και από τα επίγεια οικοσυστήματα, ενώ το έτερο ήμισυ εκπέμπεται στην ατμόσφαιρα. Καθώς αποτελεί το βασικό αέριο του φαινομένου του θερμοκηπίου, το CO₂ ουσιαστικά επιτελεί ρόλο ρυθμιστή του ενεργειακού ισοζυγίου του πλανήτη και η αύξηση των ποσοτήτων εκπομπής του, συνεπάγεται υπερθέρμανση (Μουσιόπουλος, Ντζιαχρήστος & Σλίνη, 2015).

Άλλες αρνητικές επιπτώσεις οι οποίες συνδέονται με την κλιματική αλλαγή και το φαινόμενο του θερμοκηπίου, είναι οι ακόλουθες (Βιτοπούλου, Γεμεντζή, Γιαννακού, Καυκαλάς, Τασοπούλου, 2015).

- Το λιώσιμο των πάγων και η άνοδος της στάθμης των θαλασσών. Ειδικά για τις παράκτιες περιοχές, στις οποίες συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, οι προβλέψεις είναι ιδιαιτέρως αποθαρρυντικές.
- Εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων, με συνεπακόλουθη την αύξηση της θνησιμότητας του ανθρώπινου πληθυσμού και την εμφάνιση νέων παθήσεων.
- Μείωση αγροτικής παραγωγής και υποβάθμιση της ποιότητάς της.
- Διατάραξη του υδρολογικού κύκλου, υποβάθμιση δασικών εκτάσεων και λοιπών οικοσυστημάτων.

Βάσει των ανωτέρω, η αντιμετώπιση του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής κρίνεται μείζονος σημασίας, με βασικά σημεία διορθωτικών ενεργειών τα εξής:

- Μείωση των εκπομπών αερίων, τα οποία μέσω δέσμμευσης της θερμότητας, συντελούν στη μεγέθυνση του φαινομένου του θερμοκηπίου.
- Μείωση της ανθρώπινης παρεμβατικότητας στο περιβάλλον.
- Περιβαλλοντική διαχείριση με χρήση κατάλληλων μεθοδολογιών και επιστημονικών εργαλείων.
- Προώθηση, εφαρμογή και καθιέρωση της «πράσινης» ανάπτυξης.
- Αύξηση χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ).

1.3 Η έννοια της κυκλικής οικονομίας.

Η κυκλική οικονομία ως έννοια, έρχεται στο προσκήνιο επιχειρώντας να μετουσιώσει σε πράξη το όραμα της αειφόρου ανάπτυξης, εν μέσω της αυξανόμενης παραγωγής και κατανάλωσης των φυσικών πόρων της γης. Αποτελεί εν μέρει την μετεξέλιξη της ανακύκλωσης, με μία σημαντική διαφορά: ενώ στη διαδικασία της ανακύκλωσης, ένα χρησιμοποιημένο προϊόν αποσυντίθεται σε πρώτες ύλες, οι οποίες εν συνεχεία ανακτώνται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή νέων προϊόντων, στην κυκλική οικονομία, ένα προϊόν σχεδιάζεται και υλοποιείται εξ αρχής με τρόπο ώστε να είναι επιδεκτικό ανακατασκευής και επαναμεταποίησης, προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθεί ως καινούργιο. Η κυκλική οικονομία, ως οικονομικό μοντέλο, βασίζεται στον περιορισμό της σπατάλης των πόρων που λαμβάνουν μέρος σε μία παραγωγική διαδικασία, ενώ στηρίζεται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα διατήρησης ενός προϊόντος σε χρηστική κατάσταση επί μακρού χρονικού διαστήματος και από την ικανότητα χρησιμοποίησης προϊόντων για παροχή υπηρεσιών σε πολλαπλούς χρήστες (sharing economy). Τέλος, δίνει έμφαση στην αξιοποίηση φυτικών και ζωικών υποπροϊόντων καθώς και αποβλήτων παραγωγικών διαδικασιών, προς παραγωγή ενέργειας (Κοτταρίδη, 2020).

Εικόνα 1.1 Γραμμική και κυκλική οικονομία (Περιοδικό Καινοτομία, Έρευνα & Ψηφιακή Οικονομία, Τεύχος 115/ Μάρτιος- Μάϊος 2019).

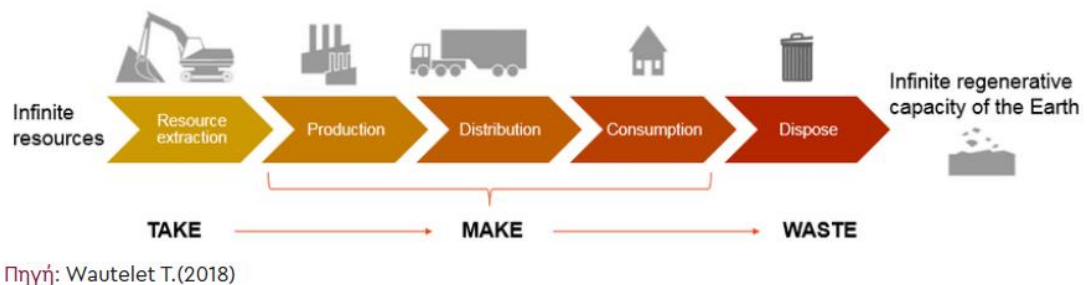
1.3.1 Η παγκόσμια ανάγκη για στροφή στην κυκλική οικονομία.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η σημασία της κυκλικής οικονομίας αναγνωρίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς μπορεί να συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Η παγκόσμια κατανάλωση υλικών, όπως η βιομάζα, τα ορυκτά καύσιμα, τα ανόργανα συστατικά και τα μέταλλα, αναμένεται να διπλασιαστεί τα επόμενα σαράντα (40) έτη. Παράλληλα, η ετήσια παραγωγή αποβλήτων, προβλέπεται να παρουσιάσει αύξηση της τάξης του 70%, έως το 2050. Η εξόρυξη και η επεξεργασία των φυσικών πόρων, ευθύνεται για το 50% των συνολικών εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου καθώς και για την υποβάθμιση της ποιότητας των

υδάτινων πόρων και για την απώλεια της βιοποικιλότητας κατά ποσοστό 90% (ΥΠ.ΕΝ., 2021). Από την παραπάνω ανάλυση, καθίσταται σαφές, πως το ζήτημα της υιοθέτησης αρχών κυκλικής οικονομίας και η αναγωγή του συγκεκριμένου μοντέλου σε κυρίαρχο οδηγό της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, συνιστά αναγκαιότητα.

1.3.2 Μετάβαση από το γραμμικό στο κυκλικό μοντέλο.

Έχει πλέον καταστεί σαφές, πως το γραμμικό μοντέλο παραγωγής («προμήθεια- παραγωγή και απόρριψη»), στο οποίο βασίστηκε η παγκόσμια οικονομία από την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης (τέλη 18^{ου} αιώνα), δεν αποτελεί αειφόρα επιλογή. Στο μοντέλο αυτό, κάθε προϊόν, αναπόφευκτα, φτάνει σε σύντομο χρονικό διάστημα στο πέρας της ωφέλιμης και χρηστικής ζωής του, ενώ η πηγή ενέργειας για την παραγωγή του στηρίζεται στην αέναη εξόρυξη πόρων. Στο γραμμικό μοντέλο, οι επιχειρήσεις προχωρούν σε άντληση πρώτων υλών, με τις οποίες προμηθεύουν άλλες επιχειρήσεις, προκειμένου αυτές να παράξουν το τελικό προϊόν. Ακολούθως, τα παραγόμενα προϊόντα πωλούνται στο πελατειακό κοινό, το οποίο τα χρησιμοποιεί για πεπερασμένο χρονικό διάστημα. Τέλος, το προϊόν αποσύρεται από τους καταναλωτές, έχοντας πλέον επιτελέσει τον λειτουργικό του ρόλο, χωρίς καμία δυνατότητα ανάκτησης είτε του ίδιου του προϊόντος, είτε των επί μέρους υλικών από τα οποία συντίθεται. Αυτή η γραμμική ροή αγαθών, ευρέως γνωστή ως «take-make-waste», απεικονίζεται στην εικόνα 1.1 που παρατίθεται στη συνέχεια. Στις αρνητικές συνέπειες του εν λόγω μοντέλου, συγκαταλέγονται: ο περιορισμός των φυσικών πόρων, η παραγωγή αποβλήτων και η κλιματική αλλαγή (Tchobanoglous & Kreith, 2018).

Πηγή: Wautelet T.(2018)

Εικόνα 1.2 Η ροή πρώτων υλών σε ένα γραμμικό μοντέλο παραγωγής (Wautelet T., 2018).

Στο κυκλικό μοντέλο, κάθε προϊόν θα πρέπει να παραμένει χρηστικό, όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο και στη συνέχεια, όταν αυτό ολοκληρώσει τον κύκλο ζωής του, θα πρέπει είτε να επαναχρησιμοποιείται (κατόπιν σχετικής μεταποίησης), είτε να ανακυκλώνεται προς παραγωγή νέων προϊόντων ή υλικών. Με τον τρόπο αυτό, αυξάνεται η προστιθέμενη αξία του καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του. Τα βασικά χαρακτηριστικά του μοντέλου αυτού, παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:

- Η ανθεκτικότητα των παραγόμενων προϊόντων.
- Η αποδοτικότητα των χρησιμοποιούμενων πόρων.
- Ο οικολογικός χαρακτήρας και η προώθηση της οικολογικής κουλτούρας.
- Η μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών και η προσέγγιση της έννοιας της αειφορίας.

- Η καινοτομία στις αγορές των ανακυκλώσιμων υλικών, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη αγορών δευτερογενών υλικών.
- Μειωμένη επιβάρυνση του περιβάλλοντος.
- Τόνωση της ανταγωνιστικότητας, υλοποίηση νέων θέσεων εργασίας.

Εικόνα 1.3 Διαγραμματική ροή διαδικασιών στο μοντέλο της κυκλικής οικονομίας (Περιοδικό Καινοτομία, Έρευνα & Ψηφιακή Οικονομία, Τεύχος 115/ Μάρτιος- Μάϊος 2019).

1.3.3 Η κυκλική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Προκειμένου να επιτευχθεί η φιλόδοξη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και να εδραιωθεί ως νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, απαιτείται στοχευμένη πολιτική βούληση σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει ένα σχέδιο εφαρμογής των αρχών της κυκλικής οικονομίας, γνωστό ως Circular Economy Package [EC (2015)]. Με βάση το σχέδιο αυτό, η ευρωπαϊκή οικονομία θα καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική και φιλική προς το περιβάλλον, λαμβάνοντας μέτρα για τη μείωση των αποβλήτων και για την ενίσχυση της βιώσιμης παραγωγής, με παράλληλη μείωση της χρήσης των πεπερασμένων φυσικών πόρων (Graedel & Allenby, 2009). Τον Μάρτιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το νέο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, με βάση την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Το σχέδιο αυτό, διασφαλίζει ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο πολιτικής δράσης, με το οποίο έρχονται στο προσκήνιο τα βιώσιμα προϊόντα, οι βιώσιμες υπηρεσίες και τα βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα, μετασχηματίζοντας παράλληλα τα καταναλωτικά πρότυπα, ώστε να επιτυγχάνεται ελάχιστη έως μηδενική παραγωγή αποβλήτων (Tchobanoglous & Kreith, 2018).

1.3.4 Η κυκλική οικονομία στον ελλαδικό χώρο.

Η Ελλάδα έχει θέσει την κυκλική οικονομία στο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής της, επιθυμώντας να οδηγηθεί σε μία πορεία προς την αειφορία και την βιωσιμότητα. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δημοσίευσε τον Δεκέμβριο του 2018 την Εθνική Στρατηγική για

την Κυκλική Οικονομία, μέσω της οποίας τίθενται οι στόχοι για τη μετάβαση στο κυκλικό οικονομικό μοντέλο. Συνοπτικά και ενδεικτικά, η εθνική στρατηγική περιλαμβάνει:

- σειρά παρεμβάσεων με θεσμικό χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας.
- υλοποίηση βάσεων δεδομένων, συγκέντρωσης και ανάλυσης πληροφοριών σχετικών με το κυκλικό μοντέλο ανάπτυξης.
- ενέργειες προώθησης επιχειρηματικών σχεδίων κυκλικής οικονομίας.
- παροχή χρηματοδοτικών εργαλείων (φοροαπαλλαγές και ενισχύσεις) μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ, Επενδυτικής Τράπεζας και άλλων πόρων.
- ενέργειες προώθησης προϊόντων ανοικτής τεχνολογίας και καινοτομίας.
- παροχή κινήτρων ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της συνεργατικότητας σε τομείς επαναχρησιμοποίησης υλικών.
- πολιτικές προώθησης του «έξυπνου εργοστασίου»- υψηλής τεχνολογίας δομή με καινοτόμα χαρακτηριστικά, πράσινη υπόσταση και ψηφιοποιημένη παλέτα λειτουργιών.

Δυστυχώς όμως, ο δείκτης απόδοσης της κυκλικής οικονομίας στον ελλαδικό χώρο, παρουσιάζεται ιδιαίτερος χαμηλός, με την πλειοψηφία των σχετικών μετρητικών δεικτών να βρίσκονται στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των είκοσι οκτώ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κοτταρίδη, 2020).

Συνέπεια των ανωτέρω και σε συνέχεια του νέου Σχεδίου Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κυκλική οικονομία το οποίο παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2022, η Ελλάδα, προχώρησε σε αναθεώρηση του εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, τον Νοέμβριο του 2021. Το εν λόγω σχέδιο δράσης, ουσιαστικά αποτελεί έναν οδικό χάρτη με τετραετή χρονικό ορίζοντα αναφοράς (2021-2025), ο οποίος περιλαμβάνει εβδομήντα μία (71) δράσεις που στοχεύουν στην βιώσιμη και ανταγωνιστική εγχώρια οικονομική ανάπτυξη. Οι δράσεις αυτές, κατανέμονται σε πέντε βασικούς άξονες:

1. Βιώσιμη παραγωγή και βιομηχανική πολιτική εστιασμένη στην αειφόρα ανάπτυξη.
2. Βιώσιμη κατανάλωση και εμφύσηση οικολογικής κουλτούρας.
3. Μείωση αποβλήτων με χρηματοδότηση σχετικών προληπτικών ενεργειών.
4. Οριζόντιες δράσεις με θέσπιση εθνικού παρατηρητηρίου και εφαρμογή δεικτών αξιολόγησης.
5. Κατηγοριοποίηση προϊόντων ως προς τον βαθμό της προκαλούμενης επιβάρυνσης στο περιβάλλον και σχεδιασμός μέτρων αντιμετώπισης των συνεπειών τους.

Μέσω του νέου σχεδίου δράσης, αναμένεται να επιτευχθεί η μετάβαση σε ένα μοντέλο αειφόρας ανάπτυξης με σαφή προσανατολισμό προς τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Η συλλογική και συντονισμένη προσπάθεια που απορρέει από τις διατάξεις του, προσβλέπει σε μείωση αποβλήτων και επικίνδυνων ουσιών, ενθάρρυνση χρήσης ήπιων μορφών ενέργειας, αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των προϊόντων και σε προώθηση της κυκλικότητας στις παραγωγικές και καταναλωτικές διαδικασίες (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2020).

1.4 Η έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα, είναι μία μορφή οικονομικής δραστηριότητας η οποία τοποθετεί την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σε πρωταρχική θέση στην ατζέντα του στρατηγικού σχεδιασμού της. Υποδηλώνει την θετική στάση της επιχείρησης ως προς την περιβαλλοντική προστασία, λαμβάνοντας σχετική μέριμνα κατά την παραγωγική διαδικασία των προϊόντων της και διαμορφώνοντας ανάλογα τις παρεχόμενες υπηρεσίες της. Τα περισσότερα από τα παραγωγικά και καταναλωτικά συστήματα, καθιερώθηκαν σε χρονικές περιόδους του παρελθόντος, όπου τόσο οι φυσικοί πόροι όσο και οι περιβαλλοντικές αντοχές θεωρούνταν ανεξάντλητες. Αυτές οι υποθέσεις, προφανώς δεν ισχύουν πια, οπότε κρίνονται αναγκαίες οι σχετικές προσαρμογές και μεταρρυθμίσεις (Χρηστάκης, 2013).

Η πράσινη επιχειρηματικότητα, αναγνωρίζει και ενστερνίζεται τα ακόλουθα (Παπαμανώλης, 2012):

- Το περιβάλλον της επιχείρησης, αποτελεί μέρος του φυσικού περιβάλλοντος. Το σύνολο των φυσικών πόρων που χρησιμοποιούνται στην πραγματική οικονομία, προέρχονται από την εδαφική μάζα της γης, από το υδάτινο στοιχείο των θαλασσών και από τον ατμοσφαιρικό αέρα. Ως εκ τούτου, η παρατηρούμενη μείωσή τους σε παγκόσμια κλίμακα, θέτει βασικούς περιορισμούς στην ανάπτυξη των παραδοσιακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Τα κυρίαρχα συστήματα παραγωγής και κατανάλωσης, χαρακτηρίζονται από σπατάλη, βασιζόμενα σε μία θεωρητική, πλην πλασματική αφθονία πετρελαίου και λοιπόν ορυκτών. Τα σύγχρονα παραγωγικά συστήματα, οφείλουν να στηριχθούν στην αποτελεσματική και συνετή αξιοποίηση φυσικών, ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων, συμβάλλοντας στην ουδετερότητα του αποτυπώματός τους.
- Σε μία εποχή στην οποία τα τυποποιημένα βιομηχανικά προϊόντα αφθονούν, το κρίσιμο στοιχείο για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής, αποτελεί η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτού του είδους, χαρακτηρίζουν και σηματοδοτούν τη φυσιογνωμία της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Η δομή μίας επιχείρησης που λειτουργεί βάσει των αρχών της πράσινης επιχειρηματικότητας, στηρίζεται στην προσαρμογή της παραγωγικής της διαδικασίας σε ήπιες και φιλικές προς το περιβάλλον δράσεις και πρακτικές. Παράλληλα:

- Φροντίζει για την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, συνεισφέροντας εμπράκτως στην εξοικονόμησή τους.
- Μεριμνά για τον περιορισμό της φύρας σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, αποκομίζοντας με αυτό τον τρόπο πολλαπλά οφέλη, περιβαλλοντικά και οικονομικά.
- Επιδιώκει την αποδοτική κάλυψη των πραγματικών αναγκών των καταναλωτών, στοχεύοντας στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.
- Επενδύει στην προστασία και στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας και προάγοντας εταιρική κουλτούρα που στηρίζεται σε αρχές βιώσιμης ανάπτυξης.

1.4.1 Ωφέλειες και πλεονεκτήματα από τη μετάβαση στην πράσινη επιχειρηματικότητα.

Η στροφή μίας επιχειρηματικής οντότητας προς την πράσινη επιχειρηματικότητα, συνεπάγεται πληθώρα ωφελειών και πλεονεκτημάτων, με σημαντικότερα τα παρακάτω (Scott, 2013):

- Η χρήση ήπιων μορφών ενέργειας και η ενσωμάτωση τεχνικών και εγκαταστάσεων χαμηλών καταναλώσεων, οδηγούν σε μείωση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων και σε ταχεία απόσβεση του αρχικού κόστους επένδυσης.
- Η ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης ανάπτυξης και η εμφύσηση πράσινης και αειφόρας κουλτούρας σε μία επιχείρηση, οδηγεί σε προσέλκυση νέας πελατειακής βάσης και σε διεύρυνση του μεριδίου της στην αγορά. Η καταναλωτική ζήτηση οικολογικών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και η ενεργοποίηση των ευαισθητοποιημένων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος πελατών, από τις πράσινες δράσεις μίας επιχείρησης, συνιστά εμπορικό και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την τελευταία.
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών και εθνικών χρηματοδοτικών εργαλείων, τα οποία χορηγούνται σε επιχειρήσεις που ενσωματώνουν αρχές αειφορίας στο χαρτοφυλάκιό τους (οικονομικές ενισχύσεις ή φοροαπαλλαγές).
- Δυνατότητα λήψης δανειακών προϊόντων με ευνοϊκότερους όρους, μέσω των οποίων, η επιχείρηση θωρακίζεται με την επιθυμητή ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια.
- Εξασφάλιση ευνοϊκότερων προγραμμάτων ασφάλισης. Οι ασφαλιστικές εταιρείες, πριμοδοτούν τις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν πράσινες πρακτικές, καθώς μειώνεται ο κίνδυνος πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας, άρα και της επιβολής σχετικών προστίμων-ποινών.
- Αναγνώριση και σεβασμός από την ευρύτερη κοινωνία, ως συνεπακόλουθο της υπεύθυνης στάσης της επιχείρησης σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και μείωσης του ενεργειακού και περιβαλλοντικού της αποτυπώματός της.

1.4.2 Μετασχηματισμός υφιστάμενης επιχείρησης σε πράσινη.

Η στροφή στην πράσινη επιχειρηματικότητα και ο αντίστοιχος μετασχηματισμός μίας υφιστάμενης επιχείρησης, αποτελεί διαδικασία πολύπλοκη, απαιτεί βούληση και οργανωμένο πλάνο. Ακολουθεί η καταγραφή πρακτικών και δράσεων μέσω των οποίων δύναται να επιτευχθεί η προαναφερθείσα μετάβαση (Χρηστάκης, 2013):

- Εξοικονόμηση ενέργειας μέσω παρεμβάσεων στα συστήματα φωτισμού, ψύξης- θέρμανσης και ζεστών νερών χρήσης (εγκαταστάσεις κτηριακών δομών), με παράλληλη εγκατάσταση συστήματος αυτόματου ελέγχου BEMS.
- Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης με παρεμβάσεις στο κέλυφος του κτηρίου που στεγάζει τις ανάγκες της επιχείρησης (θερμομόνωση οριζόντιων και κατακόρυφων επιφανειών, κουφώματα με θερμοδιακοπή, ενεργειακοί υαλοπίνακες, συστήματα σκίασης,
- Μείωση αποβλήτων και ενσωμάτωση συστήματος διαχείρισής τους. Υιοθέτηση προγράμματος ανακύκλωσης και κομποστοποίησης οργανικών στοιχείων.

- Εξοικονόμηση νερού (πρόγραμμα ελέγχου και επισκευής πάσης φύσεως υδραυλικών διαρροών, εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ύδατος, επιλογή ηλεκτρικών συσκευών χαμηλής κατανάλωσης νερού, κ.λπ.).
- Προμήθειες αναλωσίμων, πρώτων υλών και υπηρεσιών από περιβαλλοντικά υπεύθυνους προμηθευτές.
- Μεταφορές προϊόντων, α' υλών και εργαζομένων με πρόνοια για την ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης (χρήση ηλεκτρικών οχημάτων, επιλογή μέσων μαζικής μεταφοράς, διαμοιρασμός οχημάτων μεταφοράς, περιορισμός μετακινήσεων με ενθάρρυνση της απομακρυσμένης επικοινωνίας).
- Καλλιέργεια και εμφύσηση κουλτούρας πράσινης επιχειρηματικότητας, στο προσωπικό εκάστης επιχείρησης. Προγράμματα επιβράβευσης ορθών πρακτικών και ενεργειών αειφορίας.
- Ενσωμάτωση συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης και πιστοποίησης (ISO 1400:2004, EMAS).

Κεφάλαιο 2 | Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ).

2.1 Εννοιολογική προσέγγιση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ).

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ), είναι μία έννοια, σχετικώς σύγχρονη, δυναμική, η οποία διαρκώς εξελίσσεται και διαμορφώνεται. Ως εκ τούτου, στην βιβλιογραφία, συναντάται μία πληθώρα ορισμών και εννοιολογικών προσεγγίσεων, καμία όμως δεν έχει καθολική αποδοχή, ούτε έχει καθιερωθεί ως μονοσημάντως αναγνωρίσιμη.

Η πρώτη αναφορά στην ΕΚΕ (Corporate Social Responsibility- CSR), παρουσιάστηκε το 2001, στην Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι «η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη».

Ένας ενδιαφέρων ορισμός της ΕΚΕ, διατυπώθηκε από τους Andreas Rasche, Mette Morsing και Jeremy Moon, σύμφωνα με τον οποίο «η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ή υπευθυνότητα κατά περίπτωση) αναφέρεται στην ενοποίηση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών, ηθικών και φιλανθρωπικών ευθυνών μίας επιχείρησης απέναντι στην κοινωνία, όπως αυτές αποτυπώνονται στη λειτουργία, στις διαδικασίες και στη βασική επιχειρηματική στρατηγική της και προκύπτουν από τη συνεργασία με όλους τους συμμετόχους» (Rasche, Morsing & Moon, 2020).

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και οι βασικές αρχές της ΕΚΕ, συνοψίζονται παρακάτω (Ασπρίδης, 2015):

- Διασφάλιση ευχάριστου και ποιοτικού εργασιακού περιβάλλοντος για τους εργαζομένους της επιχείρησης, με μέριμνα για την ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας. Αναγνώριση της διαφορετικότητας των ατόμων και παροχή ίσων ευκαιριών προς όλους, χωρίς διακρίσεις. Ευαισθητοποίηση σε ζητήματα ευπαθών ομάδων πληθυσμού και πρόνοια για τη διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.
- Κατάργηση της παιδικής εργασίας, εξασφάλιση πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα των ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών.
- Ενθάρρυνση της δια βίου μάθησης και της συνεχιζόμενης επιμόρφωσης, στο σύνολο των εργαζομένων, ανεξαρτήτως της ιεραρχικής τους βαθμίδας.
- Παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών με σεβασμό στη βιώσιμη ανάπτυξη και στο φυσικό περιβάλλον. Συνθήκες γόνιμου διαλόγου με τους καταναλωτές και πρόσβαση σε υπεύθυνες πληροφορίες σχετικά με την αιεφόρα διαδρομή της παρεχόμενης υπηρεσίας ή του αγαθού.
- Επιλογή προμηθευτών με βάση την υπευθυνότητά τους ως προς την τήρηση βασικών αρχών ασφαλείας και υγείας στην εργασία, τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.
- Συμβολή στην τόνωση τοπικών κοινωνιών, με δημιουργία θέσεων εργασίας και με συμμετοχή των εργαζομένων της επιχείρησης σε τοπικές εθελοντικές δράσεις.

- Υπέρβαση των ελάχιστων απαιτούμενων από την κείμενη νομοθεσία, αναφορικά με την προώθηση των ανθρωπιστικών αρχών και την αειφόρα ανάπτυξη.
- Ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων και πρακτικών, εις όφελος του κοινωνικού συνόλου και του φυσικού περιβάλλοντος.
- Ανάπτυξη ειλικρινών και αμοιβαία επικερδών σχέσεων και συνεργασιών μεταξύ επιχείρησης και ενδιαφερομένων μερών (εργαζόμενοι, προμηθευτές, τοπική κοινωνία, μη κυβερνητικές οργανώσεις, καταναλωτές, μέτοχοι και επενδυτές). Καλλιέργεια κλίματος αξιοπιστίας και αλληλοσεβασμού. Εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων και συνδιαμόρφωση πλαισίου δράσης.

2.1.1 Τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders).

Η έννοια της ΕΚΕ είναι συνυφασμένη με τον όρο των ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) και με την αντίστοιχη θεωρία αυτών. Τα ενδιαφερόμενα μέρη, αλληλεπιδρούν με την επιχείρηση, επηρεάζουν και επηρεάζονται από αυτήν και υπεισέρχονται σε μία διαδικασία δυναμικής ζύμωσης μαζί της. Οι διεργασίες, οι δράσεις, η πολιτική και ο στρατηγικός σχεδιασμός μίας επιχείρησης, έχουν αντίκτυπο και επιφέρουν άμεσα και έμμεσα αποτελέσματα στα ενδιαφερόμενα μέρη αυτής. Μία ενδεικτική καταγραφή των ενδιαφερομένων μερών για μία επιχείρηση, δίδεται παρακάτω (Μουλκιώτης, 2008):

- Οι πελάτες (χρήστες, καταναλωτές, λήπτες παροχής υπηρεσιών, κ.λπ.).
- Οι εργαζόμενοι σε όλες τις βαθμίδες (υπάλληλοι, στελέχη, ανώτατη διοίκηση).
- Οι μέτοχοι και οι επενδυτές.
- Τα τραπεζικά ιδρύματα.
- Οι προμηθευτές, οι εξωτερικοί συνεργάτες, οι με οποιονδήποτε τρόπο συνδεόμενες επιχειρήσεις.
- Η κοινωνία (σε τοπικό και σε ευρύτερο επίπεδο).
- Ο δημόσιος και κρατικός κλάδος (υπουργεία, τοπική αυτοδιοίκηση, κ.λπ.).
- Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα σωματεία εργαζομένων, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι επαγγελματικές οργανωσιακές δομές (επιμελητήρια, σύνδεσμοι, κ.λπ.).
- Η επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα, οι διαμορφωτές γνώμης, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Οι μελλοντικές γενιές.

Συχνά, οι επιδιώξεις των ενδιαφερομένων μερών και οι αξιώσεις που εγείρουν, είναι ασυμβίβαστες ή αντικρουόμενες μεταξύ τους, με αποτέλεσμα, η επιχείρηση να εισέρχεται σε μία εσωτερική διαδικασία προβληματισμού, αξιολόγησης και στάθμισης σεναρίων, πριν λάβει την εκάστοτε σχετική απόφαση και πριν χαράξει την στρατηγική της.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι η συνεργασία της επιχείρησης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, δύναται να επιφέρει σημαντικά οφέλη. Συγκεκριμένα (Μανασάκης, 2021):

- Καθιέρωση και ανάπτυξη συνθηκών γόνιμης και διαρκούς επικοινωνίας, μέσω διαλόγου (διαζώσης ή απομακρυσμένα) με τα ενδιαφερόμενα μέρη, από την οποία εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα που αναβαθμίζουν υπηρεσίες και προϊόντα και φανερώνουν νέες ευκαιρίες και επιχειρηματικές προοπτικές.
- Εγκαθίδρυση κλίματος διαφάνειας και αξιοπιστίας, αμοιβαίες δεσμεύσεις και αναζήτηση κοινά αποδεκτών λύσεων, ισχυροποίηση δεσμών συνεργασίας και απομάκρυνση ενδεχομένου συγκρούσεων και προστριβών.
- Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης των ενδιαφερομένων μερών, ώστε να αποκτήσουν γνώση και τεχνογνωσία αναφορικά με ζητήματα που άπτονται των επιχειρηματικών διαδικασιών, με εκατέρωθεν θετικό αντίκτυπο στην εν γένει συνεργατική παρουσία και συνύπαρξη.
- Εστιασμένη ενεργοποίηση πόρων (τεχνογνωσία, ανθρώπινο δυναμικό, οικονομικά κονδύλια, τεχνολογία), προς αντιμετώπιση ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος με τρόπο περισσότερο αποδοτικό και αποτελεσματικό.

2.1.2 Επιχειρηματική δραστηριότητα και ΕΚΕ.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ως έννοια, τείνει να αναχθεί σε συνώνυμο της επιχειρηματικότητας, αποτελώντας αναγκαία συνθήκη για την ανάπτυξή της. Μια σειρά δυναμικών διεργασιών που λαμβάνουν χώρα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, τοποθετούν την ΕΚΕ στο επίκεντρο της επιχείρησης και την καθιστούν ρυθμιστή των εξελίξεων. Οι διεργασίες αυτές, συνοπτικά είναι οι εξής (Rasche, Morsing & Moon, 2020):

- Η παγκοσμιοποίηση. Στο νέο περιβάλλον ελεύθερης διακίνησης ιδεών, αγαθών και χρήματος μεταξύ των χωρών, το επιχειρηματικό μοντέλο έχει μεταβληθεί. Πλέον, οι επιχειρήσεις υπακούουν σε διεθνείς κανόνες και συμφωνίες, που έχουν ως θεμέλιο λίθο τις αρχές της ΕΚΕ (Διεθνής Συνθήκη ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Συνθήκη του Ρίο για την προστασία του περιβάλλοντος, Διακήρυξη του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας περί Βασικών Αρχών και Δικαιωμάτων στην Εργασία, κ.λπ.).
- Η βιώσιμη ανάπτυξη. Η υιοθέτηση αρχών αειφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης, αποτελεί μονόδρομο για τις σύγχρονες οικονομίες και καθορίζει τόσο το στρατηγικό σχεδιασμό όσο και τις συνθήκες καθημερινής λειτουργίας των επιχειρήσεων. Η σχέση της με την ΕΚΕ είναι προφανής.
- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η βελτίωση του αντίστοιχου μορφωτικού. Η διττή αυτή πραγματικότητα στις ανεπτυγμένες χώρες, διαμορφώνει μία τάση των καταναλωτών για αναζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών οικολογικού χαρακτήρα και για απόρριψη ανάπτυξης πελατειακών σχέσεων με επιχειρήσεις που αγνοούν τις εκφάνσεις της ΕΚΕ.
- Οι περιορισμοί των διαθέσιμων πόρων του κρατικού μηχανισμού για την επίλυση κρίσιμων ζητημάτων, οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής υφής. Η αδυναμία του κράτους να χρηματοδοτήσει επαρκώς και εν τω συνόλω τους, έργα κοινωνικού περιεχομένου και περιβαλλοντικής ευαισθησίας, τοποθετεί στο προσκήνιο επιχειρήσεις οι οποίες αναλαμβάνουν να τα υλοποιήσουν, παρέχοντας οικονομική κυρίως συνδρομή.
- Ο αναβαθμισμένος ρόλος των ενδιαφερομένων μερών. Όπως ήδη αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, τα ενδιαφερόμενα μέρη της επιχείρησης, μέσω της αλληλεπίδρασης με

αυτήν, επηρεάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα και αξιολογούν θετικά κάθε ενέργεια και πολιτική που επαφίεται της ΕΚΕ.

- Η σημασία και η δύναμη της γνώσης σε συνδυασμό με την ανάγκη προσέλκυσης ικανών και εξειδικευμένων στελεχών. Πλέον, η γνώση έχει αναχθεί σε δυναμικό επιχειρησιακό πυλώνα, ενισχύοντας και ισχυροποιώντας τον παράγοντα του ανθρωπίνου πόρου για την επιχείρηση. Με τον τρόπο αυτό, ενθαρρύνεται η δια βίου μάθηση και η επιμόρφωση των εργαζομένων και τονώνεται ο δεσμός τους με τις αξίες της ΕΚΕ. Αντίστοιχα, μία επιχείρηση κοινωνικά υπεύθυνη, αποτελεί πόλο έλξης για τα εξειδικευμένα στελέχη της αγοράς εργασίας, τα οποία διακρίνουν σε αυτήν μία υγιή οντότητα που παρέχει ίσες ευκαιρίες ανέλιξης και σταδιοδρομίας.

- Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας. Η χρήση νέων τεχνολογιών και ο εκμηδενισμός των αποστάσεων μέσω διαδικτύου, οδηγεί σε άμεση ενημέρωση και κατ' επέκταση σε ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης αναφορικά με ζητήματα που άπτονται της επιχειρηματικής πρακτικής συναρτήσεως της ΕΚΕ.

2.1.3 Οι ρίζες της ΕΚΕ στην αρχαία Ελλάδα.

Προπομπός της έννοιας της ΕΚΕ, αποτέλεσε ο θεσμός της χορηγίας στην αρχαία Ελλάδα (Coleman, 2005). Η χορηγία, καθιερώθηκε νομοθετικά την εποχή του Περικλή και του Κλεισθένη, στην αρχαία Αθήνα, ενώ περιλαμβάνονταν στις τέσσερις πλέον σημαντικές λειτουργίες κοινωνικής δομής, μαζί με την εστίαση, την τριηραρχία και την γυμνασιαρχία. Η χορηγία ήταν υποχρεωτική βάσει νόμου για τους εκατόν είκοσι (120) πιο εύπορους πολίτες, καθεμίας από τις δέκα (10) φυλές των Αθηνών. Μέσω αυτής, αίρονταν οι κοινωνικοί αποκλεισμοί των άπορων πολιτών, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσονταν μία ευγενής άμιλλα μεταξύ των χορηγών. Οι τελευταίοι, μέσω της οικονομικής συνδρομής τους, επί της ουσίας μετέφεραν τον πλεονάζοντα ιδιωτικό πλούτο προς την Πολιτεία, η οποία με τη σειρά της φρόντιζε για την δίκαιη κατανομή του στα ασθενέστερα οικονομικώς κοινωνικά στρώματα. Οι χορηγοί αντιμετωπίζονταν ως ιερά πρόσωπα, ενώ σταδιακά ο θεσμός της χορηγίας εξαπλώθηκε σταδιακά και σε άλλες πόλεις της ελληνικής αρχαιότητας (Αίγινα, Θήβα, Ορχομενός, κ.α.). Όταν ένας χορηγός, θεωρούσε πως κάποιος άλλος, βρισκόταν σε ανώτερη οικονομική κατάσταση από τον ίδιο, είχε το δικαίωμα να ζητήσει την απαλλαγή του από την υποχρεωτική χορηγία. Μπορούσε μάλιστα να προκαλέσει τον ευπορότερο να ανταλλάξουν τις περιουσίες τους, ενώ σε περίπτωση άρνησης ακολουθούσαν η δικαστική οδός. Ο θεσμός της χορηγίας, οδήγησε στην οικονομική άνθηση και ευημερία της αρχαίας ελληνικής πόλης-κράτους, ενώ άρχισε να εκφυλίζεται και να ατονεί από τον 4^ο αιώνα π.Χ., για να εκλείψει ουσιαστικά κατά τα ελληνιστικά χρόνια.

2.1.4 Το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ για την ΕΚΕ

Το Οικουμενικό Σύμφωνο (Global Compact) του ΟΗΕ για την ΕΚΕ, δημιουργήθηκε τον Ιούλιο του 2000, έχοντας ως εμπνευστή και πρωτεργάτη τον Γενικό Γραμματέα Kofi Annan. Αποτελεί μία εθελοντική πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην προώθηση της εταιρικής υπευθυνότητας και των αρχών της αειφορίας.

Το Σύμφωνο αυτό, καλεί τις επιχειρήσεις να ενσωματώσουν στη λειτουργική δομή και στο στρατηγικό σχεδιασμό τους, δέκα (10) παγκόσμια αποδεκτές αρχές, οι οποίες συνάδουν με την καταπολέμηση της διαφθοράς, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την προστασία

του περιβάλλοντος και την εξασφάλιση ασφαλών και αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας. Οι αρχές αυτές, αντλούν την ισχύ τους από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στη Διαφθορά, από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, από τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και από τη Διακήρυξη για τις Βασικές Αρχές και τα Δικαιώματα στην Εργασία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, ενώ συνοπτικά παρουσιάζονται στη συνέχεια (Ασπρίδης, 2015):

- Υποστήριξη και σεβασμός στην προστασία των διεθνώς διακηρυγμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Διασφάλιση περί μη εμπλοκής σε υποθέσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Προάσπιση του δικαιώματος δημιουργίας συνεταιρισμών και αναγνώριση του δικαιώματος για συλλογικές διαπραγματεύσεις.
- Καταπολέμηση κάθε μορφής καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας.
- Αυστηρή απαγόρευση της παιδικής εργασίας.
- Κατάργηση κάθε μορφής διάκρισης στην εργασία και στην διαδικασία πρόσληψης προσωπικού.
- Εφαρμογή προληπτικής μεθοδολογίας έναντι των προβλημάτων περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- Ανάλυση δραστικών πρωτοβουλιών για τη προώθηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας.
- Ανάπτυξη, διάδοση και καθιέρωση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.
- Δράση ενάντια σε κάθε μορφή διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της υπεξαίρεσης χρημάτων και της δωροδοκίας.

Προκειμένου μία επιχείρηση να συμμετάσχει στο Οικουμενικό Σύμφωνο, πρέπει να σταλεί μία επιστολή από τον Διευθύνοντα Σύμβουλό της (την οποία προσυπογράφει το Διοικητικό της Συμβούλιο), προς τον ΟΗΕ, με την οποία εκφράζεται η στήριξη προς το Σύμφωνο και τις αρχές του. Ακολούθως, τίθενται σε ισχύ μία σειρά ενεργειών που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των αρχών του Συμφώνου στην καθημερινή λειτουργία της εταιρείας αλλά και στον στρατηγικό σχεδιασμό της. Εν συνεχεία, συμπληρώνεται μία αναφορά (Communication On Progress) προς τα ενδιαφερόμενα μέρη της εταιρείας (εργαζομένους, καταναλωτές, μετόχους, εργατικά σωματεία, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, κυβερνητικούς φορείς), η οποία πιστοποιεί την πρόοδο που έχει σημειώσει αναφορικά με τις προαναφερθείσες δέκα (10) αρχές.

2.1.5 Ο Δείκτης Εταιρικής Υπευθυνότητας (CR Index).

Η διαδικασία μέτρησης σε απόλυτες τιμές του βαθμού υιοθέτησης πρακτικών ΕΚΕ από μία επιχείρηση, αποτελεί έργο δύσκολο και επισφαλές. Η χρησιμότητα ωστόσο μίας κλίμακας βαθμονόμησης επιχειρησιακών επιδόσεων, στον τομέα της ΕΚΕ και της εταιρικής υπευθυνότητας, οδήγησε στην εισαγωγή του Δείκτη Εταιρικής Υπευθυνότητας (Corporate Responsibility Index- CRI). Αποτελεί τον πλέον σημαντικό δείκτη μέτρησης της ΕΚΕ σε διεθνές επίπεδο και έχει προέλθει ως αποτέλεσμα συνεργασίας διαφόρων χωρών με το BITC (Business in the Community), έναν από τους σπουδαιότερους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς για την

προώθηση της ΕΚΕ παγκοσμίως. Ο Δείκτης Εταιρικής Υπευθυνότητας, υπολογίζεται σε ετήσια βάση και διαρθρώνεται σε τέσσερα επίπεδα αξιολόγησης (Blowfield & Murray, 2021):

- Θέση επιχείρησης στην αγορά (marketplace). Η έρευνα εστιάζει στις συνθήκες ανταγωνισμού της αγοράς και στην καταναλωτική συμπεριφορά συναρτήσει της ικανοποίησης των πελατών.
- Φυσικό περιβάλλον (environment). Προσδιορίζεται το μέγεθος και το είδος της καταναλισκόμενης ενέργειας, η ποσότητα του νερού χρήσης και η διαχείριση των παραγόμενων από την επιχείρηση αποβλήτων.
- Εργασία (workplace). Καταγράφονται δεδομένα που αφορούν στο περιβάλλον της εργασίας και σε στοιχεία του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού (ηλικία, φύλο, καταγωγή, εμποδιζόμενα άτομα, κ.λπ.). Επίσης, αξιολογούνται θέματα υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία, ενδεχόμενες καταχρηστικές και αντιεπαγγελματικές συμπεριφορές, ατυχήματα και τυχόν νομικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στην επιχείρηση.
- Κοινωνία (Society). Υπολογίζεται το οικονομικό αντικείμενο χορηγήσεων και δωρεών και προσμετράται ο χρόνος κοινωνικής και φιλανθρωπικής- εθελοντικής προσφοράς από τους εργαζομένους της επιχείρησης.

Στην Ελλάδα, ο δείκτης CR, εισήχθη το 2008, από το Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης σε συνεργασία με το BITC (Βαξεβανίδου, 2011). Στην σχετική αξιολόγηση μπορούν να λάβουν μέρος εταιρείες (ιδιωτικές ή δημόσιες), οποιουδήποτε νομικού καθεστώτος, οι οποίες απασχολούν τουλάχιστον πενήντα (50) υπαλλήλους και δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο για περισσότερα από τρία (3) έτη. Επί της διαδικασίας, η ενδιαφερόμενη εταιρεία καλείται να συμπληρώσει ένα έντυπο αίτησης και να καταβάλλει το οικονομικό αντίτιμο για τη συμμετοχή της. Ακολούθως, η ομάδα εργασίας του Ινστιτούτου, προβαίνει σε αρχικό έλεγχο των αιτήσεων, προκειμένου να διαπιστώσει την πληρότητα και την ορθότητα των σχετικών φακέλων υποβολής. Εν συνεχεία, αξιολογητές του Ινστιτούτου, επισκέπτονται τις εταιρείες, υποβάλλουν ερωτήματα και λαμβάνουν το υποστηρικτικό υλικό των αιτήσεων. Τέλος, η ομάδα των αξιολογητών προχωρά στο τελικό στάδιο αξιολόγησης, βαθμολόγησης και κατάταξης των συμμετεχόντων εταιρειών. Η κάθε εταιρεία, λαμβάνει μία αναλυτική αναφορά (feedback report), η οποία περιλαμβάνει μία συγκριτική ανάλυση των επιδόσεών της σε σχέση με τις αντίστοιχες των υπολοίπων επιχειρήσεων. Μέσω αυτής της αναφοράς, εντοπίζονται τα δυνατά σημεία εκάστης εταιρείας και επισημαίνονται οι τομείς που επιδέχονται βελτιωτικών ενεργειών. Τα αποτελέσματα του δείκτη CR δημοσιεύονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, ενώ τα επίπεδα διάκρισης είναι πέντε: Silver, Bronze, Gold, Platinum και Diamond (Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης, 2022).

Κεφάλαιο 3 | Τραπεζικό σύστημα.

3.1 Ο θεσμός της τράπεζας.

Η τράπεζα αποτελεί τον ενδιάμεσο χρηματοοικονομικό οργανισμό, ο οποίος επιτελεί ρόλο διαμεσολαβητή ανάμεσα στις πλεονασματικές και τις ελλειμματικές μονάδες της οικονομίας, συνεισφέροντας τα μέγιστα στην αποτελεσματικότητα και στην εύρυθμη λειτουργία του χρηματοδοτικού της συστήματος. Η λειτουργίες των τραπεζών, συνοψίζονται εποπτικά ως ακολούθως (Αγγελόπουλος, 2005):

- i. Ασκούν ενέργειες διαμεσολάβησης, μεταξύ των αποταμιευτών και των δανειζομένων.
- ii. Λαμβάνουν καταθετικά προϊόντα από το κοινό και προχωρούν σε χορήγηση δανείων.
- iii. Ενεργούν ως χρηματοδότες, ιδιωτών, επιχειρήσεων και κρατών.
- iv. Προβαίνουν σε διαχείριση του ενεργητικού τους, το οποίο στηρίζεται και χρηματοδοτείται από βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα στοιχεία παθητικού (καταθετικά προϊόντα, παλέτα τραπεζικού δανεισμού, ίδια κεφάλαια).
- v. Υλοποιούν συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης αυτών.
- vi. Προχωρούν σε συλλογή και αποθήκευση πληροφοριών, τις οποίες εν συνεχεία επεξεργάζονται και διαχειρίζονται.

Σύμφωνα με το Νόμο 2076/1992 (ΦΕΚ 130Α-01.08.1992), οι τράπεζες είναι πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία λαμβάνουν άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος και έχουν ως βασική δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων από το κοινό και τη χορήγηση δανειακών προϊόντων.

3.2 Ιστορική εξέλιξη της τράπεζας στον ελλαδικό χώρο.

Η ιστορική αναδρομή του θεσμού της τράπεζας στον ελλαδικό χώρο, έχει ως αφετηρία την αρχαία Ελλάδα. Οι θησαυροί και τα λοιπά πολύτιμα αγαθά εγνωσμένης ανταλλακτικής αξίας της εποχής, συγκεντρώνονταν προς φύλαξη στους ιερούς ναούς. Καθώς οι εν λόγω χώροι θεωρούνταν απαραβίαστοι, η συγκεκριμένη πρακτική, εξασφάλιζε σε μεγάλο βαθμό την ασφάλειά τους. Οι ναοί των Δελφών, της Ολυμπίας και της Δήλου, αποτέλεσαν τα πρώτα θησαυροφυλάκια, καταλήγοντας στην πορεία των χρόνων να λειτουργούν ως πιστωτικά ιδρύματα. Τον 5^ο αιώνα π.Χ., έκαναν την εμφάνισή τους οι «τραπεζίτες», ορμώμενοι από την ανάγκη των ιδιωτών για τη διασφάλιση των περιουσιακών τους στοιχείων. Μάλιστα, σε αντίθεση με τους ναούς, προσέφεραν τόκο στους πελάτες τους, ανάλογα με το ύψος των κεφαλαίων που αυτοί κατέθεταν. Δημιουργήθηκε έτσι ένα δίκτυο διαμεσολάβησης, μεταξύ των τραπεζιτών, των καταθετών και των δανειοληπτών, το οποίο αποτέλεσε προπομπό των διεργασιών ανάπτυξης του τραπεζικού συστήματος. Οι τραπεζίτες, προκειμένου να έρχονται σε αμεσότερη επικοινωνία με τους πελάτες τους, εγκατέστησαν «τραπέζια» στην αρχαία αγορά, γεγονός που οδήγησε στις ονομασίες «τράπεζα» και «τραπεζίτες». Οι τραπεζίτες της εποχής εκείνης, επινοούν πρώτοι την έννοια της «επιταγής», την οποία εισαγάγουν και προωθούν προς διευκόλυνση των οικονομικών συναλλαγών. Ιδιαίτερη μνεία στον βαρυσήμαντο ρόλο που επιτελεί η καθιέρωση και η χρήση των επιταγών, συναντάται στο έργο

του Ισοκράτη (436-338 π.Χ.). Η ιστορική συνέχεια της τραπεζικής έννοιας, έχει ως ορόσημο το έτος 1828, κατά το οποίο ο Ιωάννης Καποδίστριας ιδρύει την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την προικίζει με το εκδοτικό προνόμιο. Το 1839, ιδρύεται η Ιονική Τράπεζα, ενώ το 1927, ιδρύεται και λειτουργεί ως κεντρική τράπεζα της χώρας η Τράπεζα της Ελλάδος, κατέχοντας πλέον το αποκλειστικό εκδοτικό προνόμιο (Πετράκης και Σάμιτας, 2009).

3.3 Οικονομική δραστηριότητα και τραπεζικό σύστημα

Τα τραπεζικά ιδρύματα, λειτουργώντας ως ενδιάμεσοι χρηματοοικονομικοί φορείς, διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στήριξης και ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς (Πετράκης, Π. & Σάμιτας, Α., 2009):

- Συντελούν στην παραγωγή και διακίνηση χρήματος, μέσω της δυναμικής διεργασίας λήψης καταθέσεων και χορήγησης δανείων.
- Ρυθμίζουν τη ρευστότητα των χρηματικών ροών, στο πλαίσιο δράσης που υπαγορεύουν οι νομισματικές αρχές, μέσω της διαχείρισης χρηματικών κεφαλαίων, τίτλων και απαιτήσεων.
- Επιδρούν σε επίπεδο προσφοράς και ζήτησης, τόσο στις εσωτερικές όσο και στις διεθνείς αγορές χρήματος.
- Διαχειρίζονται πληροφορίες, μελετούν χρηματικές αποδόσεις και αντισταθμίζουν τον χρηματοπιστωτικό κίνδυνο, ενώ προτάσσουν τη διαφάνεια των συναλλαγών.
- Ελέγχονται ως προς την αξιοπιστία και την φερεγγυότητά τους και λαμβάνουν μηχανισμούς δικλείδων ασφαλείας, ώστε να λειτουργούν απρόσκοπτα και να εμπνέουν εμπιστοσύνη στο πελατειακό κοινό (επενδυτικό και καταθετικό).
- Επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση του κέρδους τους, λειτουργώντας επιχειρηματικά, μέσω διαδικασιών βελτιστοποίησης παραμέτρων οικονομικής πολιτικής.

3.4 Ο ρόλος του χρήματος.

Το χρήμα, ορίζεται ως ένα αγαθό που υπόκειται σε διαδικασίες προσφοράς και ζήτησης, αποτελεί στοιχείο περιουσίας, έχει καθορισμένη τιμή και επιτελεί τον κάτωθι λειτουργικό ρόλο:

- Αποτελεί το αποδεκτό μέσο διενέργειας συναλλαγών μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων.
- Αποτελεί το μέτρο αποτίμησης και υπολογισμού των οικονομικών αξιών.
- Διαφυλάσσει την αγοραστική δύναμη του κατόχου του, διαθέτοντας αποθεματική αξία.

Βάσει των ανωτέρω, καθίσταται σαφές πως ο ρόλος των τραπεζών είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την έννοια του χρήματος, τόσο σε ποσοτική όσο και σε ποιοτική βάση. Τα τραπεζικά ιδρύματα, μέσω της διαμεσολάβησης και των ζυμώσεων μεταξύ καταθετικών και δανειακών συμβάσεων, διασφαλίζουν την οντότητα του χρήματος ως μέτρου αποτίμησης οικονομικών αξιών και ως δείκτη αποθεματικής αξίας και αγοραστικής ισχύος.

3.5 Τραπεζικά προϊόντα και τραπεζικές εργασίες.

Τα τραπεζικά προϊόντα, προσδιορίζουν τη διαθέσιμη ρευστότητα μίας τράπεζας, είναι πολυσύνθετα και ενσωματώνουν στοιχεία κόστους, απόδοσης και κινδύνου. Διακρίνονται σε ισολογιστικά και σε εξωισολογιστικά προϊόντα. Τα πρώτα, αποτυπώνονται στον ισολογισμό της τράπεζας και καταγράφονται στο ενεργητικό και στο παθητικό αυτής. Τα δεύτερα, δεν φέρουν καταγραφές ενεργητικού και παθητικού, ενώ παρακολουθούνται εκτός ισολογιστικής διαδικασίας. Ο ισολογισμός μίας τράπεζας, εκφραζόμενος σε νομισματικές μονάδες, παρουσιάζει ανά διακριτή χρονική στιγμή την οικονομική κατάσταση των περιουσιακών της στοιχείων. Οι λογαριασμοί του ισολογισμού, υποδιαιρούνται σε λογαριασμούς ενεργητικού και παθητικού. Το ενεργητικό μίας τράπεζας περιλαμβάνει το σύνολο της περιουσίας της καθώς και το σύνολο των απαιτήσεών της έναντι τρίτων. Το παθητικό μίας τράπεζας συναρτάται με το ύψος των χρηματικών κεφαλαίων που έχει εξασφαλίσει από τις διάφορες χρηματοδοτικές της πηγές (καταθέσεις, μετοχές, δανεια). Το μέγεθος του παθητικού, καθορίζει τη δυναμική της τράπεζας ως προς την χρηματοδότηση του ενεργητικού της και κατ' επέκταση επηρεάζει άμεσα την οικονομική της υπόσταση (Καραθανάσης, 2002).

3.5.1 Εργασίες και λογαριασμοί παθητικού.

Παρακάτω, δίνονται οι βασικές εργασίες που συνθέτουν τον λογαριασμό παθητικού μίας τράπεζας (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2017):

α. Δανειοληψία τραπεζικών ιδρυμάτων.

Οι τράπεζες, είναι αναγκασμένες να αντλήσουν κεφάλαια μέσω δανεισμού, προκειμένου να ενισχύσουν τα αποθέματα ρευστότητάς τους. Για το σκοπό αυτό, προσφεύγουν σε διατραπεζικό δανεισμό από εγχώριες τράπεζες ή από πιστωτικά τραπεζικά ιδρύματα του εξωτερικού, επιλέγοντας κατά περίπτωση τη χρονική περίοδο εξάρτησης (διάρκεια) του δανείου. Εναλλακτικά, προχωρούν σε έκδοση ομολογιακών δανείων, τα οποία δύναται κατά περίπτωση να μετατραπούν σε μετοχές.

β. Καταθετικά προϊόντα.

Διακρίνονται οι ακόλουθες μορφές καταθέσεων:

i. Καταθέσεις ταμειυτηρίου. Αποτελούν το πλέον διαδεδομένο είδους καταθετικού λογαριασμού και απευθύνονται σε φυσικά πρόσωπα. Αποσκοπούν στη συγκέντρωση αποταμειευτικών κονδυλίων του κοινού, παρέχοντας ιδιαιτέρως χαμηλή απόδοση επιτοκίου, με εκτοκισμό, συνήθως, ανά εξάμηνο. Προσφέρουν τη δυνατότητα άμεσης ανάληψης του κεφαλαίου, χωρίς περιορισμούς και δύναται να συνδυαστούν με πάγιες εντολές εξόφλησης λογαριασμών.

ii. Καταθέσεις όψεως. Απευθύνονται σε επιχειρήσεις και παρέχουν ιδιαιτέρως χαμηλή επιτοκιακή απόδοση, με εκτοκισμό σε μηνιαία, τριμηνιαία, εξαμηνιαία ή ετήσια βάση, ενώ δύναται να συνδυαστούν με έκδοση καρτέ επιταγών για τη διενέργεια πληρωμών. Αποτελούν το πλέον επιθυμητό καταθετικό προϊόν για τις τράπεζες, καθώς εξαιτίας της περιορισμένης τοκοφορίας του, επιτυγχάνει τη διατήρηση του κόστους χρήματος σε χαμηλά επίπεδα. Κατά περίπτωση, οι λογαριασμοί αυτοί δίνουν στον κάτοχό τους τη δυνατότητα υπερανάληψης (άντληση υπερβάλλοντος ποσού από το εκάστοτε πιστωτικό υπόλοιπο), οπότε και μεταπίτουν από καταθετικοί σε χορηγητικοί.

iii. Καταθέσεις τρεχούμενων λογαριασμών. Διαθέτουν τα χαρακτηριστικά των λογαριασμών όψεως, με τη διαφορά ότι απευθύνονται σε πελατειακό κοινό φυσικών προσώπων. Παρέχουν τη δυνατότητα υπερανάληψης, είναι συμβατοί με πάγιες εντολές εξοφλήσεων, ενώ όπως συμβαίνει και με τους λογαριασμούς όψεως, μπορούν να διασυνδεθούν με πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες.

iv. Προθεσμιακές καταθέσεις. Διακρίνονται για την υψηλή τοκοφορία τους, εν συγκρίσει με τα υπόλοιπα καταθετικά προϊόντα. Το επιτόκιο υπολογισμού, διαμορφώνεται είτε ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού υπολοίπου, είτε ανάλογα με το χρονικό εύρος το οποίο δίδεται για την κατάθεση ενός συγκεκριμένου χρηματικού ποσού. Στην δεύτερη περίπτωση, εάν ο καταθέτης αθετήσει τη συμφωνία του με την τράπεζα, προχωρώντας σε ανάληψη χρημάτων κατά την περίοδο παγιωμένης κατάθεσης, ενεργοποιούνται διαδικασίες επιβολής χρηματικής ποινής (penalty).

v. Πιστοποιητικά καταθέσεων (CDs- Certificate of Deposits). Πρόκειται για μία εξειδικευμένη μορφή προθεσμιακής κατάθεσης. Τα εν λόγω πιστοποιητικά, εκδίδονται από τα τραπεζικά ιδρύματα για μία καθορισμένη χρονική περίοδο, επί συγκεκριμένου χρηματικού ποσού και ορισμένου σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου. Ουσιαστικά, αποτελούν τίτλους κεφαλαίου και σχεδόν ταυτίζονται με την έννοια των χρεογράφων.

γ. Συμφωνίες επαναγοράς τίτλων (Repos- Repurchase agreements). Αποτελούν συμβάσεις-συμφωνίες, με τις οποίες το ένα μέρος προχωρά σε πώληση περιουσιακού στοιχείου, αναλαμβάνοντας την υποχρέωση να το επαναγοράσει από το έτερο μέρος, σε προκαθορισμένη τιμή και σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Επί της ουσίας, οι συμφωνίες επαναγοράς τίτλων, συνιστούν διαδικασία έμμεσης τόνωσης της ρευστότητας των τραπεζών. Η τράπεζα, με το ρόλο του πωλητή (repos seller), πωλεί έναντι χρηματικού σε ιδιώτες (repos buyers), τίτλους χρέους (ομόλογα, έντοκα γραμμάτια, κ.λπ.) με την υποχρέωση επαναγοράς τους (repurchase agreement), εντός καθορισμένης χρονικής περιόδου, οπότε και επιστρέφει μετρητά και τόκους στους ιδιώτες. Καθώς το επιτόκιο των χρεογράφων είναι υψηλότερο από εκείνο της αγοράς, οι ιδιώτες επιτυγχάνουν μεγαλύτερη απόδοση κεφαλαίων και η τράπεζα εξασφαλίζει ρευστότητα με μικρότερο κόστος, συγκρινόμενο με την προσφυγή στη διατραπεζική αγορά προς δανεισμό.

3.5.2 Εργασίες και λογαριασμοί ενεργητικού.

Ακολουθούν οι βασικές εργασίες που σχηματοποιούν τον λογαριασμό ενεργητικού μίας τράπεζας (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2017):

α. Δάνεια.

i. Μακροπρόθεσμα δάνεια. Αποτελούν χορηγήσεις χρηματικών κεφαλαίων, που ενσωματώνουν μακράς διάρκειας απαιτήσεις εκ μέρους των τραπεζικών ιδρυμάτων (άνω των τριών ετών). Ο δανειολήπτης (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), οφείλει στον συμφωνηθέντα χρόνο να έχει επιστρέψει το αρχικό κεφάλαιο που του χορηγήθηκε, προσαυξημένο κατά τον τόκο. Κατά περίπτωση, προβλέπεται περίοδος χάριτος, ενώ οι ισόποσες χρεολυτικές δόσεις αφορούν σε σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο.

ii. Μεσοπρόθεσμα δάνεια. Απευθύνονται τόσο σε φυσικά πρόσωπα, όσο και σε νομικές οντότητες, υλοποιούνται μέσω χορήγησης χρηματικών κεφαλαίων και εγείρουν απαίτηση μικρής διάρκειας από την πλευρά της τράπεζας (έως τρία έτη). Αποσκοπούν στην κάλυψη

αναγκών ρευστότητας, ενώ για τη χορήγησή τους τίθεται διαδικασία αυτόματης αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (scoring system).

β. Πιστωτικές κάρτες (credit cards). Συνιστούν χορηγητικό τραπεζικό προϊόν και παρέχουν ένα πιστωτικό όριο στον κάτοχό τους, το οποίο εξαρτάται από την πιστοληπτική του ικανότητα. Διακρίνονται σε ατομικές, οικογενειακές και επαγγελματικές και ουσιαστικά εξασφαλίζουν χρηματική ρευστότητα στους χρήστες τους. Αποτελούν μία απλή μορφή δανείου, το οποίο εφόσον εξοφληθεί εμπρόθεσμα (μηνιαία βάση αναφοράς πληρωμών), δεν επιφέρει επιβάρυνση από χρέωση τόκων. Τυχόν ανεξόφλητο μέρος του πιστωτικού ορίου, συνεπάγεται καταλογισμό τόκων βάσει του συμφωνηθέντος επιτοκίου.

γ. Πιστώσεις ανοιχτού αλληλόχρεου λογαριασμού (Π.Α.Α.Λ.). Πρόκειται για βραχυπρόθεσμες δανειακές χορηγήσεις προς τις επιχειρήσεις, οι οποίες εξασφαλίζουν επαρκή αποθέματα ρευστότητας σε αυτές. Η τράπεζα καθορίζει ένα πιστωτικό όριο (credit limit) το οποίο παρέχει στη συνεργαζόμενη επιχείρηση διαθέσιμα κεφάλαια κίνησης. Η δανειολήπτρια, προσφέρει (εκχωρεί) στο τραπεζικό ίδρυμα απαιτήσεις κατά των πελατών της (επιταγές προς είσπραξη και εισπρακτέα γραμμάτια) ή καταθέτει μετρητά προς απομείωση ή εξόφληση της πίστωσης που χρησιμοποίησε.

δ. Επισφαλείς απαιτήσεις. Χαρακτηρίζεται ως επισφαλής, κάθε απαίτηση κατά πελατών λόγω χορήγησης δανειακού προϊόντος, εάν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις πως τα οφειλόμενα ποσά δεν θα εισπραχθούν (συνολικά ή εν μέρει). Στην περίπτωση αυτή, ένα εξυπηρετούμενο δάνειο (performing loan) μετατρέπεται σε μη εξυπηρετούμενο (non performing loan- NPLs), οπότε και ενεργοποιούνται διαδικασίες από το σύστημα πιστοδοτήσεων του τραπεζικού ιδρύματος για την ρευστοποίηση των εμπράγματων εξασφαλίσεων.

ε. Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο. Το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο μίας τράπεζας, περιλαμβάνει τίτλους ιδιοκτησίας και τίτλους χρέους. Αποτελεί μία επενδυτική επιλογή διαχείρισης των διαθέσιμων χρηματικών της κεφαλαίων, ενώ οι τίτλοι του διακρίνονται σε διαθέσιμους προς πώληση (available for sale) και σε μη διαθέσιμους προς πώληση (not available for sale).

ζ. Τραπεζικά διαθέσιμα. Καθορίζουν τη ρευστότητα του τραπεζικού ιδρύματος και συναρτώνται άμεσα από τις αποφάσεις των νομισματικών αρχών και κυρίως από τις οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος. Περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία (assets):

- Τα ρευστά διαθέσιμα σε μονάδες εθνικού νομίσματος (ευρώ).
- Τα ρευστά διαθέσιμα σε μονάδες ξένων νομισμάτων (συνάλλαγμα).
- Οι διακρατήσεις ρευστών διαθεσίμων (υποχρεωτικές καταθέσεις- δεσμεύσεις) στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Οι υπόλοιπες μορφές καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος (λογαριασμοί όψεως και τρεχούμενοι λογαριασμοί).
- Τα τοκομερίδια προς είσπραξη που προέρχονται από δανειακούς τίτλους του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του τραπεζικού ιδρύματος.
- Κρατικά και λοιπά αξιόγραφα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, τα οποία δύναται να γίνουν αποδεκτά από την Τράπεζα της Ελλάδος για αναχρηματοδότηση του τραπεζικού ιδρύματος.

η. Απαιτήσεις κατά των τραπεζών. Περιλαμβάνουν τις ακόλουθες διεργασίες:

- Καταθέσεις του τραπεζικού ιδρύματος σε τράπεζες της Ελλάδας ή του εξωτερικού (πλην καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος).
- Χορηγήσεις του τραπεζικού ιδρύματος προς άλλες τράπεζες, μέσω της διαδικασίας του διατραπεζικού δανεισμού.
- Χορηγήσεις πιστώσεων του τραπεζικού ιδρύματος προς άλλες τράπεζες του εξωτερικού, υπό το πρίσμα της ανάπτυξης των διεθνών εργασιών του ιδρύματος για εξυπηρέτηση των πελατών του.

θ. Πάγιο ενεργητικό. Το χαρτοφυλάκιο του πάγιου ενεργητικού μίας τράπεζας, συντίθεται από τα εξής:

- Ακίνητα και περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας, προερχόμενα είτε από επενδυτικές δραστηριότητες, είτε από δικαστικές ενέργειες εκπλήρωσης απαιτήσεων (οικόπεδα, κτήρια, μηχανολογικός εξοπλισμός, έπιπλα, κ.λπ.).
- Έξοδα ίδρυσης και εγκατάστασης υποκαταστημάτων, αξία φήμης και πελατείας, εκροές έρευνας και ανάπτυξης του τραπεζικού ιδρύματος. Πρόκειται για στοιχεία ενεργητικού που υπόκεινται σε κλιμακωτή απόσβεση βάσει της παραγωγικής τους χρήσης.
- Αποσβέσεις παγίων στοιχείων του τραπεζικού ιδρύματος.

3.6 Οργανωτική δομή μίας τράπεζας.

Η οργανωτική συγκρότηση ενός τραπεζικού συστήματος, αποτελεί δυναμικό χαρακτηριστικό του και είναι επιδεκτική συχνών επικαιροποιήσεων και προσαρμογών. Η ευθύνη για τον καθορισμό της βαραινεί τη διοίκηση της τράπεζας, η οποία καλείται σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, να λάβει τις βέλτιστες αποφάσεις, αξιοποιώντας στο μέγιστο βαθμό το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό της, τα προϊόντα και τις υποδομές της. Διακρίνονται οι παρακάτω τρεις τύποι οργανωτικών δομών μίας τράπεζας (Σαπουντζόγλου και Πεντότης, 2017):

i. Μονοδιάστατη οργανωτική συγκρότηση: η οργανωτική δομή της τράπεζας καθορίζεται βάσει μίας επικρατούσας διάστασης του λειτουργικού της άξονα (πελατολόγιο, γεωγραφική κατανομή δικτύου, παλέτα προϊόντων, κ.λπ.).

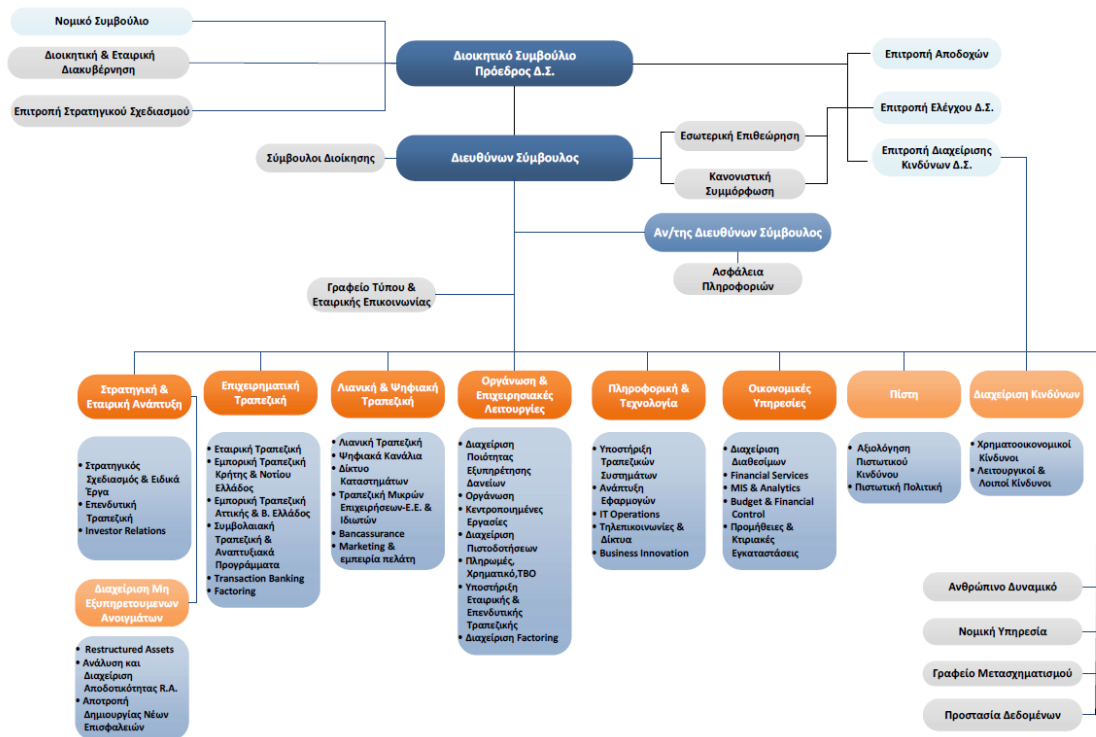
ii. Δυσδιάστατη οργανωτική συγκρότηση: η οργανωτική δομή της τράπεζας καθορίζεται βάσει δύο διαστάσεων του λειτουργικού της άξονα (π.χ. διοικητικές υπομονάδες της τράπεζας και προϊόντα ή πελατολόγιο). Εμφανίζει το μειονέκτημα της επικάλυψης των εξουσιών.

iii. Μικτή ή πολυδιάστατη οργανωτική συγκρότηση: η οργανωτική δομή της τράπεζας, υλοποιείται βάσει πολλαπλών διαστάσεων οι οποίες εξειδικεύονται και διαφέρουν ανά τομέα των λειτουργικών της οντοτήτων (π.χ. ανάπτυξη οργανογράμματος βάσει λειτουργικής διάστασης, πελατειακής διάστασης και διάστασης προϊόντων). Αυτός ο τύπος οργάνωσης, κυριάρχησε τα τελευταία χρόνια και αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη των πληροφοριακών τραπεζικών συστημάτων, ενώ παράλληλα ενίσχυσε τον πελατοκεντρικό χαρακτήρα των εσωτερικών λειτουργιών των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Ανεξάρτητα από τον τύπο της οργανωτικής συγκρότησης κάθε τράπεζας, υπάρχουν ορισμένες σταθερές οι οποίες θεμελιώνουν και χαρακτηρίζουν μονοσημάντως τις τραπεζικές δομές. Στη συνέχεια παρατίθεται το οργανόγραμμα μίας τράπεζας γενικών εργασιών και αναλύονται οι

βασικές λειτουργικές του μονάδες (Συλλογικό έργο- εσωτερική έκδοση Παγκρήτιας Τράπεζας, 2022).

Σχήμα 3.1 Οργανόγραμμα τράπεζας γενικών εργασιών

Στο πρώτο επίπεδο διάρθρωσης περιλαμβάνεται η Διοίκηση της τράπεζας: το Διοικητικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και ο Διευθύνοντας Σύμβουλος (CEO). Στα ανώτερα διοικητικά όργανα συγκαταλέγεται ο αναπληρωτής Διευθύνοντας Σύμβουλος και ο Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ακολούθως, ένα πλέγμα επιτροπών, συμβούλων και εξειδικευμένων διοικητικών υπομονάδων, αποτελεί ένα δεύτερο επίπεδο οργανωτικής συγκρότησης, με υποστηρικτικό ρόλο προς τα ανώτερα στρώματα και το οποίο περιλαμβάνει: την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων Διοικητικού Συμβουλίου, την Επιτροπή Ελέγχου Διοικητικού Συμβουλίου, την Επιτροπή Αποδοχών, το Νομικό Συμβούλιο και τον Σύμβουλο επί νομικών θεμάτων, τους Συμβούλους Διοίκησης και το γραφείο Rating, την Εσωτερική Επιθεώρηση και την Κανονιστική Συμμόρφωση, το γραφείο Τύπου και Εταιρικής Επικοινωνίας, το γραφείο Εταιρικής και Διοικητικής Διακυβέρνησης και την Ασφάλεια Πληροφοριών.

Το τρίτο ιεραρχικό επίπεδο του οργανογράμματος, αφορά στις Ανώτερες και στις Γενικές Διευθύνσεις, οι οποίες διαμορφώνονται ως εξής:

- **Γενική Διεύθυνση Επιχειρηματικής Τραπεζικής** (στοχεύει στην ανάπτυξη και τη διαχείριση σχέσεων με επιχειρηματικούς ομίλους, μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις- επικεφαλής της ο Chief Corporate Officer).
- **Γενική Διεύθυνση Στρατηγικής και Εταιρικής Ανάπτυξης** (στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται ο στρατηγικός & επιχειρησιακός σχεδιασμός του τραπεζικού ιδρύματος καθώς και η ανάπτυξη του κλάδου της επενδυτικής τραπεζικής - επικεφαλής της ο Chief Strategy & Corporate Development Officer).

▪ **Γενική Διεύθυνση Λιανικής και Ψηφιακής Τραπεζικής** (στοχεύει στην ανάπτυξη και στην διαχείριση των εργασιών της λιανικής τραπεζικής και του δικτύου καταστημάτων, στην εξασφάλιση βέλτιστης εμπειρίας του πελατολογίου και στον ψηφιακό μετασχηματισμό των τραπεζικών υπηρεσιών- επικεφαλής της ο Chief Retail & Digital Officer).

▪ **Γενική Διεύθυνση Οργάνωσης και Επιχειρησιακών Λειτουργιών** (είναι υπεύθυνη για την υποστήριξη του στρατηγικού σχεδιασμού της τράπεζας, για τη διαχείριση της ποιότητας καθώς και - επικεφαλής της ο Chief Operating Officer).

▪ **Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής και Τεχνολογίας** (στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται η στήριξη με τεχνολογικά μέσα των στρατηγικών στόχων του τραπεζικού ιδρύματος και η εξασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των πληροφοριακών συστημάτων- επικεφαλής της ο Chief Information & Technology Officer).

▪ **Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών** (είναι επιφορτισμένη με τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και την χάραξη στρατηγικής, την ορθή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων και των προμηθειών της τράπεζας, την επίβλεψη των οικονομικών καταστάσεων, των επιχειρηματικών σχεδίων και των προϋπολογισμών - επικεφαλής της ο Chief Financial Officer)

▪ **Ανώτερη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων** (αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων -επικεφαλής της ο Chief Risk Officer). Οι βασικές της αρμοδιότητες, παρατίθενται στη συνέχεια:

i. Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθοδολογιών παρακολούθησης, μέτρησης και αντιστάθμισης του συνόλου των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται η τράπεζα.

ii. Διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης, για όλο το φάσμα των κινδύνων που ελλοχεύουν για το τραπεζικό ίδρυμα (σε ετήσια βάση).

iii. Εκπονεί σε ετήσια βάση τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ICAAP) και τη Διαδικασία Αξιολόγησης Εσωτερικής Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP).

iv. Συμμετοχή στη δημιουργία νέων προϊόντων της τράπεζας, στη διαμόρφωση του Σχεδίου Ανάκαμψης της Τράπεζας και του Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας.

v. Εισήγηση στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων το Πλαίσιο, τη Στρατηγική καθώς και την Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνων.

▪ **Ανώτερη Διεύθυνση Πίστης** (στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται η εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής του τραπεζικού ιδρύματος καθώς και η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και των κινδύνων που ενέχει η παροχή πιστοδοτήσεων -επικεφαλής της ο Chief Credit Officer)

Οι παραπάνω Γενικές και Ανώτερες Διευθύνσεις, περιλαμβάνουν υποομάδες και τμήματα που συνιστούν το τέταρτο επίπεδο ιεραρχίας. Τέλος, στο οργανόγραμμα, διακρίνονται οι ακόλουθες διακριτές δομές:

▪ **Ανθρώπινο Δυναμικό** (στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται η πολιτική αμοιβών και επιδομάτων των εργαζομένων, η διασφάλιση της τήρησης της εργατικής νομοθεσίας και της ασφάλειας και υγιεινής στους χώρους εργασίας και η εφαρμογή πλαισίου διαχείρισης και ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού).

- **Bancassurance** (είναι επιφορτισμένη με την εξυπηρέτηση των πελατών της τράπεζας ως προς τις ανάγκες της ασφαλιστικής τους κάλυψης και με την προώθηση ασφαλιστικών προϊόντων, προς αύξηση των εσόδων του τραπεζικού ιδρύματος μέσω προμηθειών).
- **Κανονιστική Συμμόρφωση** (στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνεται ο καθορισμός και η εφαρμογή διαδικασιών συμμόρφωσης της τράπεζας με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τον εσωτερικό κανονισμό της).
- **Προστασία Δεδομένων** (είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή του κανονιστικού και νομικού πλαισίου για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα- επικεφαλής της ο Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (DPO)).
- **Ασφάλεια Πληροφοριών** (είναι υπεύθυνη για την οργάνωση, το συντονισμό και την εποπτεία της προστασίας των πληροφοριών και των συστημάτων της τράπεζας- επικεφαλής της ο Υπεύθυνος Ασφαλείας Πληροφοριών (CISO)).
- **Γραφείο Μετασχηματισμού** (σκοπό έχει τον καθορισμό και το συντονισμό όλων των δράσεων μετασχηματισμού της τράπεζας βάσει του στρατηγικού σχεδιασμού της).

3.7 Η Τράπεζα της Ελλάδος (Κεντρική Τράπεζα).

3.7.1 Ιστορική αναδρομή.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, αποτελεί την κεντρική τράπεζα της χώρας, διαθέτοντας το προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμματίων και άλλων νομισμάτων. Ιδρύθηκε το Μάιο του 1927 (η λειτουργία της εκκίνησε ένα χρόνο αργότερα), με αφορμή ένα αίτημα της Ελλάδας προς την Κοινωνία των Εθνών για χορήγηση πρόσθετου δανείου. Η τελευταία, εντόπισε το ασυμβίβαστο της διττής υπόστασης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία ως τότε ενεργούσε ως εμπορική αλλά και ως εκδοτική τράπεζα. Η Τράπεζα της Ελλάδος, από το πρώιμο στάδιο της έναρξης των εργασιών της, κατόρθωσε να πετύχει σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα. Ακολουθώντας τον Κανόνα του Χρυσού, στήριξε την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συναλλάγμα και οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε άνθηση και ευφορία. Παράλληλα, βελτιώνοντας την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, προσέλκυσε αξιόλογες συναλλαγματικές ροές και αύξησε κατακόρυφα το δείκτη των εγχώριων επενδύσεων. Επέτρεψε με τον τρόπο αυτό, να σημειωθούν καίριες πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές τομές στην περίοδο της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η ακμάζουσα αυτή περίοδος, έληξε στις αρχές του 1932, όταν και εκδηλώθηκαν στον ελλαδικό χώρο οι συνέπειες από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 με αφετηρία το χρηματιστηριακό «κραχ» της 24^{ης} Οκτωβρίου του 1929 (Μαργαρίτης κ.α., 2014).

3.7.2 Εργασίες- ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος.

Οι αρμοδιότητες και ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος, υπό τους περιορισμούς που τίθενται κάθε φορά από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, συνοψίζονται παρακάτω (Ψαλιδόπουλος, Μ. 2014):

- Έκδοση τραπεζογραμματίων και κερμάτων (αποκλειστικό προνόμιο), τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, σε ευρώ. Η διαδικασία αυτή λαμβάνει χώρα στο Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ) της Τράπεζας της Ελλάδος (Νομισματοκοπείο).
- Απόσυρση και αντικατάσταση φθαρμένων τραπεζογραμματίων.

- Πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
- Διαχείριση συναλλάγματος και χρυσού της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ελληνικού Δημοσίου, μέσω της Διεύθυνσης Χρηματοοικονομικών Δραστηριοτήτων.
- Τήρηση λογαριασμών δημοσίου τομέα και πραγματοποίηση συναλλαγών για λογαριασμό του, μέσω της Διεύθυνσης Εργασιών Δημοσίου. Ουσιαστικά λειτουργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του δημοσίου.
- Συγκέντρωση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων για τα νομισματικά και πιστωτικά μεγέθη που αφορούν την ελληνική οικονομία, μέσω της Διεύθυνσης Στατιστικής.
- Διεξαγωγή ερευνών και δημοσίευση εκθέσεων και μελετών επί θεμάτων νομισματικής και οικονομικής πολιτικής, μέσω της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης και Μελετών.
- Επίβλεψη συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού, με σκοπό τη διασφάλιση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητάς τους.
- Εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με σκοπό την απρόσκοπτη και εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Εποπτεία συστήματος ιδιωτικής ασφάλισης, με σκοπό την προστασία των ασφαλισμένων και την ομαλή λειτουργία του ιδιωτικού ασφαλιστικού κλάδου στον ελλαδικό χώρο.
- Άσκηση μακροπροληπτικής εποπτείας, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, με σκοπό τη θωράκιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ελαχιστοποίησης εμφάνισης σωρευμένων συστημικών κινδύνων.
- Έκδοση ομολογιακού δανείου με δημόσια ή μη εγγραφή στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή, σε οποιαδήποτε νομισματική βάση αναφοράς.

3.7.3 Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η διοικητική δομή της Τράπεζας της Ελλάδος καθώς και η εν γένει οργανωτική της διάρθρωση, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες βασικές λειτουργικές οντότητες (Ψαλιδόπουλος, Μ. 2014):

- **Γενική Συνέλευση:** αποτελεί το ανώτατο όργανο της τράπεζας, συγκαλείται από το Γενικό Συμβούλιο μία φορά κατ' έτος (τακτική Γενική Συνέλευση) και οι αποφάσεις της καθιστούν υπεύθυνους όλους τους μετόχους.
- **Γενικό Συμβούλιο:** απαρτίζεται από τον Διοικητή, τους δύο Υποδιοικητές, τα λοιπά τρία μέλη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και από έξι Συμβούλους, ενώ είναι επιφορτισμένο με τη γενική διαχείριση των υποθέσεων της Τράπεζας.
- **Διοικητής και Υποδιοικητές:** ο Διοικητής και οι δύο Υποδιοικητές, διορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα, μετά από σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου και η θητεία τους είναι εξαετούς διάρκειας.
- **Εκτελεστική Επιτροπή:** αποτελείται από τον Διοικητή και τους Υποδιοικητές και αποφασίζει ευρισκόμενη σε απαρτία, με πλειοψηφία δύο μελών στα οποία πρέπει να συγκαταλέγεται ο Διοικητής. Με πράξεις της επιτροπής αυτής, ασκούνται οι εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος.

- **Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής:** συμμετέχουν ο Διοικητής, οι δύο Υποδιοικητές και άλλα τρία μέλη οριζόμενα με εξαετή θητεία με Προεδρικό Διάταγμα από το Υπουργικό Συμβούλιο. Αποφασίζει επί θεμάτων που σχετίζονται με την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής και των συστημάτων πληρωμών και είναι υπεύθυνο για την έκδοση των τραπεζογραμματίων.
- **Επιτροπή Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων:** είναι υπεύθυνη για τη χορήγηση και την ανάκληση αδειών λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων και για την επιβολή κυρώσεων σε νομικά και φυσικά πρόσωπα. Στις συνεδριάσεις της, προεδρεύει ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.
- **Επιτροπή Μέτρων Εξυγίανσης:** εκδίδει το σύνολο των αποφάσεων που αφορούν σε διαδικασίες εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στις συνεδριάσεις της προεδρεύει ένας εκ των Υποδιοικητών.

Κεφάλαιο 4 | Πράσινη τραπεζική και ΕΚΕ στον τραπεζικό τομέα.

4.1 Πράσινη τραπεζική (Green Banking): εννοιολογική προσέγγιση.

Ο όρος πράσινη τραπεζική, περιλαμβάνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ιδιωτικά, δημόσια και μικτά) τα οποία κατευθύνουν δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια προς επενδύσεις φιλικές προς το περιβάλλον (Coalition for Green Capital, 2022). Αποτελεί μία μορφή τραπεζικής η οποία βασίζει τη λειτουργία και το στρατηγικό σχεδιασμό της, στις αρχές της αειφορίας, προωθεί πράσινα προϊόντα, αξιολογεί και λαμβάνει μέτρα μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις εμπορικές δραστηριότητές της, ευαισθητοποιεί το πελατειακό της κοινό ως προς τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ παράλληλα ενσωματώνει στοιχεία Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στο πεδίο δράσης της (European Banking Federation, 2022).

4.1.1 Πράσινα προϊόντα, υπηρεσίες και πρακτικές.

Το τραπεζικό σύστημα, ως κινητήριος μοχλός ανάπτυξης δια μέσου των χρηματοδοτήσεων, αλλά και ως κάτοχος υφιστάμενων κτηριακών δομών μεγάλης κλίμακας (καταστήματα και γραφειακοί χώροι διοίκησης), δύναται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην μετάβαση προς την αειφορία και το βιώσιμο μέλλον. Μία καταγραφή προϊόντων, υπηρεσιών και ενεργειών που συνιστούν το προφίλ της πράσινης τραπεζικής, δίδεται παρακάτω (Malandakis & Drakos, 2020):

- Προνομιακοί όροι χρηματοδότησης στεγαστικών δανείων (ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων) για την αγορά κατοικίας και επαγγελματικών κτηρίων, κατηγορίας A+ κατά ΚΕΝΑΚ.
- Προνομιακοί όροι χρηματοδότησης για ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και επαγγελματικών χώρων (ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων), με επεμβάσεις στο κτηριακό κέλυφος και στα ηλεκτρομηχανολογικά συστήματα των υφιστάμενων δομών.
- Προνομιακοί όροι χρηματοδότησης για αγορά αυτοκινήτων (ιδιωτικής και επαγγελματικής χρήσης), μειωμένης ή μηδενικής εκπομπής CO₂ {ήπια υβριδικά (mild Hybrid- mHEV), υβριδικά (Hybrid- HEV), plug in υβριδικά (Plyg In Hybrid- PHEV), αμιγώς ηλεκτρικά}.
- Προνομιακοί όροι χρηματοδότησης επιχειρηματικών επενδυτικών σχεδίων φιλικών προς το περιβάλλον {έργα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (φωτοβολταϊκά και αιολικά πάρκα, ανεμογεννήτριες, υδροηλεκτρικές δομές, χρήση βιομάζας και βιοαερίου, επενδύσεις στην βιολογική καλλιέργεια, στην ευφυή γεωργία, στην ανακύκλωση- αποπλαστικοποίηση, στην εναλλακτική διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, κ.λπ.}.
- Θέσπιση κριτηρίων άμεσης απόρριψης (on/off criteria) χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων, τα οποία οδηγούν σε υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και εντείνουν την προβληματική αναφορικά με την επερχόμενη κλιματική αλλαγή.
- Έκδοση πράσινων ομολόγων (χρεόγραφα που εκδίδονται για την άντληση και την διοχέτευση κεφαλαίων σε έργα αειφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης).
- Αναβάθμιση, βελτιστοποίηση και προώθηση υπηρεσιών internet banking και mobile banking, ώστε να περιοριστεί η φυσική παρουσία και οι μετακινήσεις προς τα τραπεζικά καταστήματα.

- Αποκλειστική επικοινωνία με τους πελάτες μέσω ηλεκτρονικών μέσων (email, conference, mobile connection) και περιορισμός στο ελάχιστο ή πλήρης κατάργηση της έντυπης διεπαφής.
- Πλήρης ψηφιοποίηση αρχειακού τραπεζικού υλικού με παράλληλη ανακύκλωση εντύπων αναφορών.
- Ένταξη κριτηρίων ESG (Environmental, Social, Governance) στην βαθμολόγηση- αξιολόγηση επενδυτικών σχεδίων και υποχρέωση του δανειολήπτη για τήρηση των κριτηρίων αυτών καθ' όλη τη διάρκεια χρηματοδότησής του από το τραπεζικό ίδρυμα.
- Παροχή συμβουλευτικής για επενδυτικά σχέδια πράσινης επιχειρηματικότητας με προσανατολισμό στην αειφορία και την βιώσιμη ανάπτυξη και διοργάνωση σχετικών ενημερωτικών ημερίδων.
- Ενσωμάτωση διαδικασιών ανακύκλωσης σε όλα τα επίπεδα των τραπεζικών διεργασιών (ανακύκλωση συσκευών, αναλωσίμων και υλικών, χρήση οικολογικών- βιοδιασπώμενων υλικών για την παραγωγή χρεωστικών και πιστωτικών καρτών, κ.λπ.) και προώθηση δράσεων κυκλικής οικονομίας.
- Ενεργειακή αναβάθμιση κτηριακού αποθέματος τραπεζών (καταστήματα, χώροι γραφείων διοικητικών υπηρεσιών, κ.λπ.), με σκοπό την κατάταξη σε κατά το δυνατόν υψηλότερη ενεργειακή κατηγορία κατά KENAK (μείωση ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας, μέσω παρεμβάσεων στο κτηριακό κέλυφος και στα ηλεκτρομηχανολογικά συστήματα των παραπάνω τραπεζικών δομών).

4.1.2 Συνεισφορά της τεχνολογικής ανάπτυξης στην πράσινη τραπεζική.

Η αλματώδης τεχνολογική ανάπτυξη και η επικείμενη εποχή της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, αναμφίβολα έχει επηρεάσει τον τραπεζικό κλάδο. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των τραπεζών βρίσκεται προ των πυλών και έχει άμεσο αντίκτυπο στην πράσινη τραπεζική (Avramidis, Asimakoroulos and Maliaropoulos, 2021). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει καθορίσει τον δείκτη DESI (Digital Economy and Society Index), προκειμένου να καταγράψει και να αξιολογήσει την πρόοδο της ψηφιακής μεταρρύθμισης των κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τον δείκτη αυτό, οι κυριότερες παράμετροι της νέας ψηφιακής και τεχνολογικής πραγματικότητας είναι οι εξής:

- Τεχνητή νοημοσύνη (Artificial Intelligence- AI).
- Διαδίκτυο των πραγμάτων (Internet of Things).
- Τεχνολογίες cloud.
- Ανάλυση «μεγάλων» δεδομένων (Big Data Analytics).
- Κυβερνοασφάλεια (Cybersecurity).
- Υπηρεσίες κινητής τεχνολογίας.
- Ρομποτική και αυτοματοποίηση διαδικασιών.
- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η θετική συνεισφορά της τεχνολογικής άνηθης στην εξάπλωση της πράσινης τραπεζικής, συνίσταται στα εξής (Sartzetakis, 2019):

- Διεκπεραίωση του συνόλου των τραπεζικών εργασιών ηλεκτρονικά, χωρίς παρουσία στο φυσικό κατάστημα (ηλεκτρονική τραπεζική).
- Αποθήκευση όλων των τραπεζικών εγγράφων σε ηλεκτρονική βάση, με χρήση υπηρεσιών cloud. Εξάλειψη της χρήσης χαρτιού και λοιπού έντυπου υλικού.
- Μετάβαση όλων των τραπεζικών υποδομών IT στο cloud.
- Χρήση βιοδιασπώμενων και ανακυκλώσιμων υλικών, τελευταίας τεχνολογίας, στην καθημερινή λειτουργία του τραπεζικού ιδρύματος.
- Εφαρμογή προγραμμάτων απομακρυσμένης πρόσβασης σε τραπεζικές λειτουργίες, χωρίς την απαίτηση λειτουργίας σε εικοσιτετράωρη βάση του σταθερού σταθμού εργασίας του υπαλληλικού προσωπικού.
- Περιορισμός ωραρίου λειτουργίας τραπεζικών κτηρίων διοίκησης, μέσω διαδικασιών εργασίας από απόσταση (remote working).
- Παραγωγή νέας γενιάς οικοδομικών υλικών, ενσωμάτωση νέου τύπου ηλεκτρομηχανολογικών μηχανημάτων (ψύξη-θέρμανση-κλιματισμός- εξαερισμός), υιοθέτηση συστημάτων διαχείρισης ενέργειας (BEMS) που οδηγούν σε κτήρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας.

Ο όρος πράσινη χρηματοοικονομική τεχνολογία (green fintech), αποτελεί το μέλλον του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ωθεί σε εξάπλωση του μοντέλου της πράσινης τραπεζικής (Τράπεζα της Ελλάδος, 2022). Περιλαμβάνει τεχνολογικές καινοτομίες με εφαρμογή στο σύνολο των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και προϊόντων, οι οποίες στοχεύουν στην πράσινη μετάβαση και στην βιώσιμη ανάπτυξη. Τα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή της ψηφιακής τεχνολογίας για την πράσινη χρηματοδότηση, συνοψίζονται στα εξής: η άμεση και οικονομική πρόσβαση σε μεγάλο όγκο δεδομένων, ο περιορισμός του κόστους αναζήτησης πληροφοριών (search costs), η διευκόλυνση πρόσβασης σε αειφόρες χρηματοδοτικές επιλογές, η δημιουργία νέων επενδυτικών μοντέλων και η βέλτιστη εποπτεία των διαδικασιών εφαρμογής κριτηρίων βιωσιμότητας. Τα μεγάλα δεδομένα (Big Data), η μηχανική μάθηση (Machine Learning) και η τεχνητή νοημοσύνη (Artificial Intelligence), βελτιστοποιούν τη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων ενώ παράλληλα συνεισφέρουν τα μέγιστα στους τομείς διαχείρισης κινδύνων καταστροφών και σχεδίων ανάκαμψης. Οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες «πράσινης χρηματοδότησης από το πλήθος» (green crowdfunding), παρέχουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα εναλλακτικής άντλησης κεφαλαίων, μέσω αλληλεπίδρασης με επενδυτικά σχήματα. Η τεχνολογία blockchain, χρησιμοποιείται για τον έλεγχο εφαρμογής κριτηρίων βιωσιμότητας επενδυτικών σχεδίων, καθιστώντας ασφαλή και διαφανή τη διαδικασία αξιολόγησης και βαθμολόγησής τους, ενώ εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας στις ηλεκτρονικές συναλλαγές.

Πέρα από τα προαναφερθέντα οφέλη της τεχνολογίας στην βιώσιμη ανάπτυξη και στην πράσινη επιχειρηματικότητα, πρέπει να τονισθεί ότι η αλόγιστη χρήση των ψηφιακών τεχνολογικών μέσων και ειδικά οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης και blockchain, ενέχει υψηλούς δείκτες αποτυπώματος άνθρακα (Alonso & Marques, 2019). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω σχετικής Ανακοίνωσης στην συνεδρίαση της 6^{ης} Ιουλίου 2021 στο Στρασβούργο, επεσήμανε τον παραπάνω κίνδυνο, εκφράζοντας προβληματισμούς σχετικά με τις

περιβαλλοντικές επιπτώσεις και με τις αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες των κέντρων δεδομένων και των τεχνολογιών καταναμημένου καθολικού (Distributed Ledger Technology-DLT).

4.1.3 Η πράσινη τραπεζική ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης.

Εξ' ορισμού, η πράσινη τραπεζική αποτελεί συνοδοιπόρο της βιώσιμης ανάπτυξης, δρώντας υποστηρικτικά, κυρίως στους τομείς της περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας. Συγκεκριμένα:

- Η δυνατότητα επιλεκτικής μεταφοράς οικονομικών κονδυλίων, μέσω διαδικασιών δανειοδότησης, σε αειφόρες επενδύσεις και η παρότρυνση, μέσω ευνοϊκών όρων χρηματοδότησης, για στροφή του επιχειρηματικού κόσμου προς την πράσινη ανάπτυξη, φανερώνουν τον βαρυσήμαντο ρόλο που αυτή επιτελεί.
- Η έκδοση τραπεζικών πράσινων ομολόγων (green bonds), συνεισφέρει τα μέγιστα στη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών έργων μεγάλης κλίμακας, συμβάλλοντας σε περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, δίνοντας ώθηση στην εξοικονόμηση ενεργειακών πόρων και αντιστρέφοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.
- Η εσωτερική οργάνωση των τραπεζικών λειτουργιών, τόσο στην καθημερινότητα των χρηστών-εργαζομένων όσο και στην αλληλεπίδραση με το πελατειακό κοινό, είναι προσανατολισμένη στις αρχές της αειφορίας, είτε με έμμεσες διαδικασίες (απομακρυσμένες ηλεκτρονικές συναλλαγές και εργασία, ενημερωτικές ημερίδες και παροχή συμβουλευτικής για την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, κ.λπ.), είτε με άμεσες δράσεις (ανακύκλωση, ενεργειακή αναβάθμιση τραπεζικών κτηριακών δομών, ενθάρρυνση χρήσης ήπιων μέσων μεταφοράς, κ.λπ.).
- Ο στρατηγικός σχεδιασμός μίας τράπεζας που ενσωματώνει αρχές πράσινης τραπεζικής, είναι προσανατολισμένος στο μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης και οραματίζεται την μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

Στα πλαίσια υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, όπως αυτή παρουσιάστηκε το Δεκέμβριο του 2019, τα είκοσι επτά (27) κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεσμευτήκαν να καταστήσουν την Ευρώπη, έως το 2050, την πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο. Αυτή η προοπτική, προϋποθέτει μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και οικονομίες κρατών αποσυνδεδεμένες από τη χρήση φυσικών πόρων. Ο επενδυτικός κορμός της Πράσινης Συμφωνίας και συγκεκριμένα το «Επενδυτικό Σχέδιο: Βιώσιμη Ευρώπη» («Sustainable Europe Investment Plan»), προτίθεται να ενεργοποιήσει οικονομικά κονδύλια της τάξης του ενός τρισεκατομμυρίου ευρώ, σε βάθος δεκαετίας. Στην διαδικασία αποδέσμευσης, ανακατεύθυνσης και διοχέτευσης των παραπάνω χρηματορροών στην πραγματική οικονομία και αγορά, πρωτεύοντα και κομβικό ρόλο έχει το χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Τον ίδιο ρόλο καλείται να επιτελέσει το τραπεζικό σύστημα στα πλαίσια εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΦΕΚ 4893 Β- 2019), το οποίο αποτελεί ένα στρατηγικό σχέδιο με μετρήσιμους ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους και ορίζοντα υλοποίησης έως το 2030. Οι εισροές των σαράντα τεσσάρων δισεκατομμυρίων ευρώ, θα αποδοθούν με την αρωγή των τραπεζών στους δικαιούχους επενδυτές, ώστε να υλοποιηθούν τα έργα των κάτωθι θεματικών ενότητων:

- Κλιματική αλλαγή, εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου.
- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.).
- Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης.
- Ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού.
- Αγορά ενέργειας.
- Αγροτικός τομέας, Ναυτιλία, Τουρισμός.
- Έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδος, έχουν συνυπογράψει (ή βρίσκονται σε διαδικασίες συνυπογραφής) τις έξι (6) Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP- Finance Initiative – Principles for Responsible Banking), οι οποίες ευθυγραμμίζουν το πλαίσιο δραστηριοτήτων των τραπεζών με τους στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG's) και τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, είναι δε οι εξής:

- Εναρμόνιση: εναρμόνιση της τραπεζικής επιχειρηματικής στρατηγικής με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, της κοινωνικής ευημερίας και των ανθρωπιστικών ιδεωδών.
- Επιδράσεις και θέσπιση στόχων: επαύξηση θετικών επιδράσεων στον άνθρωπο, την κοινωνία και το κλίμα, απομείωση των αντίστοιχων αρνητικών επιρροών και οργανωμένη στοχοθεσία με έλεγχο επίτευξής της.
- Πελάτες: υπεύθυνη συνεργασία με το πελατειακό κοινό, υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών οικονομικής και επιχειρηματικής υφής με σεβασμό στις γενιές που ακολουθούν.
- Ενδιαφερόμενα μέρη: συνεργασία, συμβουλευτική και αλληλεπίδραση με τα ενδιαφερόμενα μέρη του τραπεζικού κλάδου, προς αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας και αειφορίας.
- Διακυβέρνηση και Κουλτούρα: δέσμευση ως προς το κανονιστικό πλαίσιο και τις αρχές της αειφορίας και της κοινωνικής συνοχής, μέσω της διακυβέρνησης και της εταιρικής κουλτούρας του χρηματοπιστωτικού οργανισμού.
- Διαφάνεια και Λογοδοσία: περιοδική έκθεση αναφοράς για τη ποιοτική και ποσοτική εφαρμογή των Αρχών της Υπεύθυνης Τραπεζικής, με ειλικρινείς δημοσιεύσεις αποτελεσμάτων και πνεύμα αυτοκριτικής.

Εικόνα 4.1 Σχηματική απεικόνιση των έξι Αρχών της Υπεύθυνης Τραπεζικής (Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας- Νοέμβριος 2021).

Οι παραπάνω αρχές, ετέθησαν προς υπογραφή κατά τη διάρκεια της ετήσιας Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, το Σεπτέμβριο του 2019, στη Νέα Υόρκη. Σε πρώτη φάση, εκατόν τριάντα (130) τράπεζες από σαράντα εννέα (49) διαφορετικές χώρες συνυπέγραψαν τις αρχές αυτές, ενώ έως τον Ιανουάριο του 2022 ο αριθμός τους είχε ξεπεράσει τις εκατόν ογδόντα (180). Οι συνυπογράφουσες τράπεζες, προχωρούν σε δεσμευτική συμφωνία ευθυγράμμισης με τους στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, μέσω καθορισμού δράσεων, με καταληκτικές ημερομηνίες επίτευξής τους. Πρωταρχικοί στόχοι των αρχών υπεύθυνης τραπεζικής είναι η σύγκλιση των επιχειρηματικών αποφάσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων με τις ανάγκες της κοινωνίας και η παροχή έργου με θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον (Εκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης 2020- Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, 2021).

4.1.4 Προβληματισμοί ως προς την εφαρμογή της πράσινης τραπεζικής.

Αναμφίβολα, η πράσινη τραπεζική αποτελεί την τάση που θα διαμορφώσει το μέλλον στο τραπεζικό γίγνεσθαι, διαδραματίζοντας κομβικό ρόλο τόσο στην βιώσιμη ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος, όσο και στην αναγέννηση του χρηματοπιστωτικού και οικονομικού συστήματος, μέσω ενός πράσινου επιχειρηματικού μοντέλου (Μεγάλου, 2021).

Ωστόσο, η εφαρμογή και η εξάπλωσή της στην καθημερινότητα του κοινωνικού ιστού, δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση. Αντιθέτως, αναδύονται προβληματισμοί και επικριτικές τάσεις, οι οποίες συνοψίζονται παρακάτω (Alonso & Marques, 2019):

- Η υψηλής στάθμης ψηφιακή τεχνολογία που απαιτείται, έχει σημαντικό ενεργειακό αποτύπωμα (εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, εκπεφρασμένες σε ισοδύναμη ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα) αλλά και ιδιαίτερος αυξημένο κόστος. Το πρώτο αποτελεί τροχοπέδη στον εξ' ορισμού αειφόρο χαρακτήρα της πράσινης τραπεζικής, ενώ το δεύτερο συνεπάγεται λήψης αντιμέτρων, προς εξασφάλιση της ζητούμενης κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων.
- Η αποτελεσματική χρήση των υπηρεσιών της πράσινης τραπεζικής, προϋποθέτει επάρκεια ψηφιακού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού και πρόσβαση σε πλατφόρμες ψηφιακών τεχνολογιών. Το πρώτο προϋποθέτει τη δημιουργία ενός συστήματος κατάρτισης και επιμόρφωσης, ειδικά σε άτομα μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων αλλά και σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Το δεύτερο, άπτεται της ισόρροπης κοινωνικής πολιτικής και απαιτεί την άρση του οικονομικού αποκλεισμού στην πρόσβαση συσκευών που υποστηρίζουν την ψηφιακή τεχνολογία- τίθεται λοιπόν ζήτημα ίσων ευκαιριών σε μειονεκτούντες, υπό την άποψη της αγοραστικής δύναμης, ομάδες.
- Ο κίνδυνος του «greenwashing», μίας έννοιας άρρηκτα συνδεδεμένης με την πολιτική μεγιστοποίησης κέρδους που χαρακτηρίζει τον χρηματοπιστωτικό κλάδο. Πρόκειται για μία τεχνική μάρκετινγκ, η οποία στοχεύει σε κοινό με οικολογικές ανησυχίες και επιχειρεί τεχνηέντως να προσδώσει στις υπηρεσίες- εν προκειμένω μίας τράπεζας ταυτότητα αειφορίας και βιωσιμότητας. Η πραγματικότητα όμως είναι διαφορετική- υπό το πρίσμα μία οικολογικής υπευθυνότητας, συγκαλύπτονται δράσεις με υφή και γνωρίσματα άκρως επιβαρυντικά για το περιβάλλον.

4.1.5 Υιοθέτηση αρχών πράσινης τραπεζικής στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα.

Στην παρούσα ενότητα, γίνεται μία συνοπτική αναφορά στις δράσεις και στις πολιτικές πράσινης τραπεζικής των πέντε μεγαλύτερων (βάσει ισολογισμού και αποτελεσμάτων χρήσεων) τραπεζικών ιδρυμάτων στον ελλαδικό χώρο.

A. Τράπεζα Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς, περιλαμβάνει τις ακόλουθες συνιστώσες και πολιτικές πράσινης τραπεζικής (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Προϊόντα πράσινης τραπεζικής για ιδιώτες.

α. Green στεγαστικό δάνειο (σταθερού επιτοκίου ή συνδεδεμένου με Euribor), για αγορά, ανέγερση ή αποπεράτωση πράσινης κατοικίας (κατηγορία ενεργειακής απόδοσης κατοικίας : A+, A, B+). Περιλαμβάνει προνομιακό επιτόκιο, ταχείς διαδικασίες χρηματοδότησης και μηδενικά έξοδα εξέτασης του αιτήματος χορήγησης δανειακού προϊόντος.

β. Green δάνειο για αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος για αυτοκατανάλωση με συμψηφισμό ενέργειας.

γ. Καταναλωτικό δάνειο green για πράσινες επισκευές με σκοπό την ενεργειακή αναβάθμιση της κτηριακής δομής (οικοδομικές και ηλεκτρομηχανολογικές παρεμβάσεις).

δ. Καταναλωτικό δάνειο ev- loan για αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου, με προνομιακό επιτόκιο και υψηλό ποσό χρηματοδότησης (80% της αξίας κτήσης του οχήματος).

ε. Καταναλωτικό δάνειο Green για αγορά πράσινου οικιακού εξοπλισμού (οικιακές συσκευές και κλιματιστικές μονάδες ενεργειακής κλάσης τουλάχιστον A, ανεμιστήρες οροφής, τέντες, περσίδες, αντιηλιακές μεμβράνες υαλοπινάκων, κ.λπ.) και οχήματος κατηγορίας πράσινων μετακινήσεων {ποδήλατο (συμβατικό ή ηλεκτρικό)/ηλεκτρική μηχανή}.

ii. Προϊόντα πράσινης τραπεζικής για επιχειρήσεις.

α. Μεσομακροπρόθεσμο δάνειο με προνομιακούς όρους για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών.

β. Μεσομακροπρόθεσμο δάνειο χρηματοδότησης εργασιών και εξοπλισμού εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος για αυτοκατανάλωση με συμψηφισμό ενέργειας.

γ. Αναπτυξιακό δάνειο στέγης και εξοπλισμού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.), για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν υπαχθεί σε επιχορηγούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ.

δ. Αναπτυξιακό κεφάλαιο κίνησης Α.Π.Ε., υπό μορφή δανείου προεξόφλησης επιχορήγησης επενδυτικών σχεδίων ΕΣΠΑ.

ε. Μεσομακροπρόθεσμο δάνειο για αντικατάσταση ή ανανέωση πάγιου εξοπλισμού υφιστάμενου φωτοβολταϊκού σταθμού, προς αύξηση της παραγωγικότητάς του.

ζ. Μεσομακροπρόθεσμο δάνειο χρηματοδότης εργασιών και εξοπλισμού για ενεργειακή αναβάθμιση (οικοδομικές και ηλεκτρομηχανολογικές παρεμβάσεις) επαγγελματικών και εμπορικών κτηριακών δομών.

η. Χρηματοδότηση για την αγορά επαγγελματικού ηλεκτρικού ή υβριδικού αυτοκινήτου, για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

iii. Ηλεκτρονική τραπεζική.

α. Προτροπή για μη εκτύπωση κινήσεων- αποδείξεων συναλλαγών στα μηχανήματα ATM.

β. Χρήση υπηρεσιών διαχείρισης εκτυπώσεων και εγγράφων MPS (Managed Print Services) στα κτήρια Διοίκησης της τράπεζας, η οποία οδηγεί σε περιορισμό των ζητούμενων προς εκτύπωση εγγράφων (για το έτος αναφοράς 2022, περίπου το 22% των αρχικώς ζητούμενων εγγράφων δεν εκτυπώθηκαν).

γ. Προωθητικές ενέργειες για χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής τραπεζικής (μηχανήματα Easyray, Internet, Phone & Mobile Banking), προς εξοικονόμηση χαρτιού.

δ. Υπηρεσία Paperless Cashier, η οποία συνδυάζοντας ηλεκτρονική υπογραφή και ψηφιακή αρχαιοθήκη, οδηγεί σε σημαντική μείωση της κατανάλωσης χαρτιού.

iv. Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Η Τράπεζα Πειραιώς, έχει προχωρήσει σε ανάπτυξη και εφαρμογή σε όλα τα καταστήματα και τα κτήρια διοίκησης της, Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ). Μέσω αυτού, πραγματοποιείται καταγραφή και παρακολούθηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων που συνδέονται με τη λειτουργία των εγκαταστάσεων τις τράπεζας, καθορίζονται στόχοι προστασίας του περιβάλλοντος και υλοποιούνται ενέργειες για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

v. Βάση υπολογισμού περιβαλλοντικού αποτυπώματος (Eco Tracker)

Η Τράπεζα Πειραιώς, μέσω της καινοτόμου εφαρμογής Eco Tracker, παρακολουθεί και καταγράφει δεδομένα περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με τη λειτουργία της (καταναλώσεις ενέργειας και νερού, μετακινήσεις ανθρώπινου δυναμικού, καταναλώσεις αναλωσίμων). Σε συνεργασία με τις ηλεκτρονικές εφαρμογές «Ενεργειακό Γραφείο» και «Bill Management», αυτοματοποιείται η συλλογή δεδομένων για τον υπολογισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος σε πραγματικό χρόνο, πραγματοποιείται ταχύτατα η επεξεργασία και ο έλεγχος του συνόλου των περιβαλλοντικών δεδομένων (περί τις 350.000 εγγραφές ετησίως) και καθορίζονται οι ενέργειες και οι παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση της εξοικονόμησης ενέργειας και της μείωσης των επιβαρυντικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

vi. Περιβαλλοντικά προγράμματα.

Η Τράπεζα Πειραιώς, υλοποιεί περιβαλλοντικά προγράμματα με τη συμμετοχή των εργαζομένων της, τα οποία αποσκοπούν στην εξοικονόμηση ενέργειας και νερού στις κτηριακές δομές της, στην ανακύκλωση υλικών, στην προμήθεια «πράσινων» αναλωσίμων και στον περιορισμό των μετακινήσεων του προσωπικού της.

vii. Ενημέρωση και εκπαίδευση σε θέματα αειφορίας.

Μέσω ηλεκτρονικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (e-learning), επιχειρείται η ενημέρωση και η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού της τράπεζας επί θεμάτων προστασίας του περιβάλλοντος, αειφορίας και διασύνδεσής του με την οικονομία και την κοινωνία. Παράλληλα, η εκπαίδευση αφορά στην πράσινη επιχειρηματικότητα, στα πράσινα προϊόντα της τράπεζας και στις διαδικασίες του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης της τράπεζας.

viii. Εκτίμηση κλιματικού κινδύνου μέσω της εφαρμογής Climabiz.

Η Τράπεζα Πειραιώς, μέσω της εφαρμογής Climabiz, προχωρά σε οικονομική αποτίμηση κλιματικού κινδύνου των επιχειρηματικών πιστούχων της. Η συγκεκριμένη εφαρμογή αφορά σε δανειακό χαρτοφυλάκιο, σημαντικού μεγέθους και σε τομείς δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν ευαισθησία στις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής.

B. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα, περιλαμβάνει στο χαρτοφυλάκιο της τις ακόλουθες δράσεις πράσινης τραπεζικής (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Χρηματοδότηση πράσινης οικονομίας.

α. Έκδοση του πρώτου πράσινου ομολόγου υψηλής εξασφάλισης (Οκτώβριος 2020), ύψους 500 εκατομμυρίων ευρώ, με στόχο τη διάθεση του συνολικού αντληθέντος κεφαλαίου για χρηματοδότηση έργων πράσινης οικονομίας.

β. Χρηματοδότηση έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα, υδροηλεκτρικά έργα).

γ. Στεγαστικό δάνειο «ΕΣΤΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ», με ευνοϊκούς όρους, για αγορά κατοικίας με ενεργειακή κατάταξη κατ' ελάχιστον B+ (μειωμένο επιτόκιο κατά 0,80%, 50% έκπτωση στα έξοδα δανείου).

ii. Μείωση ενδοτραπεζικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

α. Ενεργειακή αναβάθμιση κτηριακών συγκροτημάτων διοίκησης και εγκατάσταση πλατφόρμας μέτρησης ενεργειακών καταναλώσεων σε σαράντα εννέα (49) κτήρια της τράπεζας.

β. Αναβάθμιση συστημάτων κλιματισμού στο σύνολο των κτηρίων της τράπεζας, με προμήθεια μηχανημάτων ενεργειακής κλάσης A+ με οικολογικό ψυκτικό υγρό και αντικατάσταση καυστήρων-λεβήτων με αντλίες θερμότητας.

γ. Αντικατάσταση φωτιστικών σωμάτων (εσωτερικού και εξωτερικού χώρου) με λαμπτήρες LED, εγκατάσταση ανιχνευτών κίνησης, φωτοκυττάρων και χρονοδιακοπών για έλεγχο φωτισμού και εξοικονόμηση ενέργειας.

δ. Τροποποίηση ωραρίου λειτουργίας κλιματισμού στις κτηριακές δομές της τράπεζας (καταστήματα και κτήρια Διοίκησης), με ρύθμιση θερμοστατών στους 19°C το χειμώνα και στους 26°C το καλοκαίρι.

ε. Απενεργοποίηση εξωτερικού φωτισμού μετά τις 22.00 σε καταστήματα και κτήρια Διοίκησης (εξαιρούνται τα ATMs) και αυτόματη απενεργοποίηση φωτισμού μετά την αποχώρηση των εργαζομένων.

ζ. Εφαρμογή μοντέλου ψηφιακού μετασχηματισμού, προς εξοικονόμηση ενέργειας και προστασία του περιβάλλοντος (μετάβαση σε υποδομές cloud, μετάπτωση της πλειοψηφίας των συναλλαγών σε ψηφιακές πλατφόρμες, αντικατάσταση σταθερών από φορητούς υπολογιστές).

η. Υλοποίηση προγραμμάτων ανακύκλωσης υλικών- συσκευών (ανακύκλωση λαμπτήρων, φορητών μπαταριών, ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, χαρτιού, μελανοδοχείων, πλαστικού και αλουμινίου).

θ. Αντικατάσταση στόλου συμβατικών οχημάτων με ηλεκτρικά και εγκατάσταση σταθμών φόρτισης με ηλεκτρική ενέργεια σε κτήρια της τράπεζας.

iii. Υποστήριξη εθελοντικών ομάδων Δασοφυροπροστασίας.

α. Ενίσχυση πενήντα (50) εθελοντικών ομάδων δασοφυροπροστασίας, ανά τη χώρα, σε εξοπλισμό.

β. Διοργάνωση εξειδικευμένων σεμιναρίων για την παροχή κατάρτισης στο ζήτημα των δασικών πυρκαγιών.

iv. Υπεύθυνη χρηματοδότηση- αξιολόγηση και διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου.

α. Αποκλεισμός πρόσβασης σε χρηματοδοτικά προϊόντα δραστηριοτήτων που έχουν απαγορευτεί από την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (παραγωγή και εμπορία ραδιενεργών υλικών και χημικών ουσιών, εμπορία προστατευόμενης άγριας πανίδας, μεταφορά και απελευθέρωση στο φυσικό περιβάλλον γενετικά τροποποιημένου υλικού, κ.λπ.).

β. Προνομιακοί όροι χρηματοδότησης δραστηριοτήτων που έχουν θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον (παραγωγή και εμπορία «πράσινων» και βιολογικών προϊόντων, διαχείριση αποβλήτων, αφαλάτωση και καθαρισμός ύδατος, εγκαταστάσεις ανακύκλωσης, κ.λπ.).

γ. Εισαγωγή κριτηρίων περιβαλλοντικών επιδράσεων και κινδύνων, στο Μοντέλο Αξιολόγησης Επιχειρηματικών Πιστοδοτήσεων (Risk Advisor Model). Η μη τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας από την πλευρά του πιστούχου ή των τυχόν εγγυητών, δύναται να οδηγήσει σε καταγγελία της δανειακής σύμβασης.

Γ. Alpha Bank

Οι συνιστώσες της πράσινης τραπεζικής στον όμιλο της Alpha Bank, διαρθρώνονται ως ακολούθως (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Επενδύσεις με περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

Η τράπεζα συνδυάζει επενδυτικά προϊόντα με στοχευμένες παρεμβάσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η συνεργασία με την περιβαλλοντική εταιρεία Reforest' Action. Για κάθε 1.000,00€ ονομαστικής αξίας συμμετοχής σε συγκεκριμένα επενδυτικά προγράμματα, η παραπάνω εταιρεία αναλαμβάνει τη φύτευση ενός δένδρου.

ii. Εσωτερικό πρόγραμμα ανακύκλωσης.

Η τράπεζα εφαρμόζει προγράμματα ανακύκλωσης στα καταστήματα και στα κτήρια διοίκησής της, σε συνεργασία με εξειδικευμένες εταιρείες του κλάδου {ανακύκλωση χαρτιού, αλουμινίου, πλαστικού, μπαταριών, συσσωρευτών μολύβδου, toners, συσκευών (servers, POS, pc, monitors, κ.λπ.), φωτιστικών σωμάτων και λαμπτήρων}.

iii. Περιβαλλοντική πολιτική.

α. Η τράπεζα περιλαμβάνει περιβαλλοντικά κριτήρια κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των πιστοδοτήσεων. Επιπρόσθετα, παρέχει προϊόντα και υπηρεσίες που αποσκοπούν στην βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης των πελατών της.

β. Τα νέα κτήρια που μισθώνονται ή αγοράζονται προκειμένου να καλύψουν ανάγκες δικτύου σε καταστήματα ή να στεγάσουν γραφειακούς χώρους, επιλέγονται σταθμίζοντας την ενεργειακή τους κατάταξη. Παράλληλα, οι διαμορφωτικές εργασίες που εκτελούνται σε αυτά, περιλαμβάνουν σημαντικές παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης.

γ. Η τράπεζα συμμορφώνεται με τις αρχές της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της.

δ. Μέσω καθορισμένου πλαισίου εκπαιδευτικού προσανατολισμού, παρέχεται ενημέρωση στο προσωπικό της τράπεζας για ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος, με σκοπό την ενίσχυση της οικολογικής και περιβαλλοντικής του συνείδησης.

ε. Βασικό κριτήριο επιλογής των προμηθευτών της τράπεζας, αποτελεί η συμμόρφωσή τους προς τις αρχές της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος, σε επίπεδο α' υλών καθώς και εσωτερικών διαδικασιών παροχής υπηρεσιών.

iv. Περιβαλλοντικές ενέργειες και δράσεις.

Η τράπεζα αναλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην αειφορία και στην προστασία του περιβάλλοντος. Ενδεικτική αναφορά:

α. Αναδιαμόρφωση οικοπέδου επί της Λεωφόρου Αθηνών, σε χώρο πρασίνου έκτασης 3.520,00 τ.μ. Η τράπεζα, ανέλαβε τη μελέτη διαμόρφωσης, τη φύτευση και τη συντήρηση του εν λόγω χώρου, προσφέροντας στον οικείο Δήμο μία περιοχή αστικού πρασίνου, η οποία αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των δημοτών και συμβάλλει στην περιβαλλοντική απορρύπανση.

β. Συμμετοχή στην πρωτοβουλία «Ώρα της Γης», με διακοπή λειτουργίας για μία ώρα των φωτών σε καταστήματα και κτήρια Διοίκησης. Η δράση εφαρμόζεται αδιαλείπτως από το 2009.

γ. Πρόγραμμα αντικατάστασης φωτιστικών σωμάτων με αντίστοιχα τεχνολογίας LED, σε κτήρια καταστημάτων και γραφειακών χώρων, με παράλληλη εκμετάλλευση στο έπακρο του φυσικού φωτισμού.

δ. Περιορισμός της χρήσης χαρτιού, μέσω της διαδικασίας ψηφιακού μετασχηματισμού της τράπεζας. Επενδύσεις σε προηγμένα συστήματα ηλεκτρονικής τραπεζικής που σταδιακά αντικαθιστούν πλήρως τις έντυπες συναλλαγές.

ε. Εφαρμογή Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, βάσει διεθνούς προτύπου EN ISO 14001:2015.

Δ. Eurobank

Η Eurobank, περιλαμβάνει στο χαρτοφυλάκιο της τις ακόλουθες δράσεις πράσινης τραπεζικής (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) κατά το ISO 14001.

Το ΣΠΔ, εφαρμόζεται στο σύνολο των καταστημάτων και των κτηρίων Διοίκησης του ομίλου Eurobank, από το 2004, καλύπτοντας ολιστικά το φάσμα δραστηριοτήτων τους. Βασίζεται στις οδηγίες του Συστήματος Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου- EMAS και αποσκοπεί στην τήρηση της Περιβαλλοντικής Πολιτικής στον εσωτερικό μηχανισμό της τράπεζας. Ενσωματώνει διαδικασίες μέτρησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η λειτουργία του τραπεζικού ιδρύματος, ενώ περιλαμβάνει εγχειρίδιο λειτουργίας, κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων, συστημικές διαδικασίες και εκπαιδευτικό υλικό.

ii. Βιώσιμες υπηρεσίες και πρακτικές.

α. Εισαγωγή βιοδιασπώμενων καρτών, σε αντικατάσταση των πλαστικών.

Οι νέες κάρτες, κατασκευάζονται από βιοδιασπώμενο υλικό, το οποίο παράγεται με συγκριτικά μικρότερη κατανάλωση ενέργειας και συνεπάγεται σημαντικά χαμηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Με το πέρας του ωφέλιμου χρόνου ζωής τους, δύναται να ανακυκλωθούν πλήρως.

β. e- Statements.

Μέσω της υπηρεσίας e- Statements, διακόπτεται η αποστολή εντύπων ενημερώσεων για τα τραπεζικά προϊόντα των πελατών (κίνηση λογαριασμών, καρτών, δανείων και επενδυτικού χαρτοφυλακίου). Έτσι, περιορίζεται σημαντικά η κατανάλωση χαρτιού και μειώνεται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των χρηστών.

γ. Βελτιστοποίηση υπηρεσιών ηλεκτρονικής τραπεζικής.

Αναβάθμιση υπηρεσιών e-banking, μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού της τράπεζας. Δυνατότητα online διεκπεραίωσης πληθώρας τραπεζικών υπηρεσιών (έκδοση πιστωτικών και χρεωστικών καστών, ασφάλιση, δανειοδότηση, προθεσμιακές καταθέσεις, κ.λπ.), προς περιορισμό μετακινήσεων και φυσικής παρουσίας στα καταστήματα.

δ. Προϊόντα «πράσινο» προσανατολισμό (πιστωτική κάρτα WWF Visa, δάνεια με προνομιακούς όρους για ενεργειακή αναβάθμιση κτηρίων και εγκαταστάσεων, πριμοδότηση «πράσινων» επενδυτικών σχεδίων).

iii. Πράσινα κτήρια και υβριδικά οχήματα.

Τα υφιστάμενα ακίνητα της τράπεζας (γραφεία, καταστήματα), αναβαθμίζονται ενεργειακά, ενώ το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο ανανεώνεται με πράσινες κτηριακές δομές, φιλικές προς το περιβάλλον.

Αναφορικά με το στόλο των επαγγελματικών οχημάτων της τράπεζας, έχει τεθεί σε ισχύ εσωτερικό πρόγραμμα αντικατάστασης των συμβατικών οχημάτων (βενζίνης/ πετρελαίου), με ηλεκτρικά και υβριδικά τεχνολογίας plug- in hybrid. Παράλληλα, εγκαθίστανται σταθμοί φόρτισης σε κεντρικά κτήρια γραφείων και καταστημάτων στην Αττική.

iv. Εξοικονόμηση φυσικών πόρων

α. Εξοικονόμηση ενέργειας, μέσω στοχευμένων ενεργειών:

- Εφαρμογή Συστήματος Διαχείρισης Ενέργειας (παρακολούθηση, καταγραφή και ανάλυση καταναλώσεων, ορισμός και διακριτοποίηση σημαντικών ενεργειακών χρήσεων, υλοποίηση τεχνικών παρεμβάσεων προς εξοικονόμηση ενέργειας).

- Ωρίμανση μελετών για τοποθέτηση φωτοβολταϊκών panels σε κτήρια της τράπεζας.
- Εφαρμογή μοντέλων κεντρικού ελέγχου της θερμοκρασίας σε κτήρια Διοίκησης και καταστήματα.
- Αντικατάσταση τεχνολογικού εξοπλισμού και ηλεκτρικών συσκευών, με νέα χαμηλών ενεργειακών καταναλώσεων.

β. Εξοικονόμηση νερού.

- Εγκατάσταση διατάξεων ρύθμισης ροής νερού σε χώρους καταστημάτων και γραφείων της τράπεζας.
- Συλλογή βρόχινου ύδατος, προς κάλυψη αναγκών ποτίσματος φυτών εξωτερικού χώρου και φύτευση υδρόφιλων ποικιλιών που απαιτούν μικρότερη ποσότητα νερού για την ανάπτυξη και τη διατήρησή τους.
- Εγκατάσταση αερόψυκτων συστημάτων κλιματισμού, σε χώρους καταστημάτων και γραφείων της τράπεζας, προς περιορισμό των καταναλώσεων νερού.

v. Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στο εσωτερικό του τραπεζικού ιδρύματος.

α. Προγράμματα e- Learning προς το προσωπικό της τράπεζας, με σκοπό την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, περιορισμού των καταναλισκόμενων πόρων στις καθημερινές διεργασίες και ανακύκλωσης.

β. Ενθάρρυνση ευγενούς άμιλλας μεταξύ των καταστημάτων για εξοικονόμηση κατά το δυνατόν περισσότερης ενέργειας και παροχή κινήτρων για τα λιγότερο ενεργοβόρα από αυτά (αναλογία καταναλώσεων ανά μονάδα επιφανείας κτηριακής δομής). Μέσω της «Ενεργειακής Ταυτότητας», πραγματοποιείται αξιολόγηση και σχετική ενημέρωση των καταστημάτων σε εξαμηνιαία και ετήσια βάση.

γ. Ανάρτηση ενημερωτικού υλικού για θέματα αειφορίας και προστασίας του περιβάλλοντος, στην κεντρική σελίδα της τράπεζας στο Intranet.

vi. Πράσινη πολιτική προμηθειών.

α. Επιλογή προϊόντων και αγαθών φιλικών προς το περιβάλλον, προς κάλυψη πάσης φύσεως αναγκών της τράπεζας.

β. Αξιολόγηση και επιλογή συνεργατών- προμηθευτών βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων.

vii. Πράσινα δάνεια.

α. Χρηματοδότηση οικιακών φωτοβολταϊκών συστημάτων σε στέγες και δώματα κατοικιών.

β. Χρηματοδότηση ιδιωτών στα πλαίσια των επιδοτούμενων προγραμμάτων «Εξοικονόμηση κατ' οίκον».

γ. Πράσινο δάνειο κατοικίας- Εξοικονόμηση ενέργειας, για εργασίες ενεργειακής αναβάθμισης με παρεμβάσεις στα δομικά στοιχεία και στις εγκαταστάσεις (θερμομόνωση κελύφους, ενεργειακοί υαλοπίνακες και κουφώματα, αντλία θερμότητας, ηλιακός θερμοσίφωνας, κ.λπ.).

δ. Προσωπικό δάνειο Green Fast Loan για αντικατάσταση ενεργοβόρων ηλεκτρικών συσκευών με νέες χαμηλής κατανάλωσης ή για αγορά ηλεκτρικού ποδηλάτου ή σκούτερ.

E. Attica Bank

Οι δράσεις της πράσινης τραπεζικής στον όμιλο της Attica Bank, έχουν ως εξής (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Βιώσιμες τραπεζικές λειτουργίες.

Η τράπεζα, στοχεύοντας στη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος, υλοποιεί τις ακόλουθες ενέργειες:

α. Ανακύκλωση μη λειτουργικού πάγιου εξοπλισμού (κλιματιστικές μονάδες, χρηματοκιβώτια, πυρασφαλείς φοριαμοί, γραφειακός εξοπλισμός, συστήματα ασφαλείας, εξοπλισμού πληροφορικής, ηλεκτρικών συσκευών, κ.λπ.).

β. Ανακύκλωση χαρτιών, πλαστικών καρτών, λαμπτήρων φωτισμού, toner εκτυπωτικών και φωτοτυπικών μηχανημάτων, κ.λπ.

γ. Αντικατάσταση απλών και ενεργοβόρων λαμπτήρων, με νέους χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, τύπου LED, στα καταστήματα και στους γραφειακούς χώρους της τράπεζας.

δ. Ανανέωση στόλου επαγγελματικών οχημάτων με προμήθεια ηλεκτρικών και υβριδικών αυτοκινήτων.

ε. Ενεργειακή αναβάθμιση κτηριακών δομών της τράπεζας, με παρεμβάσεις στα δομικά στοιχεία και στις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις.

ζ. Τοποθέτηση φωτοκυττάρων για τον έλεγχο φωτισμού σε κοινόχρηστους χώρους της τράπεζας.

η. Επέκταση χρήσης βιοδιασπώμενων υλικών στην παραγωγή πιστωτικών – χρεωστικών καρτών και διαφημιστικών εντύπων.

θ. Εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση προσωπικού σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

ι. Εφαρμογή πολιτικής περιορισμού χρήσης χαρτιού, με παροχή κινήτρων σε πελάτες και προσωπικό.

ii. Βιώσιμη λιανική τραπεζική.

α. Δημιουργία νέων τραπεζικών προϊόντων με περιβαλλοντικό προσανατολισμό, στους τομείς της εξοικονόμησης ενέργειας και της ενεργειακής αναβάθμισης, τα οποία πλαισιώνουν τα ήδη διαθέσιμα «Πράσινα Δάνεια Κατοικίας» και «Δάνειο Eco».

β. Ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, πράσινης επενδυτικής, στους τομείς της διαχείρισης αποβλήτων, των πράσινων μεταφορών, της βιολογικής γεωργίας και της πράσινης χημείας.

iii. Βιώσιμος επιχειρηματικός δανεισμός.

α. Στοχευμένη χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους επιχειρηματικών κλάδων που συνδέονται με την αειφορία και την βιώσιμη περιβαλλοντική ανάπτυξη (ηλεκτροπαραγωγή από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, κατασκευή «πράσινων» κτηρίων, ανακύκλωση, διαχείριση αποβλήτων).

β. Χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους επιχειρήσεων οι οποίες εμπράκτως τηρούν και εφαρμόζουν πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος.

γ. Σταδιακή αποδέσμευση από χρηματοδοτικά προϊόντα, επιχειρήσεων που ασκούν ενεργοβόρες δραστηριότητες.

δ. Θέσπιση πράσινου δείκτη, ο οποίος αφορά στην τήρηση δεσμεύσεων του δανειολήπτη ως προς την προστασία του περιβάλλοντος και διαμορφώνει (αύξηση ή μείωση) το χορηγούμενο επιτόκιο.

4.2 Εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) στον τραπεζικό κλάδο.

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος, εκ της φύσης του, προτάσσει το επιχειρηματικό μοντέλο διοίκησης, στοχεύοντας σε μεγιστοποίηση της κερδοφορίας του. Αντιλαμβανόμενος όμως την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης του με το κοινωνικό σύνολο, επιδιώκει την οικοδόμηση ενός συμβολαίου με την κοινωνία, το οποίο θα διέπεται από τις αρχές της εταιρικής υπευθυνότητας. Στο πλαίσιο αυτό, αναδύεται η έννοια της «Κοινωνικής Τραπεζικής», μέσω της οποίας υιοθετούνται οι αρχές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στους τραπεζικούς οργανισμούς, υπό τις ακόλουθες εκφάνσεις (Weber, 2014):

- Άρση του φαινομένου του τραπεζικού αποκλεισμού, μέσω της εξασφάλισης απρόσκοπτης πρόσβασης στις τραπεζικές υπηρεσίες, ανεξάρτητα από την κοινωνική διαστρωμάτωση, την εθνικότητα και την ύπαρξη κινητικών δυσκολιών (ΑμεΑ).
- Διασφάλιση ισορροπημένης, ορθολογικής και επαρκούς κάλυψης ανά γεωγραφική περιφέρεια, αναφορικά με τα φυσικά τραπεζικά καταστήματα και τα μηχανήματα ΑΤΜ.
- Ενίσχυση του θεσμού της χορηγίας, με έργα εις όφελος του κοινωνικού συνόλου, εστιασμένα στις κομβικές δομές της πολιτείας (σύστημα υγείας, πρόνοιας, περίθαλψης και εκπαίδευσης).
- Εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής στο εσωτερικό περιβάλλον των τραπεζικών ιδρυμάτων (προσλήψεις με αξιοκρατικά κριτήρια, ίσες ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης, παροχή υψηλού επιπέδου ασφάλειας και υγείας στους εργασιακούς χώρους, κ.λπ.).
- Εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής στο εξωτερικό περιβάλλον των τραπεζικών ιδρυμάτων (ενέργειες για την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών, σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, δράσεις για την κατάργηση της παιδικής εργασίας, χρηματοδότηση σχεδίων ανάπτυξης της τοπικής κοινωνίας, κ.λπ.).
- Διαφάνεια συναλλαγών και μηδενική ανοχή σε φαινόμενα διαφθοράς και δωροδοκίας.
- Ενθάρρυνση και στήριξη του συνδικαλιστικού θεσμού των τραπεζοϋπαλλήλων, με σεβασμό και αναγνώριση του δικαιώματος συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Για την ενίσχυση της παρουσίας αρχών εταιρικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο καθώς και για την διαμόρφωση ανάλογης κουλτούρας με προώθηση πρακτικών εταιρικής υπευθυνότητας, ελήφθησαν, αρχής γενομένης από το έτος 2002, οι ακόλουθες πρωτοβουλίες (Ευσταθόπουλος, 2009):

- Οι Αρχές του Λονδίνου (London Principles), οι οποίες προσδιορίζουν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, ώστε να εξασφαλιστεί η οικονομική άνθηση του κλάδου των

χρηματιστικών υπηρεσιών στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η δημοσιοποίησή τους έλαβε χώρα το 2002, στη Σύνοδο Κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ, από τον Tony Blair.

- Οι Αρχές του Ισημερινού II (Equator Principles), οι οποίες αποτελούν μία πρωτοβουλία ιδιωτικών τραπεζικών ιδρυμάτων και περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια για την ανάπτυξη της εταιρικής υπευθυνότητας στον χρηματοπιστωτικό κλάδο. Ετέθησαν σε εφαρμογή το 2003 και αναθεωρήθηκαν το 2006, προκειμένου να προσαρμοστούν στις πραγματικές συνθήκες της αγοράς και να βελτιστοποιήσουν την αποτελεσματικότητά τους.
- Η Χρηματοοικονομική Πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP FI) και ειδικότερα το πλαίσιο των Αρχών Υπεύθυνης Τραπεζικής (Principle for Responsible Banking). Οι συγκεκριμένες αρχές υιοθετήθηκαν- και μάλιστα με την ιδιότητα των ιδρυτικών μελών, από τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας (Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα). Η αποδοχή και η υπογραφή τους, συνεπάγεται δέσμευση για την εναρμόνιση της στρατηγικής τους με τους παγκόσμιους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και με τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα.
- Οι κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις, υπό τον όρο Global Compact, που παρουσιάστηκαν το 2004 από τα Ηνωμένα Έθνη και διαμορφώθηκαν από είκοσι κορυφαίες, σε παγκόσμια κλίμακα, τράπεζες. Οι συστάσεις αυτές, εξελίχθηκαν και εμπλουτίστηκαν με την πάροδο των ετών, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα εταιρικής υπευθυνότητας. Προεξέχουσα θέση σε αυτές, κατέχουν οι Αρχές Ενδυνάμωσης των Γυναικών (Women's Empowerment Principles), με τις οποίες ενισχύεται και προωθείται δυναμικά η ισότητα των δύο φύλων, αναιρώντας επί της αρχής, συντηρητικές θεωρήσεις και αποκλεισμούς των γυναικών από τις διοικητικές θέσεις ευθύνης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

4.2.1 Ενδιαφερόμενα μέρη τραπεζικού κλάδου.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, ως οργανισμοί, καλούνται να επιτελέσουν σημαντικό κοινωνικό έργο, καθώς με τις υπηρεσίες που προσφέρουν, επηρεάζουν άμεσα τον περιβάλλοντα κοινωνικό ιστό, σε επίπεδο φυσικών προσώπων και νομικών οντοτήτων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη του τραπεζικού κλάδου, τα οποία επηρεάζουν και επηρεάζονται από τις τραπεζικές δραστηριότητες, κατηγοριοποιούνται ως εξής (Casu, B., Girardone, C., Molyneux, P., 2018):

- Επενδυτές και μέτοχοι.

Οι τράπεζες, αλληλεπιδρούν με το επενδυτικό και το μετοχικό τους κοινό, μέσω εκθέσεων, αναφορών, παρουσιάσεων αποτελεσμάτων και γενικών συνελεύσεων. Η θεματολογία που αναπτύσσεται, αφορά σε ενδοτραπεζικές και ενδοεπιχειρησιακές περιβαλλοντικές επιδράσεις, σε δράσεις ενίσχυσης της υγιούς οικονομίας (νέα προϊόντα και υπηρεσίες εις όφελος της κυκλικής οικονομίας, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, ανάπτυξη χαρτοφυλακίου πράσινων επενδύσεων), σε ζητήματα αποτελεσματικής χρήσης πόρων, διαχείρισης χρηματιστηριακών διαθεσίμων και αντιστάθμισης κινδύνου καθώς και σε θέματα στρατηγικού σχεδιασμού και πολιτικής.

- Πελάτες.

Ο διάλογος επικοινωνίας υλοποιείται μέσω διαδικασιών πλατφόρμας εξυπηρέτησης πελατών (τηλεφωνική γραμμή, διαδικτυακή πλατφόρμα και φυσική παρουσία σε κατάστημα) και ερευνών ικανοποίησης πελατών. Η αλληλεπίδραση συνίσταται σε αξιολόγηση τραπεζικών

προϊόντων και υπηρεσιών, σε καθορισμό νέων παροχών, εξατομικευμένου χαρακτήρα, χωρίς αποκλεισμούς, σε ζητήματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και υπεύθυνης στάσης καθώς και σε δράσεις ενίσχυσης και ανάταξης της πραγματικής οικονομίας (επενδυτικά προϊόντα, πράσινες δανειοδοτήσεις).

- Εργαζόμενοι.

Η επικοινωνία του τραπεζικού οργανισμού με τους εργαζομένους του, πραγματοποιείται μέσω εσωτερικών καναλιών ηλεκτρονικής διεπαφής (intranet), προγραμματισμένων ή έκτακτων συναντήσεων με προσωπικό της Διεύθυνσης Ανθρωπίνου Δυναμικού, εκπροσώπησης από μέλη του συλλόγου εργαζομένων σε συναντήσεις με τη Διοίκηση και προγραμμάτων αξιολόγησης προσωπικού. Η αλληλενέργεια έγκειται σε θέματα ασφαλείας και υγείας στην εργασία, στην προάσπιση αρχών ισότητας, αξιοπρέπειας και διαφορετικότητας, στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και αξιοκρατικής αντιμετώπισης του προσωπικού, σε ζητήματα απορρήτου και ασφάλειας προσωπικών δεδομένων, σε δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης καθώς και σε ενδοτραπεζική επιμόρφωση μέσω διαδικασιών δια βίου μάθησης.

- Προμηθευτές και Συνεργάτες.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, συνδιαλέγονται με τους προμηθευτές και τους συνεργάτες τους μέσω διαδικασιών συνεχούς αξιολόγησης, ηλεκτρονικών πλατφορμών διαχείρισης παραπόνων και ηλεκτρονικού συστήματος συμμετοχής σε διαγωνιστικές διαδικασίες. Οι θεματικές ενότητες που συνιστούν το πεδίο διαλόγου, αφορούν σε ενδοεπιχειρησιακές περιβαλλοντικές πολιτικές (υπηρεσίες, α' ύλες και τελικά προϊόντα), σε δράσεις ανάδειξης και ενίσχυσης της κυκλικής οικονομίας, σε επιδράσεις υπηρεσιών και προϊόντων στην κλιματική αλλαγή, στη διαφάνεια των όρων και των κριτηρίων των συνεργασιών καθώς και σε ζητήματα διεύρυνσης του κύκλου εργασιών (δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, εισαγωγή καινοτομιών, παροχή πρόσθετων υπηρεσιών).

- Επιχειρηματική κοινότητα.

Η επικοινωνία με την επιχειρηματική κοινότητα (φορείς επιχειρηματικότητας, βιοτεχνικές και βιομηχανικές ενώσεις, start up επιχειρήσεις, οίκοι αξιολόγησης, αναλυτές, κ.λπ.), λαμβάνει χώρα μέσω συνεδρίων, ημερίδων, και συναντήσεων (με φυσική παρουσία είτε απομακρυσμένα). Η θεματολογία που αναπτύσσεται περιλαμβάνει αναλύσεις διαχείρισης κινδύνου, ενσωμάτωση κριτηρίων ESG στην επιχειρηματική οντότητα, δράσεις επιμόρφωσης μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ενέργειες ανάδειξης και αξιοποίησης της κυκλικής οικονομίας, πρακτικές και πολιτικές προσαπασίας του περιβάλλοντος καθώς και εφαρμογές κοινοτόμων τεχνολογιών σε επιχειρηματικά σχέδια.

- Κράτος- Πολιτεία και Εποπτικές αρχές.

Οι τράπεζες συνεργάζονται με τον κρατικό μηχανισμό (υπουργεία, θεσμικοί εκπρόσωποι της πολιτείας) και τις εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος), συμμορφώνονται και εναρμονίζονται με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Μέσω διαβουλεύσεων, αναλύονται και επικαιροποιούνται ζητήματα ασφαλείας και υγιεινής στον εργασιακό χώρο, εγκαθιδρύονται αρχές ισότητας, ισοτιμίας και αξιοπρέπειας στον επαγγελματικό στίβο, καλλιεργείται εταιρική κουλτούρα που στηρίζεται σε αρχές βιώσιμης ανάπτυξης και αειφορίας και λαμβάνεται μέριμνα για τη στήριξη της πραγματικής εγχώριας οικονομίας.

- Κοινωνία των πολιτών- Κοινότητες.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, συνεργάζονται με συλλόγους και μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιτελώντας έργο κοινωνικής προσφοράς και εθελοντισμού. Επιχειρούν να ενεργοποιήσουν ομάδες τοπικών κοινωνιών και να αναπτύξουν σε αυτές την έννοια της πράσινης ανάπτυξης και της διαφύλαξης του περιβάλλοντος. Αφουγκράζονται τον παλμό των κοινωνικών αναγκών και ανακατευθύνουν ανάλογα τα κεφάλαια των δανειακών προϊόντων. Υποστηρίζουν τη δια βίου μάθηση και εξασφαλίζουν προσβασιμότητα στη γνώση.

Οι διεργασίες αλληλεπίδρασης μεταξύ των τραπεζών και των προαναφερθέντων ενδιαφερομένων μερών, μέσω των εκατέρωθεν δεσμεύσεων, οδηγούν σε αμοιβαίως επωφελή αποτελέσματα και συμπεράσματα, τα οποία αποτελούν παρακαταθήκη για βιώσιμη ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή, οικονομική άνθηση και ευημερία. Παράλληλα, ο γόνιμος διάλογος, η κουλτούρα μάθησης και γνώσης που καλλιεργείται και η εν γένει συνεργατική διάθεση που διέπει την αμφίδρομη σχέση που διαμορφώνεται, επιτρέπει την άρση σωρείας δυσάρεστων καταστάσεων και την ανάσχεση προβληματικών ζητημάτων.

4.2.2 Προβληματισμοί από την εφαρμογή της ΕΚΕ στον τραπεζικό τομέα.

Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στον τραπεζικό τομέα, εξεταζόμενη υπό το πρίσμα της ανιδιοτελούς προσφοράς, της αλτρουιστικής θεώρησης και των ηθικών κανόνων εφαρμογής της, δέχεται πλήθος επικρίσεων και τυγχάνει αμφισβήτησης από μερίδα του κοινωνικού ιστού.

Ορισμένοι ερευνητές (Malloy, D.C., 2003), είναι υποστηρικτές της άποψης πως οι τράπεζες, είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών χρηματοπιστωτικής φύσεως με πρωταρχικό στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών τους και οποιαδήποτε έκφραση εταιρικής υπευθυνότητας έχει πλασματικό και παραπλανητικό χαρακτήρα.

Αρκετοί ακαδημαϊκοί (Friedman, M., 1970), υποστηρίζουν πως στο άκρως ανταγωνιστικό και οικονομοκεντρικό μοντέλο που κυριαρχεί στον κόσμο των τραπεζικών επιχειρήσεων, δεν χωρά εξ' ορισμού, καμία έννοια κοινωνικής ευθύνης, αλτρουισμού και ηθικής.

Ο καθηγητής Επιχειρηματικής Ηθικής του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια, (Vogel, 2005), σημειώνει πως τα τραπεζικά ιδρύματα, έχοντας υποστεί αρκετές κριτικές για τις κοινωνικές και εργασιακές τους πρακτικές, διακρίνουν στην έννοια της ΕΚΕ μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για δυνητική αποκατάσταση του εταιρικού τους προφίλ. Χρησιμοποιώντας τεχνηέντως εκφάνσεις και δράσεις εταιρικής υπευθυνότητας, συχνά με πομπώδες, πλην όμως ασθενικό ουσιαστικό αποτύπωμα, επιχειρούν τη σύμπλευση με τις πραγματικά κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό, υιοθετώντας προγράμματα κοινωνικής ευθύνης, έστω και με προσέγγιση επιφανειακού χαρακτήρα, εξαλείφουν το ανταγωνιστικό μειονέκτημα που θα συνεπάγονταν η μη συμμόρφωσή τους με τα ισχύοντα κοινωνικά πρότυπα.

4.2.3 Υιοθέτηση δράσεων ΕΚΕ στις ελληνικές τράπεζες.

Στην παρούσα ενότητα, γίνεται μία συνοπτική αναφορά στις δράσεις και στις πολιτικές ΕΚΕ των πέντε μεγαλύτερων (βάσει ισολογισμού και αποτελεσμάτων χρήσεων) τραπεζικών ιδρυμάτων στον ελλαδικό χώρο.

A. Τράπεζα Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς, περιλαμβάνει τις ακόλουθες συνιστώσες και πολιτικές ΕΚΕ (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Ανθρώπινο δυναμικό.

α. Δημιουργία κοινής κουλτούρας για την Εταιρική Υπευθυνότητα, σε όλες τις βαθμίδες του προσωπικού του ομίλου.

β. Προώθηση δράσεων εθελοντισμού, καλλιέργεια πνεύματος αλτρουισμού και ανιδιοτελούς κοινωνικής προσφοράς.

γ. Διαρκής περιβαλλοντική και κοινωνική εκπαίδευση των εργαζομένων, μέσω επιμορφωτικών καναλιών.

δ. Σεβασμός στη διαφορετικότητα, ισότιμη αντιμετώπιση εργαζομένων, προάσπιση ανθρώπινης αξιοπρέπειας και εξασφάλιση ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος, απαλλαγμένου από κάθε ίχνος παρενόχλησης και βίαιης συμπεριφοράς.

ii. Κοινωνία της γνώσης.

α. Δωρεά ηλεκτρονικών υπολογιστών και πάγιου γραφειακού εξοπλισμού σε σχολεία και εκπαιδευτικούς φορείς.

β. Ενίσχυση πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (Α.Π.Θ., Ε.Κ.Π.Α., Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και υποστήριξη ακαδημαϊκού ερευνητικού έργου.

γ. Υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων δια βίου μάθησης στα θεματικά μουσεία και στις εγκαταστάσεις του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ).

iii. Πολιτισμός.

α. Ίδρυση και λειτουργία εννέα (9) θεματικών μουσείων στην ελληνική περιφέρεια, υπό την αιγίδα του (ΠΙΟΠ). Στα μουσεία αυτά, παρουσιάζεται, διαφυλάσσεται και αναδεικνύεται η τοπική τεχνική παράδοση της κάθε περιοχής (Χίος, Σουφλί, Βόλος, Ιωάννινα, Σπάρτη, Τήνος, Λέσβος, Δημητσάνα, Στυμφαλία).

β. Ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθήκης του ΠΙΟΠ, η οποία τροφοδοτεί με υλικό (άνω των 60.000 ελληνικών και ξενόγλωσσων τίτλων) την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα, ενώ περιλαμβάνει και παιδικό τμήμα με κλασσικά και νεότερα παραμύθια.

γ. Έντυπες εκδόσεις του ΠΙΟΠ, με επιλογή αρκετών εξ' αυτών ως πανεπιστημιακών συγγραμμάτων και παραγωγή πλούσιου ερευνητικού έργου (θεματολογία: παραδοσιακή τεχνολογία, διαχείριση εγχώριων φυσικών πόρων, υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά του πρόσφατου παρελθόντος).

iv. Νέα γενιά.

Μέσω του προγράμματος Project Future, η τράπεζα, δίνει τη δυνατότητα σε νέους πτυχιούχους να διεκδικήσουν μία θέση εργασίας τον επαγγελματικό στίβο. Συγκεκριμένα, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των σταδίων αξιολόγησης του εν λόγω προγράμματος, οι νέοι εκκινούν την εκπαίδευσή τους σε κομβικούς τομείς της σύγχρονης αγοράς, όπως Digital Marketing, Data Science, Project Management, Supply Chain Management, Business Intelligence, κ.λπ. Ακολούθως, με την περαίωση της εκπαίδευσης, τα βιογραφικά των συμμετεχόντων αναρτώνται

στην πλατφόρμα του ReGeneration, στην οποία έχουν πρόσβαση περισσότερες από εξακόσιες συνεργαζόμενες επιχειρήσεις. Έως σήμερα, από τον Οκτώβριο του 2018, έχουν εκπαιδευτεί συνολικά εξακόσιοι ενενήντα ένας (691) νέοι, ενώ τριακόσιοι εξήντα τρεις (363) από αυτούς έχουν ήδη εισαχθεί στην αγορά εργασίας.

v. Υπηρεσίες για εμποδιζόμενα άτομα (ΑμεΑ).

Μέσω των καταστημάτων e-branch της τράπεζας, παρέχεται η δυνατότητα σε εμποδιζόμενα άτομα να εξυπηρετηθούν αυτόνομα, απρόσκοπτα και με ταχύτητα. Συγκεκριμένα:

α. Άτομα με προβλήματα όρασης:

- Διεκπεραίωση συναλλαγών ταμείου, μέσω της υπηρεσίας «Ταμίας από Απόσταση», με την επικουρική χρήση ειδικής σήμανσης στο μηχανήμα σε γραφή Braille.
- Καθοδήγηση του πελάτη από εξειδικευμένο υπεύθυνο εξυπηρέτηση, καθ' όλη την παραμονή του στο e-branch.
- Ολοκλήρωση της εγγραφής στην υπηρεσία ηλεκτρονικής τραπεζικής winbank, χωρίς την απαίτηση χειρόγραφης υπογραφής σύμβασης.
- Πλοήγηση και εκπαίδευση στις υπηρεσίες winbank, μέσω φωνητικής υποστήριξης.

β. Άτομα με προβλήματα ακοής:

- Διεκπεραίωση συναλλαγών ταμείου, με ταμίες οι οποίοι είναι εκπαιδευμένοι στη νοηματική γλώσσα.
- Πρόσβαση σε pc με οθόνη αφής και διαδραστικό χάρτη πλοήγησης προσφερόμενων υπηρεσιών e-branch.

γ. Άτομα με κινητικά προβλήματα:

- Προσβασιμότητα με κεκλιμένα επίπεδα (ράμπες) στους χώρους του e-branch.
- Καθοδήγηση του πελάτη από εξειδικευμένο υπεύθυνο εξυπηρέτηση, καθ' όλη την παραμονή του στο e-branch.
- Εξυπηρέτηση στο ύψος του αμαξιδίου (καθήμενος πελάτης), μέσω της υπηρεσίας «Ταμίας από Απόσταση».

vi. Χορηγίες

- Στήριξη της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Προσώπων (ΕΛΕΠΑΠ).
- Στήριξη της δράσης των Παιδικών Χωριών SOS.
- Ενίσχυση του έργου της UNICEF.
- Υποστήριξη της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης ΜΠΟΡΟΥΜΕ, στο έργο της για καταπολέμηση του υποσιτισμού και της σπατάλης τροφίμων στην Ελλάδα.

B. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα, περιλαμβάνει στο χαρτοφυλάκιό της τις ακόλουθες δράσεις ΕΚΕ (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Υγεία για όλους.

α. Δημιουργία ταμείου υγείας εργαζομένων στην τράπεζα (ΤΥΠΕΤ) και γραμμή εικοσιτετράωρης ψυχολογικής υποστήριξης για το προσωπικό, σε συνεργασία με τον έγκριτο οργανισμό Hellas EAP.

β. Πολυετές πρόγραμμα στήριξης του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» (ενδεικτική η δωρεά ύψους 30.000.000€ για την ανέγερση νέας πτέρυγας χειρουργείων) και χορηγίες σε ιατρικές δομές. Ξεχωρίζει η Από το 2015, υλοποιείται πρόγραμμα στήριξης των νοσοκομειακών μονάδων της χώρας, με παροχή ιατρικών μηχανημάτων και αναλωσίμων υλικών.

ii. Εκπαίδευση για όλους.

α. Ενθάρρυνση της δια βίου μάθησης του ανθρωπίνου δυναμικού της τράπεζας.

β. Υλοποίηση προγραμμάτων πρακτικής άσκησης και ψηφιακού αλφαριθμητισμού.

γ. Προσωπική υποστήριξη και εκπαίδευση πελατών στη χρήση της ηλεκτρονικής τραπεζικής.

iii. Υποστήριξη ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων, μέσω του προγράμματος «Ευθύνη για την Κοινωνία».

α. Ενίσχυση της κοινωνικής επανένταξης ατόμων με αναπηρία, σε συνεργασία με την κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση «Flower Power».

β. Στήριξη της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας & Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδών «ΕΛΕΠΑΠ», με παροχή εξοπλισμού και χορήγηση κονδυλίων αναδιαμόρφωσης και ανακαίνισης των κτηριακών της χώρων.

γ. Παροχή γευμάτων σε απόρους, σε συνεργασία με την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών.

iv. Πολιτισμός.

α. Δημιουργία μορφωτικού- πολιτιστικού ιδρύματος «Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης» (MIET), βάσει διατάγματος 311/01.04.1966. Αδιάλειπτη λειτουργία έως σήμερα, με πολύπλευρη προσφορά στα γράμματα, τις επιστήμες, τις καλές τέχνες και τον πολιτισμό.

β. Αγορά οικίας Άγγελου Σικελιανού στη Λευκάδα, πλήρης αποκατάσταση και διαμόρφωσή της σε μουσειακό χώρο με παράλληλη παράδοσή της στον οικείο Δήμο.

γ. Ίδρυση Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τραπέζας (ΙΑΕΤΕ), με στόχο τη συγκέντρωση, διαφύλαξη επεξεργασία και προβολή του αρχαιολογικού και συλλεκτικού πλούτου της τράπεζας. Διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Γ. Alpha Bank

Οι συνιστώσες της ΕΚΕ στον όμιλο της Alpha Bank, διαρθρώνονται ως ακολούθως (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

i. Κοινωνική προσφορά

α. Ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, μέσω του προγράμματος «Μαζί, με στόχο την υγεία». Από το 2014 έως σήμερα, αναβαθμίζονται οι δομές υγείας εβδομήντα νησιών, με προσφορά ιατρικών μηχανημάτων και δωρεά ιατροφαρμακευτικού υλικού. Επιτυγχάνεται με τον τρόπο αυτό η ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και αίρονται οι αποκλεισμοί και οι ανισότητες στον νευραλγικό αυτό κλάδο.

β. Ενίσχυση των σχολικών δομών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω του προγράμματος «Μαζί, με στόχο την παιδεία». Από το 2018 έως σήμερα, προσφέρεται τεχνολογικός εξοπλισμός ολοκληρωμένου διαδραστικού συστήματος διδασκαλίας και διατίθενται στους μαθητές αθλητικός εξοπλισμός.

γ. Ενίσχυση των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της χώρας, μέσω του προγράμματος «Χέρι Βοηθείας». Από το 2012 έως σήμερα, προσφέρονται τρόφιμα σε τροχήλατα σακίδια, σε δομές φιλανθρωπικού χαρακτήρα.

δ. Διοργάνωση θεατρικών παραστάσεων και ξενάγηση σε μουσειακούς χώρους, με αποδέκτες παιδιά που φιλοξενούνται σε ιδρύματα, μέσω του προγράμματος «Μαζί με τα παιδιά στο Μουσείο και στο Θέατρο». Οι συγκεκριμένες δράσεις υλοποιούνται αδιάλειπτως από το 2015 έως σήμερα.

ii. Πολιτική εταιρικής υπευθυνότητας

Η τράπεζα εφαρμόζει τους νόμους και τις διεθνείς οδηγίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προάσπιση των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων {Κατευθυντήριες Οδηγίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης για τις επιχειρήσεις (ΟΟΣΑ), Βασικές Συμβάσεις Εργασίας της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR)}, ενώ παράλληλα τηρεί τις ακόλουθες πολιτικές για το Ανθρώπινο Δυναμικό της:

α. Σεβασμός και προάσπιση της διαφορετικότητας των εργαζομένων της (φύλο, ηλικία, εθνικότητα, θρησκεία, αναπηρία- ειδικές ικανότητες, φυλή, κ.λπ.).

β. Διασφάλιση άριστων συνθηκών εργασίας, δυνατότητα εξέλιξης με αξιοκρατικά κριτήρια, παροχή ευκαιριών συνεχούς κατάρτισης και εκπαίδευσης του προσωπικού της.

γ. Παροχή δίκαιων αμοιβών, βάσει θεσμοθετημένων συλλογικών συμβάσεων και τήρηση των εθνικών ρυθμίσεων αναφορικά με το ωράριο εργασίας, τις άδειες και τις οικονομικές απολαβές.

δ. Διασφάλιση υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας, προάσπιση του δικαιώματος του συνδικαλιζέσθαι, αυστηρή αντίθεση σε κάθε υπόνοια παιδικής ή εξαναγκασμένης εργασίας.

iii. Πολιτισμός

α. Αποκατάσταση και συντήρηση γλυπτών και μνημείων κεντρικών πόλεων του ελλαδικού χώρου, μέσω του προγράμματος «Οι φθορές που πληγώνουν». Από το 2013 έως και σήμερα, περισσότερα από σαράντα (40) γλυπτά και μνημειακά εκθέματα έχουν αποκατασταθεί και αναδειχτεί, σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Ναύπλιο.

β. Εξασφάλιση προσβασιμότητας και παρακολούθησης ταινιών, σε πολίτες με προβλήματα όρασης, ακοής και κινητικής αναπηρίας, μέσω της δράσης «Σινεμά για όλους».

iv. Εθελοντισμός

Καθιέρωση της «Ημέρας Εθελοντισμού Ομίλου Alpha Bank», μέσω της οποίας ενθαρρύνεται η συμμετοχή του προσωπικού της τράπεζας σε εθελοντικές δράσεις. Η εν λόγω δράση διοργανώνεται ετησίως από το 2009, καλλιεργώντας την κουλτούρα του κοινωνικού επιχειρείν και της ανιδιοτελούς προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο.

Δ. Eurobank

Η Eurobank, περιλαμβάνει στο χαρτοφυλάκιο της τις ακόλουθες δράσεις ΕΚΕ (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

α. Ισότιμη αντιμετώπιση όλων των εργαζομένων στον όμιλο Eurobank, ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνικότητα, την ηλικία ή άλλα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα. Σεβασμός στη διαφορετικότητα, παροχή ίσων ευκαιριών ανεξάρτητα από παραμέτρους οικογενειακής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, κοινωνικού και οικονομικού υποβάθρου, κινητικών ή σωματικών προβλημάτων. Καλλιέργεια αξιών σεβασμού, κατανόησης, αλληλεγγύης και ειλικρίνειας. Ενθάρρυνση συμμετοχής και ένταξης στο κοινωνικό σύνολο και τόνωση του ομαδικού πνεύματος του προσωπικού.

β. Πρόσληψη προσωπικού με αξιοκρατικά και αντικειμενικά κριτήρια, μέσω διαφανών διαδικασιών.

γ. Επαγγελματική ενδυνάμωση γυναικών, άρση περιορισμών στην πρόσβασή τους σε κρίσιμους ρόλους και ανώτατες θέσεις του ομίλου Eurobank. Υλοποίηση προγράμματος Women In Banking (Women Leadership Acceleration Mentoring Program), το οποίο αποτελεί ένα πρόγραμμα mentoring από γυναίκες προς γυναίκες εργαζόμενες στον όμιλο και στοχεύει στην ανάπτυξη σύγχρονων ηγετικών δεξιοτήτων. Παράλληλα, προσφέρει καθοδήγηση και προτείνει διαχειριστικές λύσεις σε ζητήματα που αποτελούν τροχοπέδη στην επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών.

δ. Συνεχής μάθηση και επιμόρφωση προσωπικού. Στόχος της τράπεζας είναι να αποτελεί έναν μαθησιακό οργανισμό, παρέχοντας εφόδια και ευκαιρίες για συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Προς επίτευξη του στόχου αυτού, προσφέρει τα ακόλουθα:

1. Πρόσβαση σε περισσότερα από 8.000 μαθήματα, μέσω της LinkedIn Learning (ενδεικτική θεματολογία: Business Analysis and Strategy, Data Analysis, AI and Machine Learning, Digital Marketing, Business software and Tools, κ.α.).

2. Πρόσβαση σε μαθήματα παγκοσμίων γνωστών Πανεπιστημίων, με έμφαση στον εταιρικό μετασχηματισμό, μέσω της Coursera (ενδεικτική θεματολογία: Transformation in Financial Services, Design Innovation, Creativity Toolkits, High Performance Collaboration, κ.α.).

3. Πρόγραμμα Remote Work Bootcamp, το οποίο αφορά σε ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων και εφοδιάζει τους managers του ομίλου με πρακτικά εργαλεία διοίκησης και διαχείρισης υβριδικών ομάδων εργασίας.

4. Πρόγραμμα Digital Accelerator, το οποίο στοχεύει στην εξάσκηση και αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων του προσωπικού του ομίλου καθώς και στην κατανόηση εννοιών του τραπεζικού ψηφιακού μετασχηματισμού που βρίσκεται προ των πυλών.

5. Πρόγραμμα Leadership 2.0, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση του ρόλου των στελεχών επιπέδου manager, μέσω δια-δραστικών workshops και ατομικών peer coaching συνεδριών.

ε. Πολιτική μηδενικής ανοχής σε οιοδήποτε περιστατικό παρενόχλησης, βίας ή ανάρμοστης συμπεριφοράς. Εφαρμογή πολιτικής κατά της Βίας και της Παρενόχλησης στην Εργασία, με την οποία προασπίζεται και θωρακίζεται η έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

ζ. Δράσεις ανάδειξης και επίλυσης δημογραφικού ζητήματος. Συγκεκριμένα:

1. Χρηματοδοτήσεις μελετών για το δημογραφικό ζήτημα- στήριξη Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE).

2. Συνεργασία με την Be- Live για την αντιμετώπιση της υπογονιμότητας σε ζευγάρια (υποβοηθούμενη αναπαραγωγή- κάλυψη δαπανών εξωσωματικής γονιμοποίησης).

3. Συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις («Μαζί με το παιδί», «Αποστολή», κ.α.) για τη στήριξη νεογέννητων παιδιών σε ακριτικές περιοχές (κάλυψη εξόδων για βρεφική ένδυση και αξεσουάρ, βρεφικές τροφές, είδη υγιεινής και προστασίας, βρεφικά σκεύη, κ.λπ.), για τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα ή/ και κοινωνικά προβλήματα (κάλυψη εξόδων για την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά- ΚΔΑΠ «Δημήτριο» και ΚΔΑΠ οικίας Λέλας Καραγιάννη) και για την ψυχολογική υποστήριξη οικογενειών (χορηγία συμβουλευτικής γραμμής 11525).

4. Προνόμια για νέους και μελλοντικούς γονείς σε ακριτικές περιοχές (Δωρεάν ασφάλεια υγείας παιδιού για δύο έτη, έκπτωση 1,00% σε στεγαστικό δάνειο, 10% επιστροφή στις αγορές για το παιδί, προνομιακό επιτόκιο σε αποταμιευτικούς λογαριασμούς τέκνων, κ.λπ.).

η. Πρόγραμμα ΜΠΡΟΣΤΑ για την Παιδεία, το οποίο εφαρμόζεται αδιαλείπτως για εικοσιένα χρόνια. Μέσω αυτού, χορηγούνται χρηματικά έπαθλα για τους αριστούχους που πρωτεύουν στις πανελλαδικές εξετάσεις (1.391 γενικά και 414 επαγγελματικά λύκεια στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας).

θ. Δράσεις προαγωγής του πολιτισμού, μέσω χορηγιών εκδηλώσεων (ενδεικτική αναφορά: Εθνική Λυρική Σκηνή- χορηγίες σε παραγωγές όπερας, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών- χορηγίες παιδικών παραστάσεων, Κέντρο Πολιτισμού Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος- χορηγίες μουσικών παραστάσεων).

ι. Στήριξη του αθλητικού ιδεώδους, μέσω χορηγιών σε αθλητές και στις εθνικές ομάδες καλαθοσφαίρισης.

κ. Στήριξη καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, μέσω των ακολούθων δράσεων:

1. Πλατφόρμα egg-enter• grow• go (start up και scale up), μέσω της οποίας παρέχεται υποστήριξη σε νέες αλλά και ώριμες επιχειρήσεις, ώστε αυτές να αναπτυχθούν και να διαθέσουν ταχύτερα το προϊόν τους στην αγορά ή να αυξήσουν το μερίδιό τους στον κλάδο που δραστηριοποιούνται .

2. Διαδικτυακή πύλη διεθνούς εμπορίου Exportgate, μέσω της οποίας δίνεται η δυνατότητα σε επιχειρήσεις να δικτυωθούν στην παγκόσμια αγορά και να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας με εμπορικά κανάλια του εξωτερικού.

E. Attica Bank

Οι δράσεις της ΕΚΕ στον όμιλο της Attica Bank, με προσανατολισμό στην κοινωνική προσφορά, έχουν ως εξής (λήψη στοιχείων από την εταιρική ιστοσελίδα ομίλου):

α. Έρευνα και εκπαίδευση

Η τράπεζα αποτελεί χορηγό συνεδρίων και ημερίδων σε θέματα έρευνας και εκπαίδευσης (εκδηλώσεις αειφορίας τους Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου 2021, δράσεις χαρτογράφησης νεοφυών ελληνικών επιχειρήσεων «Elevate Greece», υποστήριξη συμβουλίου ανταγωνιστικότητας «Complete Greece» και του Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Ανάπτυξης (ΕΛΙΝΕΚΑ), κ.α.).

Παράλληλα, στηρίζει το δικαίωμα των μαθητών για μία ποιοτική και ισότιμη παιδεία, προχωρώντας σε χορηγία εξοπλισμού ψηφιακής αναβάθμισης, σε επιλεγμένες σχολικές δομές (ηλεκτρονικοί υπολογιστές και εξοπλισμός πληροφορικής).

β. Πολιτισμός

Η τράπεζα συμμετέχει σε χορηγίες πολιτιστικών εκδηλώσεων και μορφωτικών δράσεων (χορηγός δράσεων του πολιτιστικού σωματείου «Διάζωμα»), ενώ ενισχύει με δωρεές τη δράση των «Γιατρών χωρίς Σύνορα/ Ελληνικό τμήμα».

Επίσης, στοχεύοντας στην απρόσκοπτη εξυπηρέτηση των εμποδιζόμενων ατόμων, μεριμνά για την ενσωμάτωση υποδομών προσβασιμότητας ΑΜΕΑ στα καταστήματα και στα κτήρια Διοίκησης του ομίλου.

γ. Εθελοντισμός

Η τράπεζα, οργανώνει δύο φορές το έτος αιμοληψίες, δημιουργώντας το θεσμό της «Τράπεζας Αίματος», σε συνεργασία με τον οικείο σύλλογο υπαλλήλων.

Παράλληλα, μέσω εθελοντικών δράσεων του ανθρώπινου δυναμικού της, χορηγεί ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό σε νοσοκομειακές μονάδες της Ελλάδας (ενδεικτική αναφορά για το έτος 2021: δωρεά νοσοκομειακού εξοπλισμού στο Γενικό Νοσοκομείο Χανίων «Άγιος Γεώργιος») και σχολικό εξοπλισμό σε δομές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ενδεικτική αναφορά για το έτος 2021: προσφορά σχολικών ειδών στα δημοτικά σχολεία Χαλκίδας).

Κεφάλαιο 5 | Πρωτογενής έρευνα.

5.1 Σκοπός της έρευνας.

Αναμφίβολα, η πράσινη τραπεζική και η εφαρμογή αρχών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, αποτελούν βασικό πυλώνα και επιδίωξη της στρατηγικής προσέγγισης των τραπεζών. Το θεωρητικό υπόβαθρο που παρουσιάστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, καταδεικνύει και τεκμηριώνει την παραπάνω θέση.

Σκοπός της πρωτογενούς έρευνας, η οποία έλαβε χώρα στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας εργασίας, είναι η διερεύνηση της στάσης των πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων, απέναντι στις δύο προαναφερθείσες έννοιες. Μέσω της μεθοδολογίας που παρουσιάζεται στη συνέχεια, επιχειρείται η εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την αλληλεπίδραση πελατειακού κοινού και τραπεζών, με άξονα και σημείο αναφοράς την πράσινη τραπεζική και τις εκφάνσεις ΕΚΕ στον τραπεζικό κλάδο. Η έρευνα απευθύνεται στους κατοίκους του Ηρακλείου Κρήτης.

5.2 Ερευνητικά ερωτήματα.

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα (research questions), τα οποία τίθενται στο πλαίσιο της παρούσας ερευνητικής μελέτης, είναι τα ακόλουθα:

- Ποιό είναι το επίπεδο γνώσης των πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων, αναφορικά με τις έννοιες της πράσινης τραπεζικής (green banking) και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (corporate social responsibility) στον τραπεζικό κλάδο;
- Αποτελεί κριτήριο επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, η υιοθέτηση από αυτό πολιτικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης;
- Πώς συνδέεται ο βασικός στόχος ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους) με τις αρχές αειφορίας και της εταιρικής υπευθυνότητας;

Τα συγκεκριμένα ερωτήματα, αποτελούν τις θεμελιώδεις ενότητες και τον δομικό ιστό των ερωτήσεων που συνθέτουν το ερωτηματολόγιο της πρωτογενούς έρευνας. Οι απαντήσεις σε αυτά, δύναται να παράσχουν μία αρχική, ποιοτική εκτίμηση αναφορικά με τις αναδυόμενες έννοιες της πράσινης τραπεζικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό τομέα, συναρτήσει της στάσης και συμπεριφοράς του πελατειακού κοινού του Ηρακλείου Κρήτης, απέναντί τους.

5.3 Μεθοδολογία της έρευνας.

Για την υλοποίηση της παρούσας έρευνας, επιλέχθηκε ένα πλαίσιο μεθοδολογίας, το οποίο διαρθρώνεται σε τέσσερα διακριτά στάδια.

- Σχεδιασμός της έρευνας.

Σε πρώτη φάση, συντάχθηκε ένα δομημένο πλάνο του ερευνητικού έργου και καθορίστηκε χρονοδιάγραμμα ανά κατηγορία εργασίας. Ακολούθησε η συλλογή δευτερογενών δεδομένων από το επιλεχθέν θεωρητικό υπόβαθρο, με παράλληλη μελέτη βιβλιογραφικών πηγών σχετικών με την πράσινη τραπεζική και την εταιρική κοινωνική ευθύνη στον τραπεζικό κλάδο.

Ακολουθως:

i. Προσδιορίστηκε ο τύπος της έρευνας: πρόκειται για μία διερευνητική έρευνα αγοράς (exploratory research), που αποσκοπεί στη συλλογή προκαταρκτικών δεδομένων, στην αποσαφήνιση του εξεταζόμενου ζητήματος και στην μεθοδική επιστημονική του προσέγγιση.

ii. Οριστικοποιήθηκαν και διατυπώθηκαν σαφώς τα ερευνητικά ερωτήματα.

iii. Επιλέχθηκαν οι ομάδες- στόχοι της έρευνας: φυσικά πρόσωπα, πελάτες τραπεζικών ιδρυμάτων και κάτοικοι Ηρακλείου Κρήτης.

iv. Καθορίστηκε ως μέσο διεξαγωγής της έρευνας, η μέθοδος του δομημένου ερωτηματολογίου κλειστού τύπου.

v. Ορίστηκε ο τρόπος συλλογής των ερωτηματολογίων: δειγματοληψία ευκολίας (convenience sampling).

▪ Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου.

Για τη συλλογή των πρωτογενών στοιχείων της παρούσας ποσοτικής έρευνας, επιλέχθηκε ως μέσο το ερωτηματολόγιο, καθώς αποτελεί το πλέον διαδεδομένο ερευνητικό εργαλείο και παρουσιάζει έντονη προσαρμοστικότητα, δυναμική διάσταση και ευελιξία. Συντάχθηκε μέσω της πλατφόρμας Google forms, απεστάλη μέσω email και εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης, ενώ τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

i. Δομημένο ερωτηματολόγιο, με ερωτήσεις κλειστού τύπου, ώστε η συμπλήρωσή του να είναι εύκολη και άμεση, ενώ παράλληλα οι απαντήσεις να είναι σαφείς και στοχευμένες στα ερευνητικά ερωτήματα.

ii. Διαδικτυακό, αυτοσυμπληρούμενο ερωτηματολόγιο.

iii. Περιλαμβάνει ερωτήσεις κλίμακας Likert (Likert scale), ερωτήσεις κλίμακας σπουδαιότητας (importance scale), απλές εναλλακτικές ερωτήσεις (simple alternative questions), ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (multiple choice), ερωτήσεις με περιορισμένες απαντήσεις (closed questions), πραγματικές ερωτήσεις (συγκεντρώνουν υψηλή πιθανότητα ειλικρινούς απάντησης- δημογραφικές ερωτήσεις), ερωτήσεις γνώμης ή πίστης (παρέχουν εικόνα για το επίπεδο πληροφόρησης και για την προσωπική άποψη των ερωτώμενων).

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις διακριτές ενότητες. Η πρώτη ενότητα (Μέρος Α), περιλαμβάνει κυρίως δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα (φύλο, ηλικία, εκπαιδευτικό επίπεδο, εργασία, κ.λπ.). Η δεύτερη ενότητα (Μέρος Β), εξετάζει το επίπεδο γνώσης των πελατών τραπεζικών ιδρυμάτων, αναφορικά με την πράσινη τραπεζική και την εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών. Η τρίτη ενότητα (Μέρος Γ), αναφέρεται στην πράσινη τραπεζική και στην εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών, εξετάζοντάς τις με διττό σκοπό: αφενός μεν, για το κατά πόσο η υιοθέτησή τους από μία τράπεζα, αποτελεί κριτήριο επιλογής τραπεζικού ιδρύματος για τους πελάτες και αφετέρου, για το κατά πόσο η εφαρμογή τους συνάδει με τον βασικό στόχο της τράπεζας για μεγιστοποίηση του κέρδους της. Το προαναφερθέν ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα Ι της παρούσας εργασίας.

▪ Συλλογή στοιχείων.

Η διαδικασία αποστολής και λήψης των ερωτηματολογίων έλαβε χώρα κατά τη χρονική περίοδο με αρχή την 27^η Απριλίου 2022 και πέρασ την 10^η Μαΐου 2022, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης. Το μέγεθος του δείγματος καθορίστηκε στον αριθμό των εκατόν εξήντα (160) μονάδων (elements). Απεστάλησαν εκατόν εξήντα πέντε

(165) ερωτηματολόγια και ελήφθη ο προκαθορισμένος επιθυμητός αριθμός απαντήσεων, με ιδιαίτερος υψηλό ποσοστό αποκρίσεων. Όπως προαναφέρθηκε, επιλέχθηκε η διαδικασία της δειγματοληψίας χωρίς πιθανότητα (non probability sampling) και συγκεκριμένα η δειγματοληψία ευκολίας (προσιτότητας) ή πρόχειρη δειγματοληψία (accessibility ή haphazard sampling), με το δείγμα να περιορίζεται σε φυσικά πρόσωπα, πελάτες τραπεζών και κατοίκους Ηρακλείου Κρήτης. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου δειγματοληψίας, προκρίθηκε καθώς χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο σε ερευνητικό επίπεδο διπλωματικών εργασιών, ενώ διακρίνεται για την ευκολία και την ταχύτητα λήψης των πρωτογενών δεδομένων. Προφανές μειονέκτημά της αποτελεί το γεγονός ότι τα αποτελέσματά της δεν είναι γενικεύσιμα (αφορούν μόνο τη συγκεκριμένη μελέτη και το επιλεγθέν δείγμα).

Διενεργήθηκε προκαταρκτικός έλεγχος του ερωτηματολογίου (πιλοτικό ερωτηματολόγιο) σε υποσύνολο του πληθυσμού στόχου, με αρχική αποστολή του σε πέντε (5) εθελοντές. Σκοπός του συγκεκριμένου ελέγχου σε πραγματικό δείγμα, ήταν η συλλογή σχολίων και παρατηρήσεων αναφορικά με τη δομή, το λεκτικό και την εν γένει διάρθρωση του ερωτηματολογίου, ώστε αυτό να βελτιστοποιηθεί, να καταστεί οριστικό και να επιτελεί ορθώς τον αντικειμενικό του ρόλο.

- Επεξεργασία και ανάλυση στοιχείων.

Για την επεξεργασία, ανάλυση και ερμηνεία των πρωτογενών δεδομένων της έρευνας, έγινε χρήση:

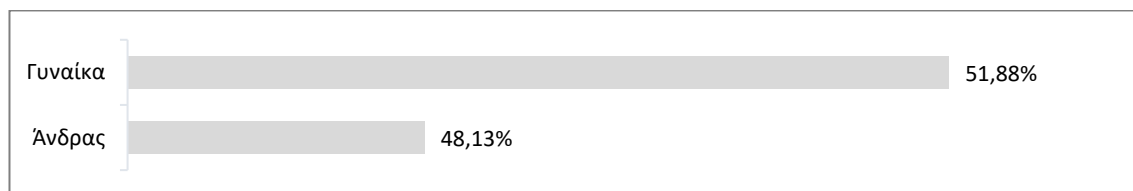
α. Υπολογιστικών φύλλων του προγράμματος Excel της Microsoft, για την διερευνητική-περιγραφική ανάλυση υπό μορφή διαγραμμάτων και κατανομής ποσοστών.

β. Μη παραμετρικής ανάλυσης, με το λογισμικό στατιστικό πακέτο Jamovi και επίκληση του μη παραμετρικού τεστ (non parametric test) Kruskal-Wallis (h-test). Σκοπός του ελέγχου ήταν ο προσδιορισμός ύπαρξης ή μη, στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ συγκεκριμένων δημογραφικών στοιχείων και επιλεγμένων ερωτήσεων του ερευνητικού υποβάθρου που αφορούν στην πράσινη τραπεζική και στην εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών.

5.4 Ανάλυση δεδομένων

5.4.1 Μέρος Α: Δημογραφικά στοιχεία.

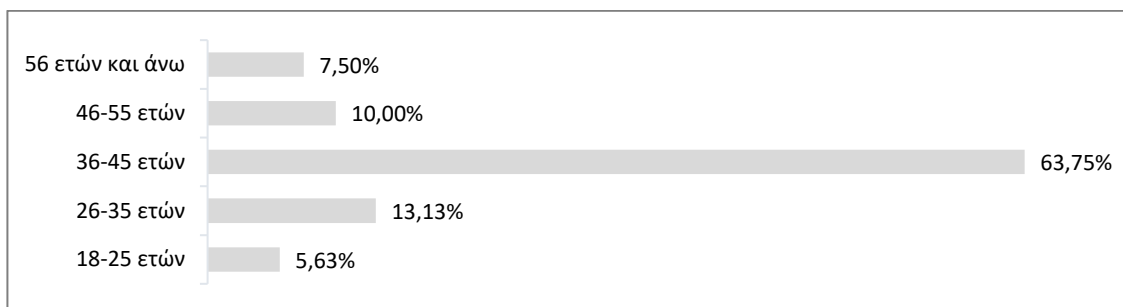
Αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων στην έρευνα, το ποσοστό των γυναικών ανέρχεται στο 51,88%, ενώ το αντίστοιχο των ανδρών βρίσκεται στο 48,13% (διάγραμμα 5.4.1.1).

Διάγραμμα 5.4.1.1 Κατανομή φύλου.

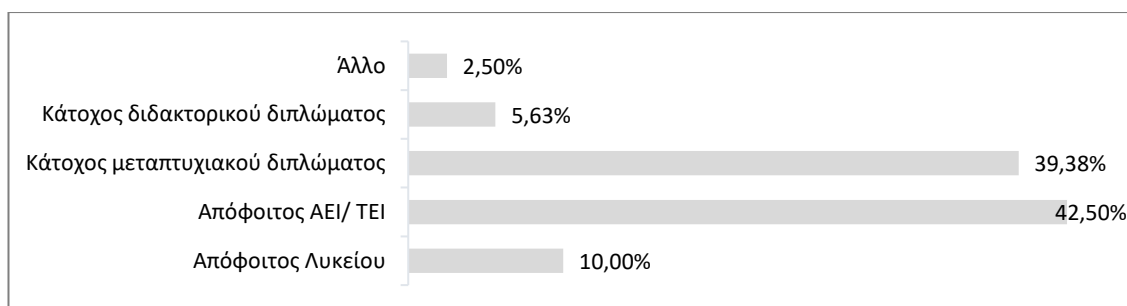
Σε σχέση με την ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνει η ηλικιακή ομάδα τριάντα έξι έως σαράντα πέντε ετών (36-45 ετών) με 63,75%, ακολουθεί η ομάδα είκοσι έξι έως τριάντα πέντε ετών (26-35 ετών) με 13,13%, εν συνεχεία η ομάδα σαράντα έξι έως πενήντα πέντε ετών (46-55 ετών) με 10,00%, έπεται η ομάδα πενήντα έξι ετών και άνω

(56 ετών και άνω) με 7,50% και τέλος, το μικρότερο ποσοστό ανήκει στην ομάδα δεκαοκτώ έως είκοσι πέντε ετών (18-25 ετών) με 5,63% (διάγραμμα 5.4.1.2).

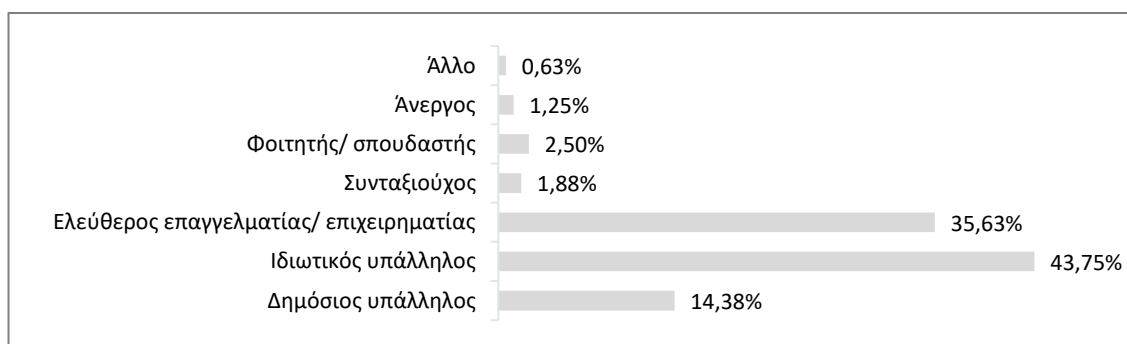
Διάγραμμα 5.4.1.2 Ηλικιακή κατανομή.

Αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα, το ποσοστό των αποφοίτων ΑΕΙ/ ΤΕΙ ανέρχεται στο 42,50%, ενώ το αντίστοιχο των κατόχων μεταπτυχιακού διπλώματος, στο 39,38%. Διδακτορικό δίπλωμα κατέχει το 5,63%, ενώ απόφοιτος Λυκείου δηλώνει το 10,00% (διάγραμμα 5.4.1.3).

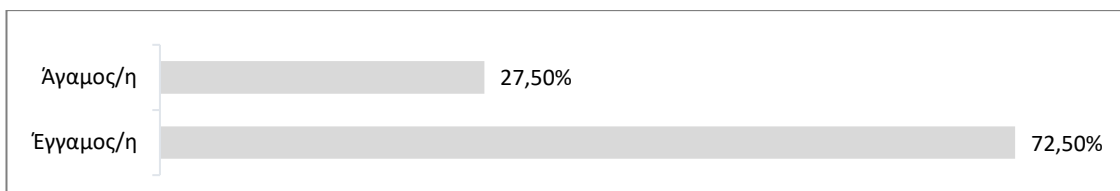
Διάγραμμα 5.4.1.3 Εκπαιδευτικό επίπεδο.

Σε σχέση με την επαγγελματική υπόσταση των συμμετεχόντων στην έρευνα, ποσοστό 43,75% εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, ενώ το αντίστοιχο για τον δημόσιο τομέα ανέρχεται στο 14,38%. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες- επιχειρηματίες κατέχουν ποσοστό 35,63%, οι φοιτητές/ σπουδαστές 2,50%, οι συνταξιούχοι 1,88%, ενώ τέλος το ποσοστό των ανέργων διαμορφώνεται στο 1,25% (διάγραμμα 5.4.1.4).

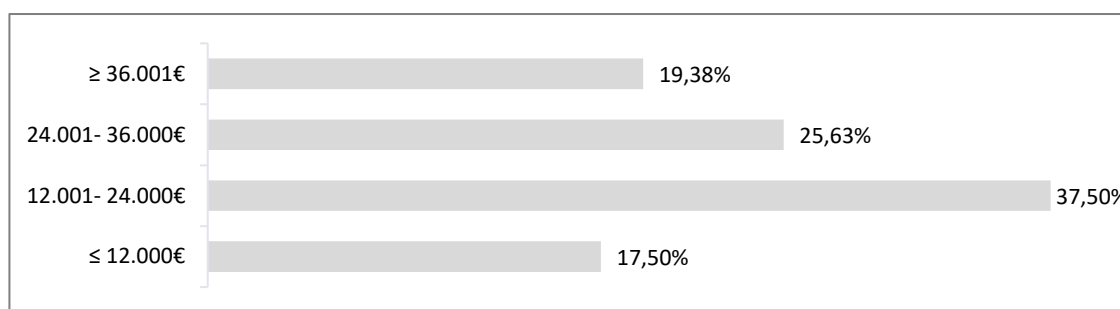
Διάγραμμα 5.4.1.4 Επαγγελματική υπόσταση.

Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων στην έρευνα, ποσοστό 72,50% δηλώνει έγγαμος/η, ενώ 27,50% δηλώνει άγαμος/η (διάγραμμα 5.4.1.5).

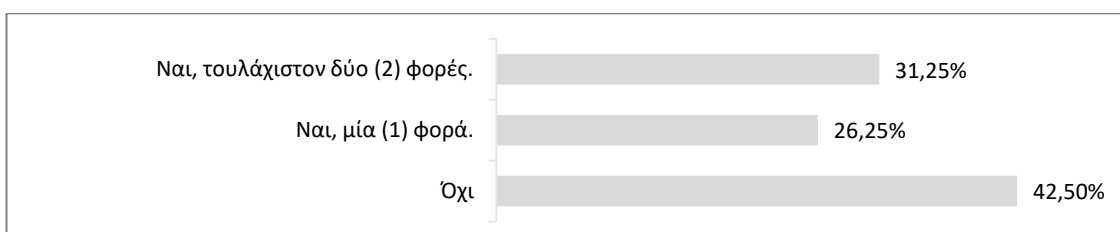
Διάγραμμα 5.4.1.5 Οικογενειακή κατάσταση.

Σε σχέση με το οικογενειακό ετήσιο εισόδημα των συμμετεχόντων στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνει η κλίμακα (12.000- 24.000)€ με 37,50%, ακολουθεί το εύρος των (24.001-36.000)€ με 25,63%, έπεται η κατηγορία με εισόδημα μεγαλύτερο των 36.001€ και τέλος το μικρότερο ποσοστό καταλαμβάνει κλίμακα εισοδήματος που υπολείπεται των 12.000€ (διάγραμμα 5.4.1.6).

Διάγραμμα 5.4.1.6 Οικογενειακό ετήσιο εισόδημα.

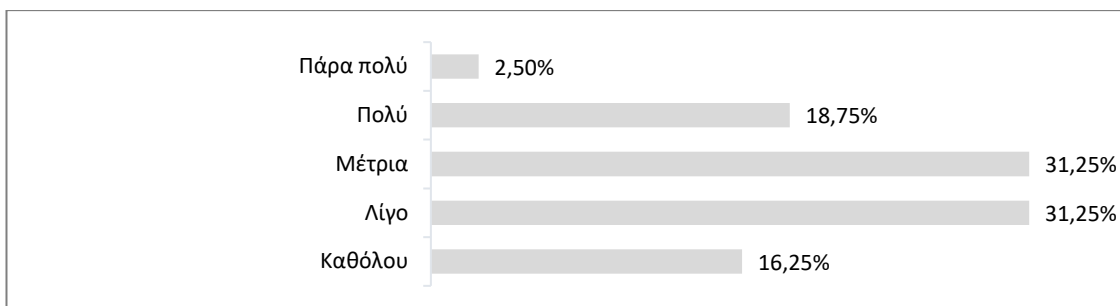
Αναφορικά με την ανάληψη φιλανθρωπικών/ εθελοντικών δράσεων από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, ποσοστό 42,50% δηλώνει πως δεν έχει ενεργοποιηθεί ποτέ, ποσοστό 31,25% έχει συμμετάσχει σε δράση τουλάχιστον δύο φορές, ενώ τέλος, ποσοστό 26,25% έχει αναλάβει σχετική δράση ακριβώς μία φορά (Διάγραμμα 5.4.1.7).

Διάγραμμα 5.4.1.7 Συμμετοχή σε φιλανθρωπικές/ εθελοντικές δράσεις την τελευταία τριετία.

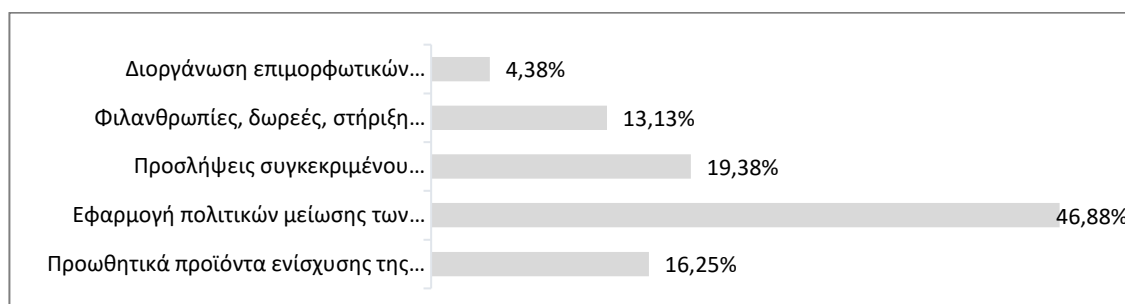
5.4.2 Μέρος Β: Επίπεδο γνώσης πελατών, αναφορικά με την πράσινη τραπεζική και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) στον τραπεζικό κλάδο.

Σε σχέση με το επίπεδο γνώσης των συμμετεχόντων στην έρευνα, αναφορικά με την έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ), παρατηρείται πως ποσοστό 31,25% γνωρίζει μέτρια ή λίγο για αυτήν, ποσοστό 18,75% δηλώνει πως γνωρίζει πολύ το εν λόγω θέμα, ενώ ποσοστό μόλις 2,5% γνωρίζει πάρα πολύ τη συγκεκριμένη έννοια. Τέλος, ποσοστό 16,25%, δηλώνει πως δεν γνωρίζει καθόλου το αντικείμενο της ΕΚΕ (Διάγραμμα 5.4.2.1).

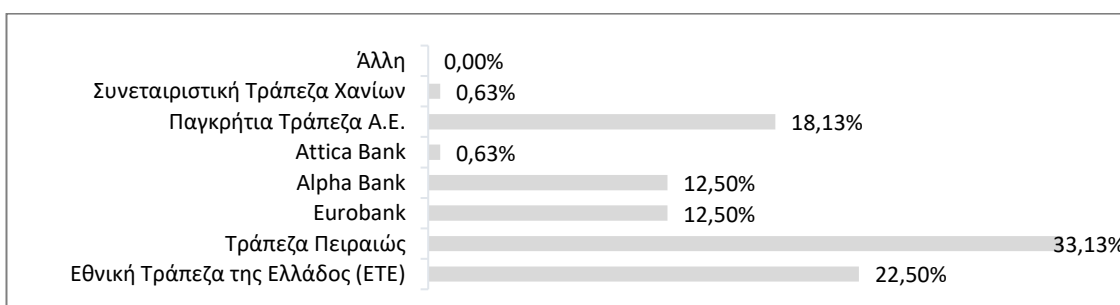
Διάγραμμα 5.4.2.1 Επίπεδο γνώσης πελατών για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ).

Αναφορικά με την αντιπροσωπευτικότητα- βαρύτητα των δράσεων που σχετίζονται με την ΕΚΕ, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (46,88%) θεωρεί σημαντική την εφαρμογή πολιτικών μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό περιβάλλον των τραπεζών, ενώ το μικρότερο ποσοστό αυτών (4,38%), αξιολογεί ως καθοριστική τη διοργάνωση επιμορφωτικών ημερίδων και συνεδρίων προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ως προς την έννοια της ΕΚΕ. Οι προσλήψεις προσωπικού από τις τράπεζες, με κριτήρια που αντιτάσσονται στον κοινωνικό αποκλεισμό, αξιολογούνται ως σημαντικές δράσεις ΕΚΕ από ποσοστό 19,38% των ερωτηθέντων. Ποσοστό 13,13%, αξιολογεί ως σημαντικές δράσεις ΕΚΕ τις φιλανθρωπίες- δωρεές για τη στήριξη των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ενώ τέλος, ποσοστό 16,25%, θεωρεί τα προωθητικά προϊόντα ενίσχυσης της υγείας και της ασφαλείας των εργαζομένων, ως άμεσα συσχετιζόμενη δράση της ΕΚΕ (Διάγραμμα 5.4.2.2).

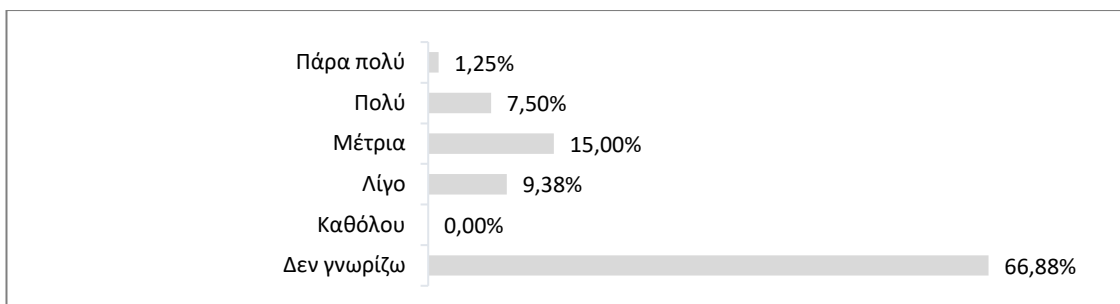
Διάγραμμα 5.4.2.2 Αντιπροσωπευτικότητα- βαρύτητα δράσεων συσχετιζόμενων με την ΕΚΕ.

Από το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό (33,13%), συνεργάζεται στενότερα με την Τράπεζα Πειραιώς. Έπεται η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (22,5%) και η Παγκρήτια Τράπεζα (18,13%), ενώ ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό (12,50%) η Alpha Bank και η Eurobank. Τέλος, μόλις το 0,63% των ερωτηθέντων, συνεργάζεται κατά κύριο λόγο με την Attica Bank και με την Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων (Διάγραμμα 5.4.2.3).

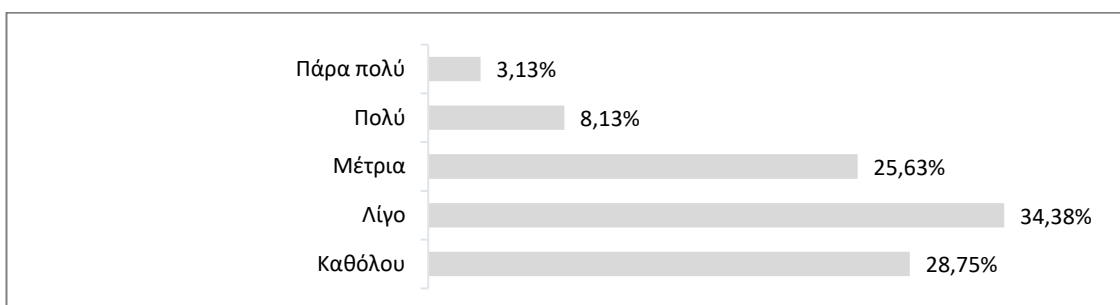
Διάγραμμα 5.4.2.3 Τραπεζικό ίδρυμα με τη στενότερη συνεργασία.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (66,88%), δεν γνωρίζει εάν η τράπεζα με την οποία συνεργάζεται στενότερα, προάγει δράσεις ΕΚΕ, ενώ μόλις το 1,25% θεωρεί πως το πράττει σε σημαντικό βαθμό («πάρα πολύ»). Ποσοστό ίσο προς 15,00% των ερωτηθέντων, πιστεύει πως η συνεργαζόμενη τράπεζα προωθεί σε μέτριο βαθμό πολιτικές ΕΚΕ, ενώ το 9,38% αυτών, θεωρεί πως το τραπεζικό ίδρυμα της επιλογής του, υιοθετεί σε μικρό βαθμό («λίγο») δράσεις ΕΚΕ. Τέλος, ποσοστό 7,50% του δείγματος, θεωρεί πως η τράπεζα της προτίμησής του, ενστερνίζεται σημαντικά τη φιλοσοφία της ΕΚΕ (Διάγραμμα 5.4.2.4).

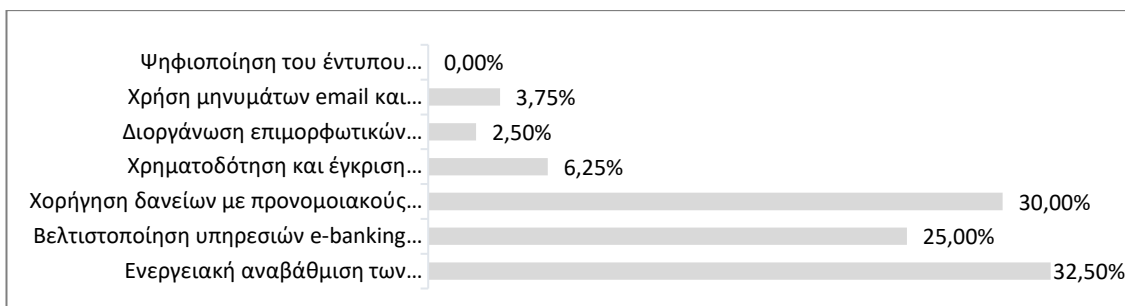
Διάγραμμα 5.4.2.4 Γνώμη πελατών αναφορικά με την προαγωγή δράσεων ΕΚΕ από το τραπεζικό ίδρυμα της επιλογής τους.

Σε σχέση με το επίπεδο γνώσης των συμμετεχόντων στην έρευνα, αναφορικά με την έννοια της πράσινης τραπεζικής, παρατηρείται πως ποσοστό 34,38% γνωρίζει λίγο για αυτήν, ποσοστό 28,75% δηλώνει πως δεν την γνωρίζει καθόλου, ενώ ποσοστό μόλις 3,13% γνωρίζει πάρα πολύ τη συγκεκριμένη έννοια. Τέλος, ποσοστό 8,13%, δηλώνει πως γνωρίζει πολύ το αντικείμενο της πράσινης τραπεζικής (Διάγραμμα 5.4.2.5).

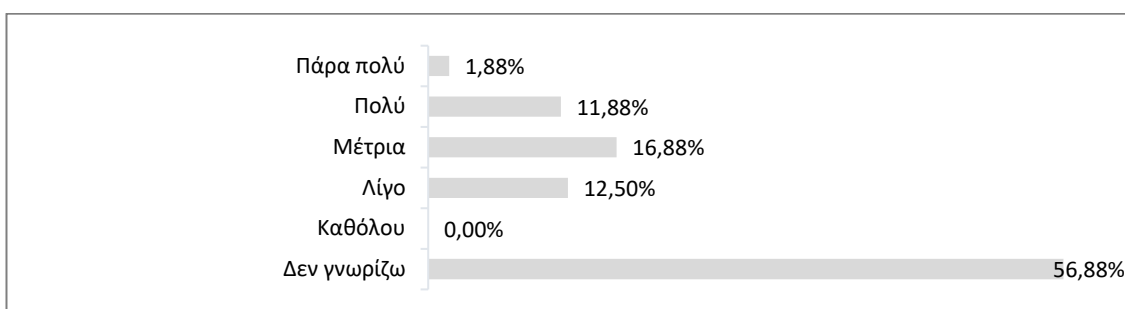
Διάγραμμα 5.4.2.5 Επίπεδο γνώσης πελατών αναφορικά με την έννοια της πράσινης τραπεζικής.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, αξιολογούν την ενεργειακή αναβάθμιση των τραπεζικών κτηριακών δομών και εγκαταστάσεων, ως την πλέον αντιπροσωπευτική δράση της πράσινης τραπεζικής (ποσοστό 32,50%). Ακολουθούν κατά φθίνουσα σειρά, η χορήγηση δανείων με προνομιακούς όρους για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και επαγγελματικών χώρων (ποσοστό 32,50%), η βελτιστοποίηση υπηρεσιών e-banking και mobile banking (ποσοστό 25,00%), η χρηματοδότηση και έγκριση δανειακών προϊόντων, μετά από έλεγχο της επένδυσης του δυνητικού δανειολήπτη, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης και του βαθμού αειφορίας του επενδυτικού του σχεδίου (ποσοστό 6,25%), η χρήση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (emails) και η ενεργοποίηση διαδικτυακής επικοινωνίας μεταξύ του προσωπικού των τραπεζών και των πελατών (ποσοστό 3,75%) και τέλος η διοργάνωση επιμορφωτικών ημερίδων και συνεδρίων προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, ως προς την έννοια της πράσινης τραπεζικής, με ποσοστό μόλις 2,50% (Διάγραμμα 5.4.2.6).

Διάγραμμα 5.4.2.6 Δράσεις οι οποίες θεωρούνται περισσότερο αντιπροσωπευτικές, ως προς το βαθμό συσχέτισής τους με την πράσινη τραπεζική.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (56,88%), δεν γνωρίζει εάν η τράπεζα με την οποία συνεργάζεται στενότερα, εφαρμόζει πολιτικές πράσινης τραπεζικής, ενώ μόλις το 1,88% θεωρεί πως το πράττει σε σημαντικό βαθμό («πάρα πολύ»). Ποσοστό ίσο προς 16,88% των ερωτηθέντων, πιστεύει πως η συνεργαζόμενη τράπεζα προωθεί σε μέτριο βαθμό δράσεις πράσινης τραπεζικής, ενώ το 12,50% αυτών, θεωρεί πως το τραπεζικό ίδρυμα της επιλογής του, υιοθετεί σε μικρό βαθμό («λίγο») την έννοια της πράσινης τραπεζικής. Τέλος, ποσοστό 11,88% του δείγματος, θεωρεί πως η τράπεζα της προτίμησής του, ενστερνίζεται σημαντικά («πολύ») τη φιλοσοφία της πράσινης τραπεζικής (Διάγραμμα 5.4.2.7).

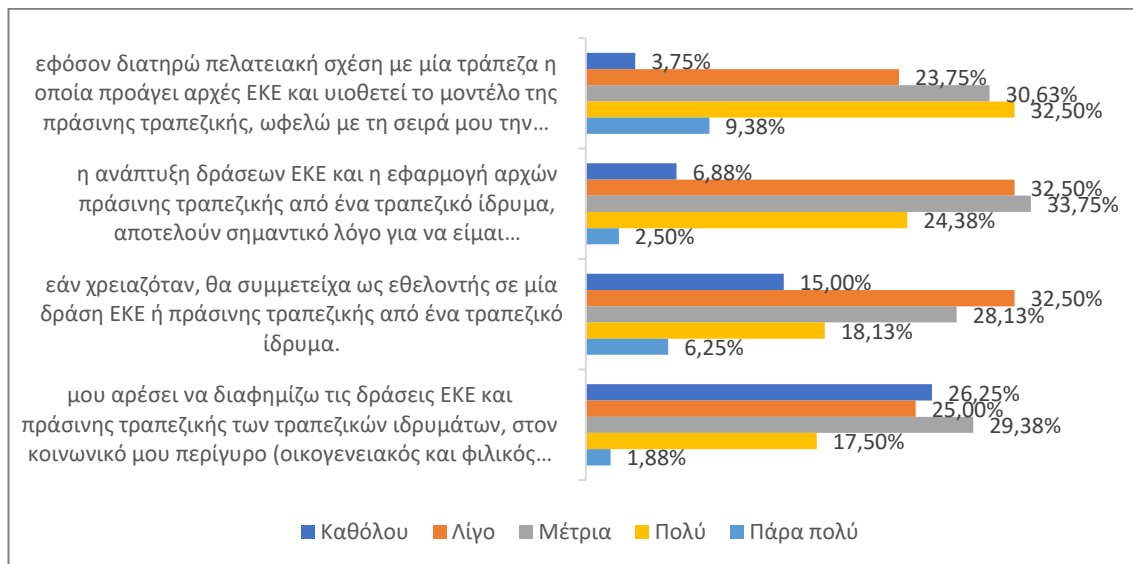
Διάγραμμα 5.4.2.7 Γνώμη πελατών αναφορικά με την εφαρμογή πολιτικών πράσινης τραπεζικής από το τραπεζικό ίδρυμα της επιλογής τους.

Ποσοστό 32,50% των συμμετεχόντων στην έρευνα, θεωρεί πως διατηρώντας πελατειακή σχέση με μία τράπεζα που υιοθετεί αρχές ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής, ωφελεί σε μεγάλο βαθμό («πολύ») την κοινωνία. Με την παραπάνω τοποθέτηση, δεν συμφωνεί καθόλου το 3,75% των ερωτηθέντων, ενώ ποσοστό ίσο προς 23,75% και 30,63% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Το 9,38% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την εν λόγω άποψη («πάρα πολύ»).

Ποσοστό ίσο προς το 24,38% των ερωτηθέντων, θεωρεί πως η εφαρμογή αρχών ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελεί σημαντικό λόγο για είναι αφοσιωμένοι πελάτες σε αυτό. Με την προαναφερθείσα τοποθέτηση, δεν συμφωνεί καθόλου το 6,88% των συμμετεχόντων στην έρευνα, ενώ ποσοστό 32,50% και 33,75% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Μόλις το 2,50% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την εν λόγω άποψη («πάρα πολύ»).

Ποσοστό 18,13% των συμμετεχόντων στην έρευνα, δηλώνει πως θα συμμετείχε ενθέρμως («πολύ») ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής. Με την παραπάνω τοποθέτηση, δεν συμφωνεί καθόλου το 15,00% των ερωτηθέντων, ενώ ποσοστό ίσο προς 32,50% και 28,13% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Το 6,25% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την εν λόγω άποψη («πάρα πολύ»).

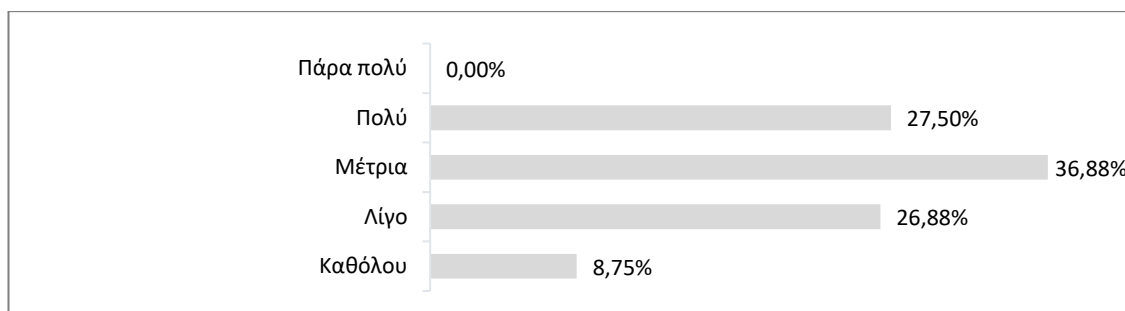
Ποσοστό ίσο προς το 17,50% των ερωτηθέντων, δηλώνει πως αρέσκεται στο να διαφημίζει δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής στον περίγυρό του. Με την προαναφερθείσα τοποθέτηση, δεν συμφωνεί καθόλου το 26,25% των συμμετεχόντων στην έρευνα, ενώ ποσοστό 25,00% και 29,38% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Μόλις το 1,88% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται («πάρα πολύ») με την εν λόγω άποψη (Διάγραμμα 5.4.2.8).

Διάγραμμα 5.4.2.8 Γνώμη πελατών αναφορικά με την ΕΚΕ και την πράσινη τραπεζική, βάσει δεδομένων θεματικών τοποθετήσεων.

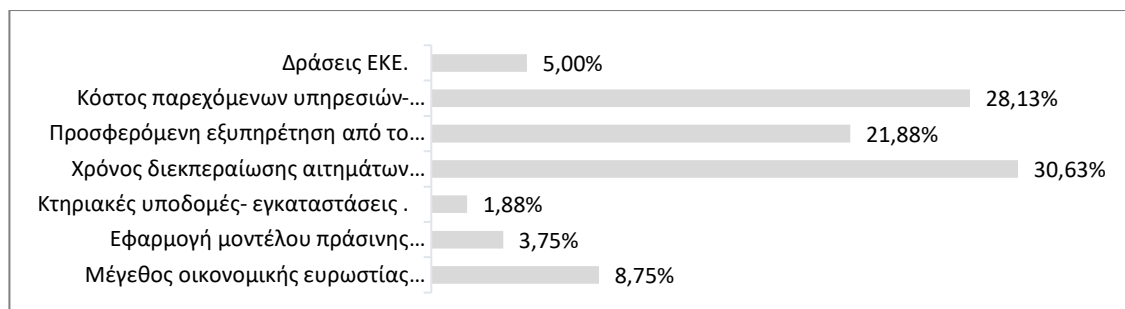
5.4.3 Μέρος Γ: Πράσινη τραπεζική και δράσεις ΕΚΕ, ως κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος. Σχέση μεταξύ βασικής στοχοθεσίας τραπεζικών ιδρυμάτων (μεγιστοποίηση κέρδους) και των αρχών πράσινης τραπεζικής και ΕΚΕ.

Η υιοθέτηση αρχών πράσινης τραπεζικής και η εφαρμογή πολιτικών ΕΚΕ, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την επιλογή συνεργασίας με ένα τραπεζικό ίδρυμα, σύμφωνα με το 27,50% των ερωτηθέντων. Ως κριτήριο επιλογής, δεν λαμβάνεται καθόλου υπόψη από το 8,75% των συμμετεχόντων στην έρευνα, ενώ σε ποσοστό 36,88% και 26,88% αξιολογείται ως μέτριας και μικρής («λίγο») επιδραστικότητας αντίστοιχα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κανένας από τους ερωτηθέντες δεν θεωρεί πάρα πολύ σημαντικό το εν λόγω κριτήριο επιλογής (Διάγραμμα 5.4.3.1).

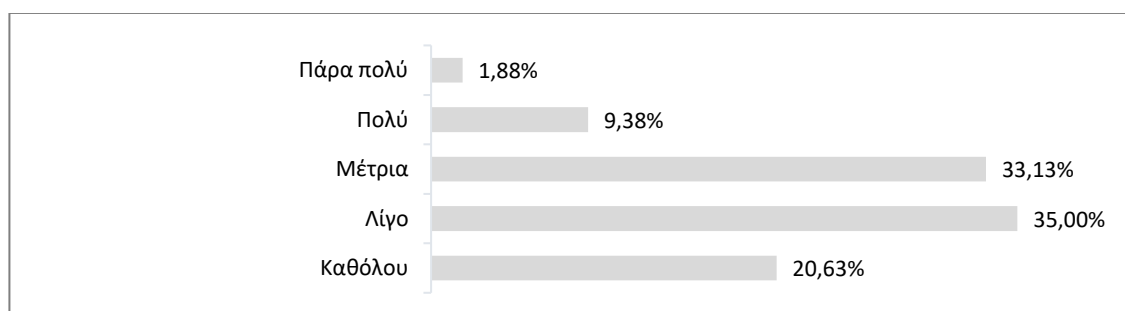
Διάγραμμα 5.4.3.1 Πράσινη τραπεζική και δράσεις ΕΚΕ, ως κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος.

Αναφορικά με τα κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, μόλις το 3,75% των ερωτηθέντων αξιολογεί την υιοθέτηση του μοντέλου της πράσινης τραπεζικής ως σημαντικό στοιχείο, ενώ αντίστοιχα χαμηλό είναι το ποσοστό εκείνων που θεωρούν κρίσιμο κριτήριο επιλογής την εφαρμογή δράσεων ΕΚΕ (5,00%). Πρωταρχικό κριτήριο, αποτελεί ο χρόνος διεκπεραίωσης των αιτημάτων (30,63%), ακολουθεί το κόστος των παρεχόμενων τραπεζικών υπηρεσιών (28,13%) και εν συνεχεία, η παράμετρος της προσφερόμενης εξυπηρέτησης από το προσωπικό της εκάστοτε τράπεζας (21,88%). Η οικονομική ευρωστία του τραπεζικού ιδρύματος, αξιολογείται θετικά ως προς την επιλογή συνεργασίας από το 8,75% των συμμετεχόντων στην έρευνα, ενώ τέλος, μόλις το 1,88% προκρίνει ως κριτήριο επιλογής τις κτηριακές υποδομές και εγκαταστάσεις του τραπεζικού ιδρύματος (Διάγραμμα 5.4.3.2).

Διάγραμμα 5.4.3.2 Κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος.

Σε σχέση με την πρόθεση των πελατών για καταβολή επιπρόσθετου οικονομικού τιμήματος για παροχή τραπεζικής υπηρεσίας, το οποίο θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα εις όφελος πολιτικών ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής, μόλις το 1,88% των ερωτηθέντων δηλώνει ενθέρμως («πάρα πολύ») τη σχετική του επιθυμία. Ποσοστό 9,38% ενστερνίζεται σε μεγάλο βαθμό («πολύ») αυτή την προοπτική, ενώ το 20,63% δηλώνει πως δεν έχει καμία τέτοια πρόθεση. Το 33,13% των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνει πως ενδιαφέρεται μετρίως για την εν λόγω προοπτική, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (35,00%) εκδηλώνει μειωμένο ενδιαφέρον («λίγο») για αυτήν (Διάγραμμα 5.4.3.3).

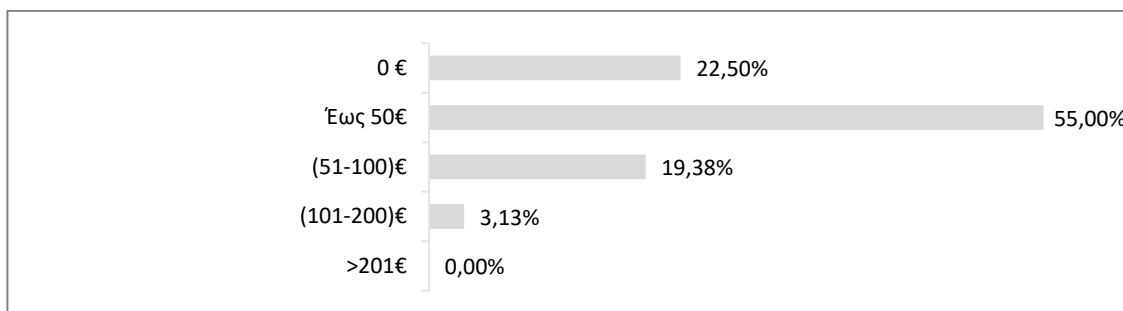

Διάγραμμα 5.4.3.3 Πρόθεση καταβολής επιπρόσθετου οικονομικού τιμήματος εις όφελος δράσεων ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής.

Σε συνέχεια του προηγούμενου ερωτήματος και αναφορικά με το ύψος του τιμήματος (ανηγμένο σε ετήσια βάση), το οποίο είναι διατεθειμένοι να καταβάλλουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό (55,00%) δηλώνει πως προτίθεται να καταβάλλει έως 50€, το 19,38% από 51€ έως 100€, ενώ μόλις το 3,13% από 101 έως 200€. Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν σκοπεύει να καταβάλλει ποσό άνω των 200€, ενώ τέλος το 22,50% δεν

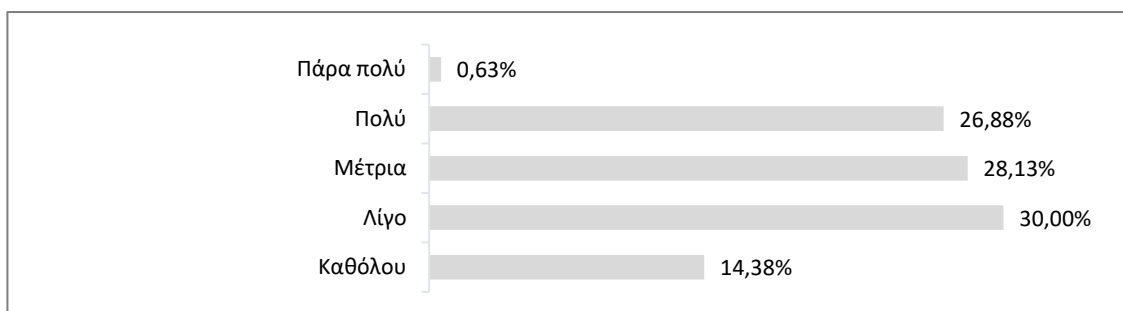

επιθυμεί να προχωρήσει σε καταβολή μεγαλύτερου οικονομικού τιμήματος για δράσεις ΕΚΕ και πολιτικές πράσινης τραπεζικής (Διάγραμμα 5.4.3.4).

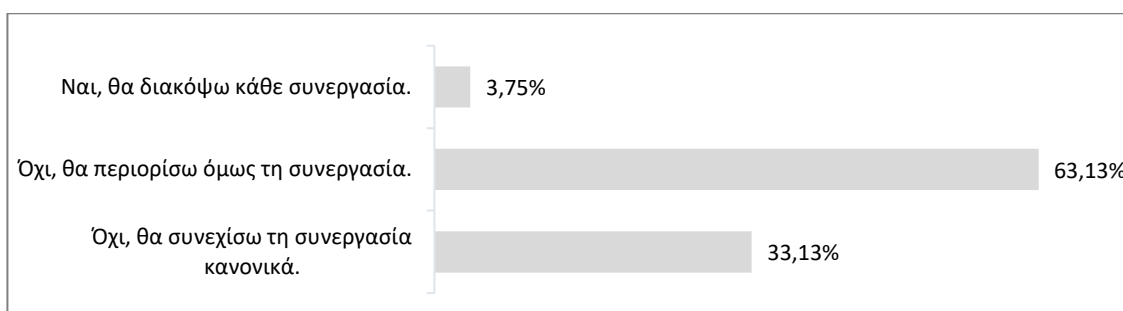
Διάγραμμα 5.4.3.4 Ύψος επιπρόσθετου οικονομικού τιμήματος εις όφελος δράσεων ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής.

Αναφορικά με την πρόθεση παροχής συστάσεων προς τρίτους, για την επιλογή τραπεζικού ιδρύματος με αποκλειστικά κριτήρια τις εκφάνσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής που διαθέτει, ποσοστό 14,38% των ερωτηθέντων δηλώνει πως δεν θα προχωρούσε σε τέτοια σύσταση, ενώ ποσοστό μόλις 0,63% στηρίζει με θέρμη αυτή την πρόθεση («πάρα πολύ»). Το 28,13% των συμμετεχόντων στην έρευνα έχει την πρόθεση να στηρίξει μέτρια την εξεταζόμενη προοπτική, το 30,00% λίγο και τέλος ποσοστό 26,88% πολύ (Διάγραμμα 5.4.3.5).

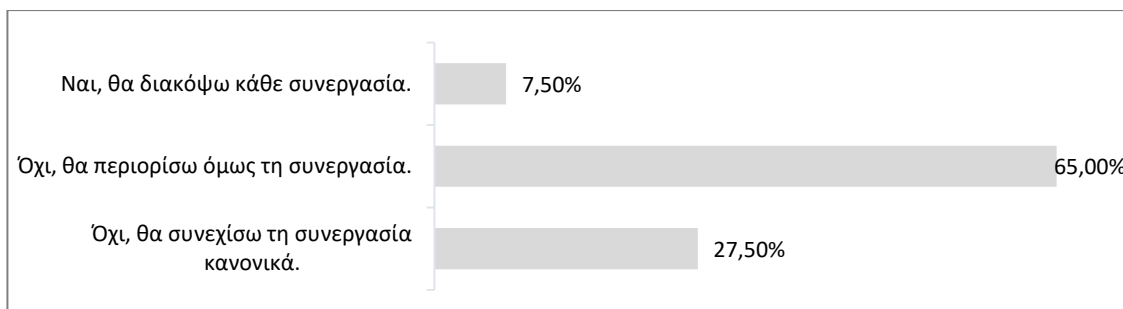
Διάγραμμα 5.4.3.5 Πρόθεση σύστασης τράπεζας σε τρίτους, με αποκλειστικά κριτήρια τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής.

Σε σχέση με την αντίδραση των ερωτηθέντων, ως προς ενδεχόμενο περιορισμό των δράσεων ΕΚΕ από την τράπεζα με την οποία συνεργάζονται, μόλις το 3,75% δηλώνει πως σε τέτοια περίπτωση, προτίθεται να διακόψει κάθε συνεργασία μαζί της. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 63,13%), δηλώνει πως θα περιορίσει τη συνεργασία μαζί της, ενώ ποσοστό ίσο προς 33,13%, προτίθεται να συνεχίσει τη συνεργασία κανονικά (Διάγραμμα 5.4.3.6).

Διάγραμμα 5.4.3.6 Αντίδραση πελατών ως προς τη συνεργασία τους με την τράπεζα της επιλογής τους, σε περίπτωση περιορισμού από την τελευταία δράσεων ΕΚΕ.

Αναφορικά με την αντίδραση των ερωτηθέντων, ως προς ενδεχόμενη απώλεια των χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής από την τράπεζα με την οποία συνεργάζονται, μόλις το 7,50% δηλώνει πως σε τέτοια περίπτωση, προτίθεται να διακόψει κάθε συνεργασία μαζί της. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 65,00%), δηλώνει πως θα περιορίσει τη συνεργασία μαζί της, ενώ ποσοστό ίσο προς 27,50%, προτίθεται να συνεχίσει τη συνεργασία κανονικά (Διάγραμμα 5.4.3.7).

Διάγραμμα 5.4.3.7 Αντίδραση πελατών ως προς τη συνεργασία τους με την τράπεζα της επιλογής τους, σε περίπτωση απώλειας από την τελευταία χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής.

Ποσοστό 41,25% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την άποψη ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, επιβάλλεται από νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 9,38% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την παραπάνω τοποθέτηση («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό 21,88% και 27,50% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα.

Ποσοστό ίσο προς το 5,00% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την άποψη πως η πράσινη τραπεζική και πολιτικές ΕΚΕ στοχεύουν στη διεύρυνση του πελατολογίου μίας τράπεζας ενώ το 6,25% σχεδόν ταυτίζεται («πάρα πολύ») με την προαναφερθείσα τοποθέτηση. Το 30,00% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την παραπάνω θέση, ενώ ποσοστό ίσο προς 25,00% και 18,75%, συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα.

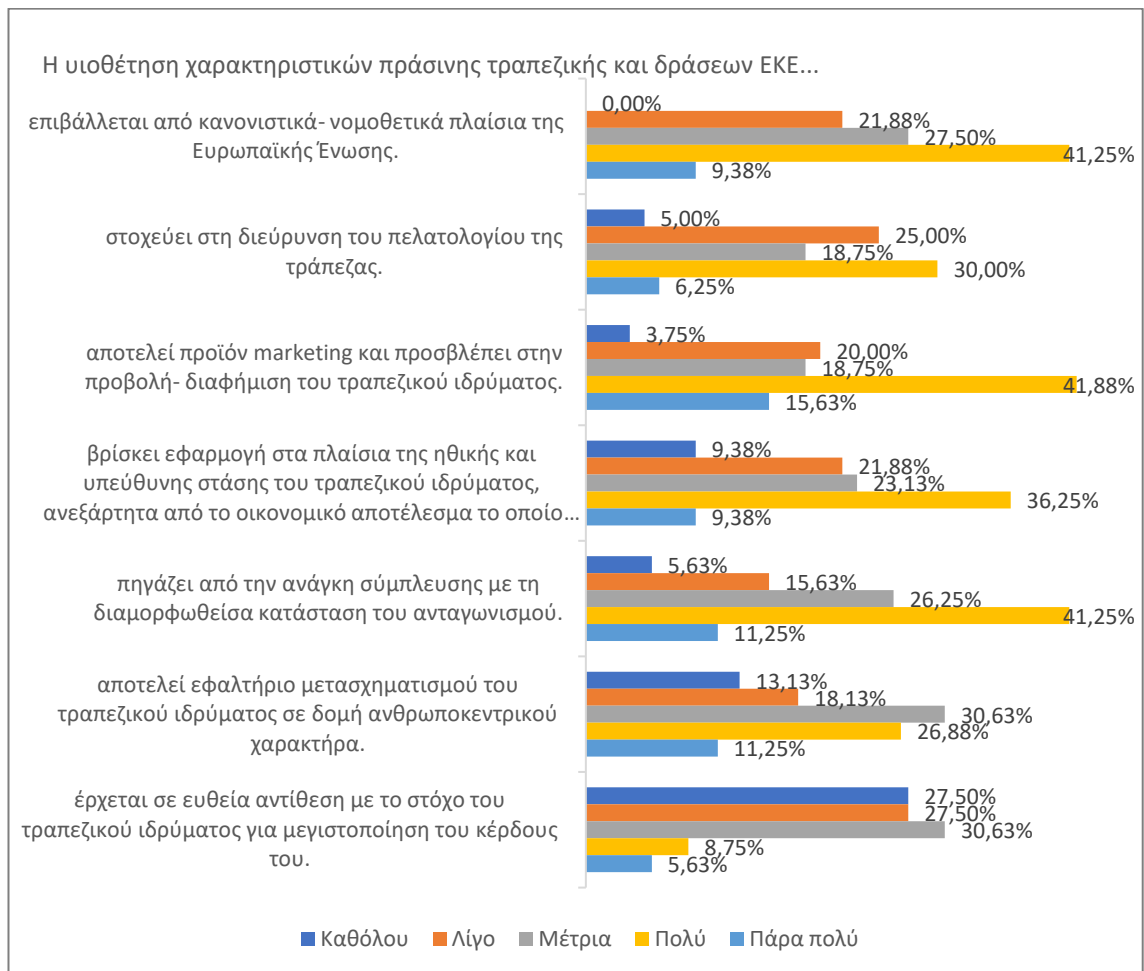
Ποσοστό 41,88% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την άποψη ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, αποτελούν προϊόν marketing και προσβλέπουν στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος. Το 15,63% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την παραπάνω τοποθέτηση («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό 20,00% και 18,75% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Μόλις το 3,75% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την προαναφερθείσα τοποθέτηση.

Ποσοστό ίσο προς το 9,38% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την άποψη πως η πράσινη τραπεζική και πολιτικές ΕΚΕ βρίσκουν εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρουν, ενώ το ίδιο ακριβώς ποσοστό (9,38%) σχεδόν ταυτίζεται («πάρα πολύ») με την προαναφερθείσα τοποθέτηση. Το 36,25% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την παραπάνω θέση, ενώ ποσοστό ίσο προς 21,88% και 23,13%, συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα.

Ποσοστό 41,25% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την άποψη ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, πηγάζει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του διαγωνισμού. Το 11,25% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την παραπάνω τοποθέτηση («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό 15,63% και 26,25% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Μόλις το 5,63% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την προαναφερθείσα τοποθέτηση.

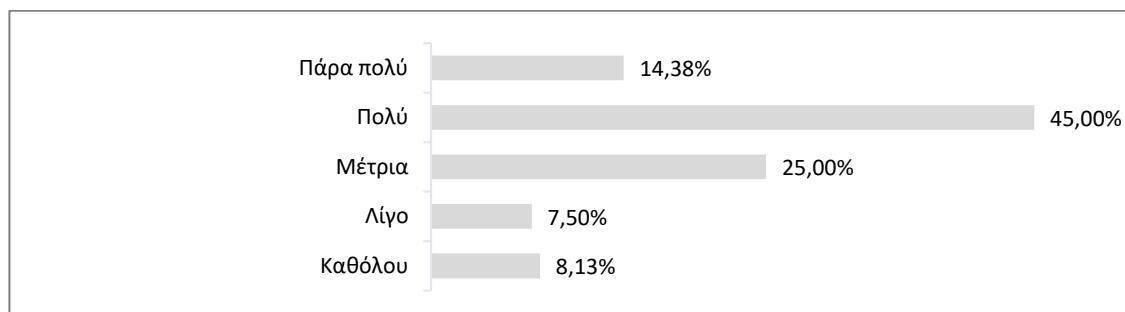
Ποσοστό ίσο προς το 13,13% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την άποψη πως η πράσινη τραπεζική και πολιτικές ΕΚΕ, αποτελούν εφιαλτήριο μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα, ενώ ποσοστό 11,25% σχεδόν ταυτίζεται («πάρα πολύ») με την προαναφερθείσα τοποθέτηση. Το 26,88% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την παραπάνω θέση, ενώ ποσοστό ίσο προς 18,13% και 30,63%, συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα.

Ποσοστό 8,75% των συμμετεχόντων στην έρευνα, συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την άποψη ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του. Μόλις το 5,63% των ερωτηθέντων σχεδόν ταυτίζεται με την παραπάνω τοποθέτηση («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό 27,50% και 30,63% συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα. Ποσοστό ίσο προς το 27,50% των ερωτηθέντων, δεν συμφωνεί καθόλου με την προαναφερθείσα τοποθέτηση (Διάγραμμα 5.4.3.8).

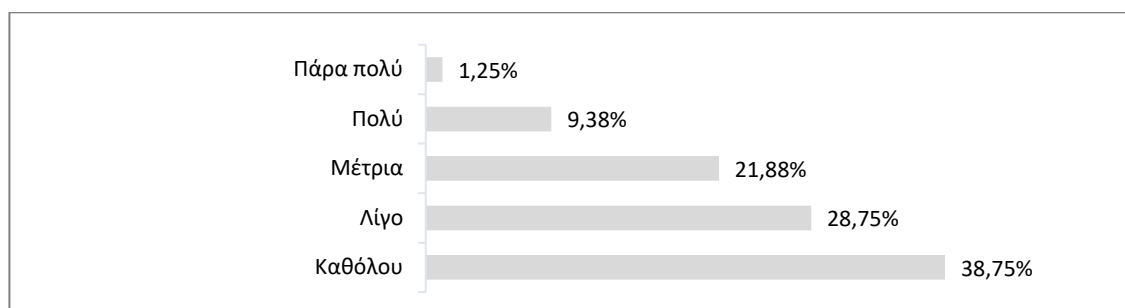
Διάγραμμα 5.4.3.8 Γνώμη πελατών αναφορικά με την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, σε σχέση με την βασική στοχοθεσία των τραπεζών, βάσει δεδομένων θεματικών τοποθετήσεων.

Αναφορικά με το κατά πόσο το ύψος της κερδοφορίας μία τράπεζας συνδέεται με σχέση αναλογίας ως προς την αποτελεσματικότερη προώθηση ενεργειών ΕΚΕ και χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής, το 45,00% των ερωτηθέντων συμφωνεί ενθέρμως («πολύ») με την παραπάνω τοποθέτηση, το 8,13% διαφωνεί πλήρως, ενώ ποσοστό ίσο προς 14,38% σχεδόν ταυτίζεται («πάρα πολύ») με την εν λόγω θέση. Τέλος, ποσοστό 7,50% και 25,00%, συμφωνεί λίγο και μέτρια αντίστοιχα, με αυτήν (Διάγραμμα 5.4.3.9).

Διάγραμμα 5.4.3.9 Κερδοφορία τραπεζικού ιδρύματος ως παράμετρος προώθησης ενεργειών ΕΚΕ και αρχών πράσινης τραπεζικής (κατά πόσο υφίσταται σχέση αναλογίας μεταξύ τους).

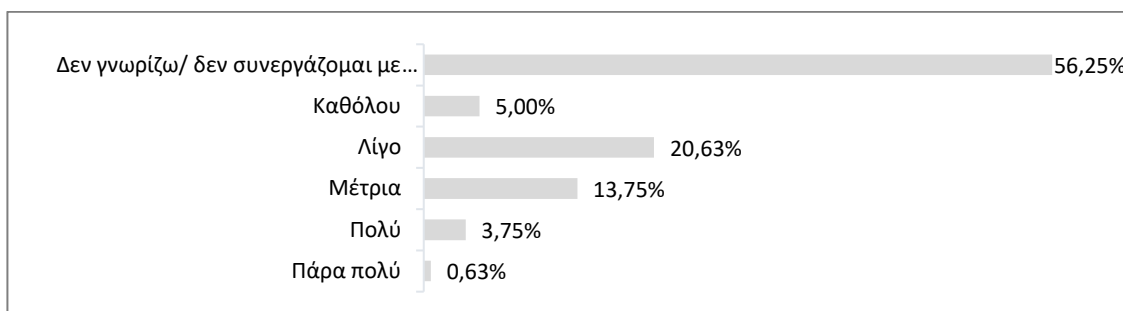
Σε σχέση με το ενδεχόμενο μία τράπεζα να διακόψει συνεργασίες με ισχυρά οικονομικές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να ενισχύσει το προφίλ της πράσινης τραπεζικής που τη διακρίνει, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ποσοστό 38,75%) θεωρεί κατηγορηματικά πως κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να συμβεί («καθόλου»). Μόλις το 1,25% των συμμετεχόντων στην έρευνα, πιστεύει ενθέρμως πως αυτή η ενέργεια πρόκειται να πραγματοποιηθεί από την πλευρά της τράπεζας («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό 9,38%, 21,88% και 28,75%, δηλώνει πως θεωρεί πολύ πιθανό, μετρίως πιθανό και λίγο πιθανό αντίστοιχως, το προαναφερθέν ενδεχόμενο (Διάγραμμα 5.4.3.10).

Διάγραμμα 5.4.3.10 Διακοπή συνεργασίας τραπεζικού ιδρύματος με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική.

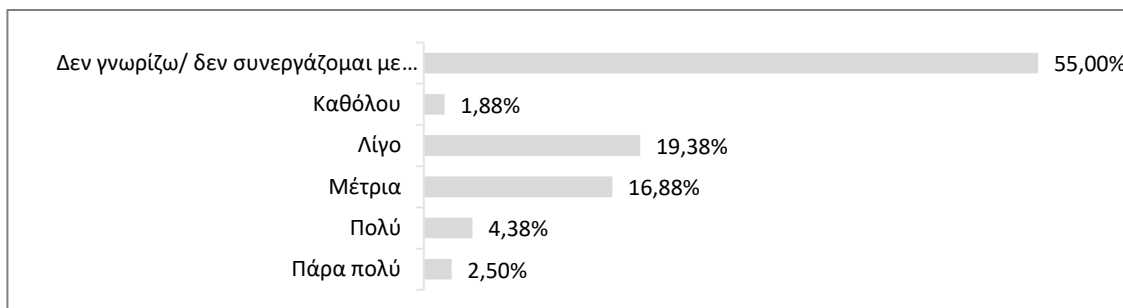
Αναφορικά με το κατά πόσο οι τράπεζες με έδρα την Κρήτη (Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε. και Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων) αναλαμβάνουν δράσεις ΕΚΕ, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (56,30%) δηλώνει πως δεν συνεργάζεται με αυτές τις δύο τράπεζες, ως εκ τούτου δεν δύναται να εκφέρει γνώμη. Μόλις το 0,63% θεωρεί πως ενσωματώνουν τέτοιες δράσεις σε μεγάλο βαθμό («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό ίσο προς 5,00% πιστεύει πως δεν εμφανίζουν καθόλου χαρακτηριστικά ΕΚΕ. Τέλος, ποσοστό 20,63%, 13,75% και 3,75%, αξιολογεί ότι οι παραπάνω

τράπεζες ενσωματώνουν πολιτικές ΕΚΕ με βαθμονόμηση λίγο, μέτρια και πολύ αντιστοίχως (Διάγραμμα 5.4.3.11).

Διάγραμμα 5.4.3.11 Γνώμη πελατών αναφορικά με τον βαθμό ενσωμάτωσης χαρακτηριστικών ΕΚΕ από τις τράπεζες με έδρα την Κρήτη (Παγκρήτεια Τράπεζα Α.Ε. και Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων).

Σε σχέση με το κατά πόσο οι τράπεζες με έδρα την Κρήτη (Παγκρήτεια Τράπεζα Α.Ε. και Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων) υιοθετούν το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (55,00%) δηλώνει πως δεν συνεργάζεται με αυτές τις δύο τράπεζες, ως εκ τούτου δεν δύναται να εκφέρει γνώμη. Μόλις το 2,5% θεωρεί πως ενσωματώνουν πολιτικές πράσινης τραπεζικής σε μεγάλο βαθμό («πάρα πολύ»), ενώ ποσοστό ίσο προς 1,88% πιστεύει πως δεν εμφανίζουν καθόλου τέτοιο προφίλ. Τέλος, ποσοστό 19,38%, 16,88% και 4,38%, αξιολογεί ότι οι παραπάνω τράπεζες διαθέτουν χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής με βαθμονόμηση λίγο, μέτρια και πολύ αντιστοίχως (Διάγραμμα 5.4.3.12).

Διάγραμμα 5.4.3.12 Γνώμη πελατών αναφορικά με τον βαθμό ενσωμάτωσης χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής από τις τράπεζες με έδρα την Κρήτη (Παγκρήτεια Τράπεζα Α.Ε. και Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων).

5.5 Συγκριτική ανάλυση

5.5.1 Γενικά- έλεγχος συσχέτισης μεταξύ δημογραφικών στοιχείων και επιλεγμένων ερωτήσεων της πρωτογενούς έρευνας.

Για την ανάλυση που ακολουθεί, χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό στατιστικής ανάλυσης Jamovi. Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με διάστημα εμπιστοσύνης 95%, που σημαίνει ότι στατιστικά σημαντικές διαφορές εντοπίζονται στις περιπτώσεις όπου η πιθανότητα είναι $p < 0,05$.

Πραγματοποιήθηκε έλεγχος Kruskal-Wallis (h-test) για να προσδιοριστεί εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων α) φύλο, β) ηλικία, γ) εκπαιδευτικό επίπεδο, δ) οικογενειακή κατάσταση, ε) εισόδημα και ζ) συμμετοχή σε φιλανθρωπικές δράσεις (ανεξάρτητες μεταβλητές) και επιλεγμένων ερωτήσεων της έρευνας που αφορούν στην πράσινη τραπεζική και στην εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών και οι οποίες απευθύνθηκαν στους ερωτώμενους (εξαρτημένες μεταβλητές).

Ακολουθούν τα ευρήματα από την ανάλυση, ανά δημογραφικό στοιχείο.

5.5.2 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Φύλο.

Πίνακας 5.1 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: φύλο).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Φύλο		
	Kruskal- Wallis		
Κριτήριο:	χ^2	df	p
Ερώτηση			
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	1,4271	1	0,232
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	0,3542	1	0,552
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	0,9448	1	0,331
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	0,2381	1	0,626
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	0,8647	1	0,352
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	1,049	1	0,306
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	1,7516	1	0,186
18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	0,0283	1	0,866
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει.	0,4518	1	0,501

23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	0,259	1	0,611
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	0,0251	1	0,874
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	2,1833	1	0,093
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	0,1986	1	0,656
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάξει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	0,029	1	0,865
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφελκυστικό μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	0,1147	1	0,735
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	8,9005	1	0,003
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	4,5489	1	0,033
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	2,2535	1	0,133

Πίνακας 5.2 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων β (ανεξάρτητη μεταβλητή: φύλο).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Φύλο							
	Ερώτηση	1. Φύλο	N	Missing	Mean	Median	SD	Min
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	Άνδρας	77	0	2,70	3	1,20	1	5
	Γυναίκα	83	0	2,24	2	1,34	1	5
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	Άνδρας	77	0	3,70	5	1,48	1	5
	Γυναίκα	83	0	4,18	5	1,23	1	5

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.1 και 5.2, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι άνδρες, πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γυναίκες, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.
- Οι γυναίκες, πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άντρες, ότι όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής.

5.5.3 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Ηλικία.

Πίνακας 5.3 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: ηλικία).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Ηλικία		
Κριτήριο:	Kruskal- Wallis		
Ερώτηση	χ^2	df	p
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	1,15	4	0,886
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	1,89	4	0,755
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	3,77	4	0,438
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	2,29	4	0,683
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	12,91	4	0,012
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	6,50	4	0,165
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	1,26	4	0,868
18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	5,21	4	0,267
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει.	2,97	4	0,562
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	3,38	4	0,496
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	5,42	4	0,247

23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή-διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	2,96	4	0,565
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	1,47	4	0,832
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	2,87	4	0,58
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφιαλτήριο μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	1,86	4	0,761
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	9,31	4	0,054
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	6,62	4	0,157
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	2,88	4	0,579

Πίνακας 5.4 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση β (ανεξάρτητη μεταβλητή: ηλικία).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Ηλικία							
	Ερώτηση	2. Ηλικία	N	Missing	Mean	Median	SD	Minimum
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς	18-25 ετών	9	0	4,00	4,00	1,118	2	5
	26-35 ετών	21	0	2,86	3,00	1,108	1	5

και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	36-45 ετών	101	1	2,62	3,00	1,047	1	5
	46-55 ετών	16	0	2,31	2,00	0,946	1	4
	56 ετών και άνω	12	0	2,50	2,00	1,382	1	5

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.3 και 5.3, συνάγεται το ακόλουθο συμπέρασμα:

- Όσο νεότερος ηλικιακά ο πληθυσμός της έρευνας, τόσο περισσότερο θα συμμετείχε ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.

5.5.4 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εκπαιδευτικό επίπεδο.

Πίνακας 5.5 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: εκπαιδευτικό επίπεδο).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Εκπαιδευτικό επίπεδο		
Κριτήριο:	Kruskal- Wallis		
Ερώτηση	χ^2	df	p
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	7,60	4	0,108
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	6,50	4	0,165
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	14,73	4	0,005
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	7,63	4	0,106
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	3,02	4	0,555
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	5,86	4	0,210
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	6,35	4	0,174

18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	5,75	4	0,218
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει.	2,10	4	0,718
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	1,89	4	0,756
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	3,53	4	0,473
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	10,19	4	0,037
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	4,71	4	0,319
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάζει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	5,02	4	0,285
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφελκυστικό μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	5,37	4	0,251
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	1,12	4	0,892
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	2,17	4	0,704

25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	7,02	4	0,135
--	------	---	-------

Πίνακας 5.6 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων β (ανεξάρτητη μεταβλητή: εκπαιδευτικό επίπεδο).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εκπαιδευτικό επίπεδο							
	3. Εκπαιδευτικό επίπεδο	N	Missing	Mean	Median	SD	Min	Max
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	Απόφοιτος Λυκείου	15	1	2,87	3,00	1,187	1	5
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	67	1	3,36	3,00	0,883	2	5
	Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος	62	1	3,29	3,00	1,014	1	5
	Κάτοχος διδακτορικού διπλώματος	9	0	2,56	2,00	1,014	1	4
	Άλλο	4	0	1,75	2,00	0,500	1	2
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός	Απόφοιτος Λυκείου	16	0	3,56	3,00	1,413	1	5
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ	68	0	3,76	5,00	1,436	1	5

τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος	63	0	4,10	5,00	1,292	1	5
	Κάτοχος διδακτορικού διπλώματος	9	0	4,44	5,00	1,130	2	5
	Άλλο	4	0	2,25	2,00	0,500	2	3

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.5 και 5.6, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους ερωτώμενους, πως εφόσον διατηρούν πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελούν με τη σειρά τους την κοινωνία. Ακολουθούν κατά σειρά, οι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, οι απόφοιτοι λυκείου, οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος και τέλος όσοι έχουν δηλώσει την κατηγορία «Άλλο» στο εκπαιδευτικό τους επίπεδο.
- Οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους ερωτώμενους, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος. Ακολουθούν κατά σειρά, οι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, οι απόφοιτοι λυκείου και τέλος όσοι έχουν δηλώσει την κατηγορία «Άλλο» στο εκπαιδευτικό τους επίπεδο.

5.5.5 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Οικογενειακή κατάσταση.

Πίνακας 5.7 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: οικογενειακή κατάσταση).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Οικογενειακή κατάσταση		
Κριτήριο:	Kruskal- Wallis		
Ερώτηση	χ^2	df	p
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	3,17206	1	0,075
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	0,70467	1	0,401

15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	1,47665	1	0,224
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	1,27725	1	0,258
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειάζοταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	3,86886	1	0,049
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	0,39451	1	0,530
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	0,19793	1	0,656
18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	1,27981	1	0,258
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει.	0,27240	1	0,602
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	0,01782	1	0,894
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	0,00787	1	0,929
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	0,12650	1	0,722
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	0,03506	1	0,851

23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάζει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	0,29391	1	0,588
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφελτήριο μετασηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	0,08810	1	0,767
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	3,82980	1	0,050
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	1,39050	1	0,238
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	4,46593	1	0,035

Πίνακας 5.8 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων β (ανεξάρτητη μεταβλητή: οικογενειακή κατάσταση).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Οικογενειακή κατάσταση							
	4. Οικογενειακή κατάσταση	N	Missing	Mean	Median	SD	Min	Max
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	Άγαμος/η	44	0	3,00	3,00	1,29	1	5
	Έγγαμος/η	115	1	2,57	2,00	1,03	1	5

<p>23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]</p>	Άγαμος/η	44	0	2,73	3,00	1,25	1	5
	Έγγαμος/η	116	0	2,36	2,00	1,30	1	5
<p>25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;</p>	Άγαμος/η	44	0	1,89	1,00	1,24	1	5
	Έγγαμος/η	116	0	2,25	2,00	1,24	1	5

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.7 και 5.8, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι άγαμοι/ες, δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους έγγαμους/ες, ότι θα συμμετείχαν, εφόσον χρειαζόταν, ως εθελοντές σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.
- Οι άγαμοι/ες, πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους έγγαμους/ες, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.

- Οι έγγαμοι/ες, πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άγαμους/ες, ότι μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική.

5.5.6 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εισόδημα.

Πίνακας 5.9 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: εισόδημα).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Εισόδημα		
Κριτήριο:	Kruskal- Wallis		
Ερώτηση	χ^2	df	p
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	4,613	3	0,202
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	3,771	3	0,287
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	3,702	3	0,295
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	5,436	3	0,142
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	1,168	3	0,761
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	3,515	3	0,319
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	2,777	3	0,427
18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	1,927	3	0,588
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει.	1,134	3	0,769
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	0,544	3	0,909

23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	11,147	3	0,011
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	10,747	3	0,013
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	2,770	3	0,429
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάξει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	6,190	3	0,103
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφαλτήριο μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	1,884	3	0,597
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	3,025	3	0,388
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	2,608	3	0,456
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	0,999	3	0,801

Πίνακας 5.10 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων β (ανεξάρτητη μεταβλητή: εισόδημα).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Εισόδημα							
	Ερώτηση	5. Εισόδημα	N	Missing	Mean	Median	SD	Minimum
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	≤12.000€	28	0	3,29	3,00	1,30	1	5
	(12.001-24.000)€	60	0	3,02	3,00	1,37	1	5
	(24.001-36.000)€	41	0	3,63	3,00	1,24	1	5
	≥36.001€	31	0	3,81	3,00	1,25	1	5
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή-διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	≤12.000€	28	0	3,64	3,00	1,25	2	5
	(12.001-24.000)€	60	0	3,52	3,00	1,44	1	5
	(24.001-36.000)€	41	0	4,27	5,00	1,27	1	5
	≥36.001€	31	0	4,26	5,00	1,32	1	5

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.9 και 5.10, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι ερωτώμενοι, οι οποίοι κατά δήλωσή τους ανήκουν στα δύο υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια $\{(\geq 36.001\text{€ και } (24.001-36.000)\text{€}\}$, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας. Ακολουθούν κατά σειρά, οι δηλούντες εισόδημα $(\leq 12.000\text{€})$ και $(12.001-24.000)\text{€}$.
- Οι ερωτώμενοι, οι οποίοι κατά δήλωσή τους ανήκουν στα δύο υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια $\{(\geq 36.001\text{€ και } (24.001-36.000)\text{€}\}$, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος. Ακολουθούν κατά σειρά, οι δηλούντες εισόδημα $(\leq 12.000\text{€})$ και $(12.001-24.000)\text{€}$.

5.5.7 Ανεξάρτητη μεταβλητή: Συμμετοχή σε φιλανθρωπικές δράσεις

Πίνακας 5.11 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων α (ανεξάρτητη μεταβλητή: συμμετοχή σε φιλανθρωπική δράση).

Ανεξάρτητη Μεταβλητή:	Φιλανθρωπικές δράσεις		
Κριτήριο:	Kruskal- Wallis		
Ερώτηση	χ^2	df	p
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	9,418	2	0,009
12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;	3,091	2	0,213
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.]	2,971	2	0,226
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	7,302	2	0,026
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.]	0,187	2	0,911
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).]	2,942	2	0,230
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	6,221	2	0,045
18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;	1,361	2	0,506

20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει;	6,530	2	0,038
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [επιβάλλεται από κανονιστικά- νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.]	1,033	2	0,597
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.]	0,864	2	0,649
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.]	0,293	2	0,864
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.]	0,444	2	0,801
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [πηγάζει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.]	1,893	2	0,388
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [αποτελεί εφιαλτήριο μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.]	0,213	2	0,899
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	10,906	2	0,040
24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;	0,219	2	0,896
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	6,504	2	0,039

Πίνακας 5.12 Στατιστική ανάλυση Kruskal- Wallis- παρουσίαση αποτελεσμάτων β (ανεξάρτητη μεταβλητή: συμμετοχή σε φιλανθρωπική δράση).

Descriptives	Ανεξάρτητη μεταβλητή: Φιλανθρωπική δράση							
	Ερώτηση	6. Φιλαν. δράση	N	Missing	Mean	Median	SD	Min
8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);	Όχι	68	0	2,31	2,00	0,966	1	4
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	2,69	3,00	0,975	1	5
	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	2,92	3,00	1,122	1	5
15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα; [η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.]	Όχι	68	0	2,65	3,00	0,894	1	5
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	2,81	3,00	0,994	1	4
	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	3,10	3,00	0,974	1	5
16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;	Όχι	68	0	2,60	3,00	1,039	1	4
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	3,02	3,00	0,924	1	4
	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	2,98	3,00	0,714	2	4
20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά	Όχι	68	0	2,69	2,00	1,489	1	5
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	3,17	3,00	1,248	1	5

πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει;	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	3,16	3,00	1,390	1	5
23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους); Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ... [έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.]	Όχι	68	0	2,71	3,00	1,328	1	5
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	2,64	3,00	1,303	1	5
	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	1,98	2,00	1,116	1	5
25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;	Όχι	68	0	2,15	2,00	1,249	1	5
	Ναι, μία (1) φορά	42	0	2,55	2,00	1,418	1	5
	Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές	50	0	1,82	2,00	0,983	1	5

Από την παραπάνω ανάλυση και τα δεδομένα των πινάκων 5.11 και 5.12, συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

▪ Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει τουλάχιστον δύο (2) φορές σε φιλανθρωπική δράση, γνωρίζουν καλύτερα από τους υπολοίπους την έννοια και τις εκφάνσεις της ΕΚΕ. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού ακριβώς μία (1) φορά και τέλος, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση.

- Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει τουλάχιστον δύο (2) φορές σε φιλανθρωπική δράση, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους, ότι η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είναι αφοσιωμένοι (πιστοί) πελάτες σε αυτό. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού ακριβώς μία (1) φορά και τέλος, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση.
- Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει ακριβώς μία (1) φορά σε φιλανθρωπική δράση, αξιολογούν θετικότερα από τους υπολοίπους, κατά την επιλογή συνεργασίας με ένα τραπεζικό ίδρυμα, την υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και την ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού τουλάχιστον δύο (2) φορές και τέλος, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση.
- Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει ακριβώς μία (1) φορά σε φιλανθρωπική δράση, θα σύστηναν με μεγαλύτερη θέρμη από τους υπολοίπους, μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό τους περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού τουλάχιστον δύο (2) φορές και τέλος, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση.
- Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει ακριβώς μία (1) φορά σε φιλανθρωπική δράση, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους, ότι η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση και τέλος όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού τουλάχιστον δύο (2) φορές.
- Όσοι από τους ερωτώμενους έχουν συμμετάσχει ακριβώς μία (1) φορά σε φιλανθρωπική δράση, πιστεύουν περισσότερο από τους υπολοίπους, ότι μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική. Ακολουθούν κατά σειρά, όσοι δεν έχουν αναπτύξει καμία σχετική δράση και τέλος όσοι έχουν συμμετάσχει σε ενέργεια φιλανθρωπικού σκοπού τουλάχιστον δύο (2) φορές.

Κεφάλαιο 6 | Αποτελέσματα έρευνας- συμπεράσματα.

6.1 Γενικά- σύνοψη θεωρητικού δευτερογενούς υποβάθρου.

Βάσει του θεωρητικού υποβάθρου που παρουσιάστηκε σε προηγούμενα κεφάλαια και το οποίο στηρίχτηκε στην βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκύπτουν τα εξής δεδομένα:

- Το φαινόμενο του θερμοκηπίου και η κλιματική αλλαγή, συνεπικουρούμενες από μία πληθώρα, άρρηκτα συνδεδεμένων, αρνητικών επιπτώσεων, αποτελούν τη ζοφερή πραγματικότητα στη σημερινή εποχή. Απαιτείται μία ολιστική προσέγγιση σε παγκόσμια κλίμακα, για την άρση των επερχόμενων κινδύνων, η οποία έχει διατυπωθεί και βρίσκεται σε διαδικασία εφαρμογής, μέσω αυστηρών νομοθετικών ρυθμίσεων, συστάσεων και οδηγιών.
- Ο τραπεζικός κλάδος, με το σύνολο των προϊόντων και των υπηρεσιών του, διαδραματίζει κομβικό ρόλο στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, παρέχοντας στήριξη και προσφέροντας ευκαιρίες ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας. Δεν παύει όμως να αποτελεί έναν ενδιάμεσο χρηματοοικονομικό οργανισμό, ο οποίος λειτουργώντας επιχειρηματικά, επιδιώκει τη μεγιστοποίηση του κέρδους του.
- Η πράσινη τραπεζική (green banking), αποτελεί μία αναδυόμενη μορφή τραπεζικής, η οποία τείνει να αναχθεί σε κυρίαρχη δομή του εν λόγω κλάδου. Βασίζει τη λειτουργία της και προσαρμόζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της, στις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, ενσωματώνοντας παράλληλα στοιχεία εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στο χαρτοφυλάκιο αξιών της. Η εφαρμογή της δεν έχει μόνο θετικό αντίκτυπο, καθώς γεννά ζητήματα αυξημένου ενεργειακού αποτυπώματος, ως απόρροια της απαίτησης για υψηλό τεχνολογικό υπόβαθρο, θέτει εμμέσως οικονομικούς αποκλεισμούς σε μερίδα του πληθυσμού με χαμηλή αγοραστική δύναμη και προϋποθέτει επάρκεια χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.
- Η εταιρική κοινωνική ευθύνη (corporate social responsibility), εξεταζόμενη ως γενική έννοια αλλά και εντασσόμενη στο υποσύνολο του τραπεζικού κλάδου, φέρει γνωρίσματα και χαρακτηριστικά που προωθούν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προτάσσει μία προσέγγιση ανθρωποκεντρική με στοιχεία εθελοντισμού, ενώ έχει ισχυρή ροπή προς τις αξίες της αειφορίας και της βιωσιμότητας. Κατά την εφαρμογή της, ειδικά στον επιχειρηματικό και δη στον τραπεζικό κόσμο, δέχεται επικρίσεις και τυγχάνει αμφισβήτησης, καθώς εξ' ορισμού δεν είναι πλήρως συμβατή με ανταγωνιστικό και οικονομοκεντρικό μοντέλο που κυριαρχεί στο χώρο των τραπεζικών επιχειρήσεων.

6.2 Συμπεράσματα πρωτογενούς έρευνας- συγκρίσεις με άλλες παρεμφερείς ερευνητικές διατριβές.

Η επεξεργασία και η ανάλυση των στοιχείων που ελήφθησαν μέσω του δομημένου ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας, επιτρέπουν την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, καθώς παρέχουν απαντήσεις στα τρία βασικά ερευνητικά ερωτήματα που ετέθησαν εξ αρχής. Για την καλύτερη εποπτεία και παρουσίαση των αποτελεσμάτων, επιλέγεται η πρότερη αναγραφή εκάστου ερευνητικού ερωτήματος, με τα διακριτά συμπεράσματα για το καθένα να ακολουθούν. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται σύγκριση των εξαγομένων αποτελεσμάτων με αντίστοιχα ευρήματα παρεμφερών ερευνητικών διατριβών.

i. Ερευνητικό ερώτημα Α: Ποιό είναι το επίπεδο γνώσης των πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων, αναφορικά με τις έννοιες της πράσινης τραπεζικής (green banking) και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (corporate social responsibility) στον τραπεζικό κλάδο;

- Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (πελάτες τραπεζών, κάτοικοι Ηρακλείου Κρήτης), έχει ελλειπείς γνώσεις αναφορικά με την έννοια και τις εκφάνσεις της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο. Είναι χαρακτηριστικό πως το 47,50% των ερωτηθέντων δηλώνει παντελή έλλειψη γνώσης ή περιορισμένη γνώση επί του εξεταζόμενου θέματος, εν αντιθέσει με το 21,25% αυτών, που εμφανίζεται να έχει εν προκειμένω, υψηλό γνωσιακό επίπεδο.
- Ακόμη μεγαλύτερη έλλειψη γνώσης καταγράφεται στην περίπτωση της έννοιας της πράσινης τραπεζικής. Μόλις το 11,26% του δείγματος, δηλώνει πως γνωρίζει εις βάθος την πράσινη τραπεζική, ενώ ποσοστό ίσο προς 63,13% των ερωτηθέντων, δηλώνει πως δεν έχει καμία γνώση επί του θέματος ή ότι οι γνώσεις του είναι ιδιαίτερας περιορισμένες.
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι ένα ιδιαίτερας υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων, το οποίο ανέρχεται στο 66,90%, δεν γνωρίζει καν, αν η τράπεζα με την οποία έχει τη στενότερη συνεργασία, ενστερνίζεται και προάγει την έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.
- Αντιστοίχως υψηλό, και συγκεκριμένα ίσο προς 56,90%, είναι το ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα, το οποίο αγνοεί πλήρως, εάν η στενότερα συνεργαζόμενη με αυτό τράπεζα, εφαρμόζει πολιτικές και δράσεις πράσινης τραπεζικής.

ii. Ερευνητικό ερώτημα Β: Αποτελεί κριτήριο επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, η υιοθέτηση από αυτό πολιτικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης;

- Οι ερωτώμενοι, στην συντριπτική τους πλειοψηφία, δεν συγκαταλέγουν τις πολιτικές και τις δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ενός τραπεζικού ιδρύματος, στα κριτήρια επιλογής του. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως μόλις το 5,00% των συμμετεχόντων στην έρευνα, αξιολογούν ως βαρυσήμαντο κριτήριο επιλογής τράπεζας, το εάν αυτή διέπεται από εκφάνσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.
- Αντίστοιχη εικόνα και μάλιστα με ακόμη εντονότερη υφή, καταγράφεται στην περίπτωση της εφαρμογής του μοντέλου της πράσινης τραπεζικής. Μόλις το 3,75% των ερωτηθέντων, λαμβάνουν υπόψη ως κριτήριο επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, την υιοθέτηση από αυτό, χαρακτηριστικών και δομών πράσινης τραπεζικής.
- Στην ίδια κατεύθυνση με τα παραπάνω συμπεράσματα, κινείται η πρόθεση καταβολής επιπρόσθετου οικονομικού τιμήματος από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, για μία τραπεζική υπηρεσία, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η επιβάρυνση για τους ιδίους, θα αποδοθεί από την τράπεζα ως οικονομικό αντάλλαγμα σε δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και πράσινης τραπεζικής. Μόλις το 11,26% των ερωτηθέντων, δηλώνουν ενθέρμως την πρόθεσή τους να ενεργήσουν με τον τρόπο αυτό, εν αντιθέσει με ποσοστό ίσο προς 55,63% που αποστρέφονται μία τέτοια προοπτική.
- Συμπλέουσα, ως προς την συμπερασματική ροπή των ανωτέρω, περί μη σημαντικότητας της πράσινης τραπεζικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, ως κριτηρίων επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, αποτελεί η ακόλουθη διαπίστωση της πρωτογενούς έρευνας: μόλις το 3,8% των ερωτηθέντων, θα διέκοπτε κάθε συνεργασία με την τράπεζά του, εφόσον η τελευταία προχωρούσε σε αναστολή ή σε περιορισμό των δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης που εφήρμοζε. Αντιστοίχως, μόλις το 7,50% των συμμετεχόντων στην έρευνα, εξέφρασε πρόθεση

διακοπής κάθε συνεργασίας με το τραπεζικό του ίδρυμα, σε περίπτωση που αυτό απωλέσει τα γνωρίσματα πράσινης τραπεζικής που το διέκριναν.

iii. Ερευνητικό ερώτημα Γ: Πώς συνδέεται ο βασικός στόχος ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους) με τις αρχές αειφορίας και της εταιρικής υπευθυνότητας;

- Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος, τάσσεται υπέρ της άποψης πως η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, δεν έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τη βασική στοχοθεσία των τραπεζικών ιδρυμάτων για μεγιστοποίηση του κέρδους τους. Συγκεκριμένα, ποσοστό ίσο προς 27,50% δεν συμφωνεί καθόλου με την διατύπωση της θεώρησης περί ασυμβατότητας των εννοιών πράσινης τραπεζικής- εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και επιδίωξης μεγιστοποίησης της κερδοφορίας των τραπεζών, ενώ μόλις το 14,38% υποστηρίζει ενθέρμως την αμοιβαίως αποκλειόμενη μεταξύ τους σχέση.

- Οι ερωτώμενοι, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, υποστηρίζουν πως η εφαρμογή από ένα τραπεζικό ίδρυμα του μοντέλου της πράσινης τραπεζικής και η ενσωμάτωση αρχών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, εντάσσεται στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης των τραπεζών, ανεξαρτήτως του συνεπαγόμενου γι' αυτές, οικονομικού αποτελέσματος. Εν προκειμένω, το 45,63% των συμμετεχόντων στην έρευνα, ταυτίζεται με την παραπάνω διατύπωση, εν αντιθέσει με το 9,38% αυτών που την αποκλείουν επί της αρχής.

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην πρωτογενή έρευνα και συγκεκριμένα το 38,80%, θεωρεί πως μία τράπεζα, δεν πρόκειται να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά περιβαλλοντικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να προασπίσει το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος περιορισμού των δεικτών κερδοφορίας της. Μόλις το 10,60% των ερωτηθέντων, υποστηρίζει το αντίθετο, αντιτάσσοντας μία πεποίθηση με αιεφόρο προσανατολισμό, περί αποκλεισμού από την πελατειακή ατζέντα των τραπεζών, επιχειρήσεων με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, ανεξαρτήτως οικονομικού κόστους.

Στη συνέχεια, δίνονται επιγραμματικά, τα συμπεράσματα παρεμφερών ερευνητικών διατριβών:

- Η πράσινη τραπεζική, είναι σε φάση ανάπτυξης- δεν έχει κατορθώσει να εδραιωθεί στη συνείδηση του πελατειακού κοινού, ούτε να επικρατήσει ως μοντέλο στην παγκόσμια τραπεζική αγορά. Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε εκατόν εξήντα πέντε (165) τράπεζες τριάντα οκτώ (38) χωρών παγκοσμίως και στο πελατολόγιο τους, διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων η ανεπάρκεια της γνωσιακής βάσης των πελατών ως προς την έννοια αυτού του τύπου της τραπεζικής (Malandrakis and Drakos, 2020). Το εξαγόμενο αυτό, έρχεται να επαληθευτεί από την πρωτογενή έρευνα της παρούσας εργασίας.

- Η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών που εφαρμόζουν το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα έναντι των συμβατικών τραπεζικών ιδρυμάτων (Parandreu, 2019). Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε εκατό (100) τράπεζες, είκοσι πέντε (25) χωρών παγκοσμίως, διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων, ότι οι σχετικοί δείκτες επάρκειας των πράσινων τραπεζών, υπερισχύουν στη σύγκριση. Το συμπέρασμα αυτό, έρχεται να επιβεβαιωθεί από την έρευνα της παρούσας και συγκεκριμένα από την διαφαινόμενη τάση μη αποκλεισμού ως ασυμβίβαστων, των εννοιών πράσινης τραπεζικής- ΕΚΕ και της μεγιστοποίησης κέρδους.

- Η ενσωμάτωση αρχών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελεί βασικό κριτήριο επιλογής του από το πελατειακό κοινό (Sharma and Kulshreshtha, 2018). Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα τριακοσίων τριών (303) πελατών τραπεζών σε τρεις

πόλεις της Ινδίας (Mathura, Agra, Aligarh), προέκυψε πως η ανάληψη δράσεων ΕΚΕ, αποτελεί το δωδέκατο (12) πιο σημαντικό κριτήριο επιλογής τραπεζικού οργανισμού, μεταξύ των εξήντα (60) που υπεδείχθησαν. Το εξαγόμενο αυτό, έρχεται να αντικρούσει σχετικό συμπέρασμα της παρούσας έρευνας, περί ασημαντότητας ως κριτηρίου επιλογής τραπεζικού ιδρύματος, της ενσωμάτωσης εκφάνσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης από αυτό.

6.3 Προτάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders).

Το επίπεδο γνώσης των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα, αναφορικά με το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής και τις εκφάνσεις της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο, αποδεικνύεται πως είναι ιδιαίτερος χαμηλό. Παράλληλα, οι δύο αυτές έννοιες, διαφαίνεται να μην συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια των πελατών για επιλογή τραπεζικού ιδρύματος προς συνεργασία. Τα συμπεράσματα αυτά, αξιολογούνται ως σημαντικά και δύναται να μετουσιωθούν σε προτάσεις προς τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, ως ακολούθως:

- Τραπεζικά ιδρύματα (διοίκηση και προσωπικό) και εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος).

Οι τράπεζες, προτείνεται όπως προσεγγίσουν τον κοινωνικό ιστό, μέσω ενεργειών ενημέρωσης και πληροφόρησης, ούτως ώστε να τονίσουν τη σημασία που έχει για την ευημερία της ανθρώπινης υπόστασης και για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ζωής των μελλοντικών γενεών, η μετάβαση σε μία εταιρικά υπεύθυνη, οικολογικά ευσυνείδητη και ανθρωποκεντρική, πράσινη τραπεζική, η οποία θα ενσωματώνει χαρακτηριστικά εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Παράλληλα, προτείνεται όπως ενισχύσουν και ανανεώσουν το χαρτοφυλάκιο πράσινων προϊόντων τους, προσφέροντας ουσιαστικά κίνητρα στο πελατειακό κοινό, ώστε αυτό να ενστερνιστεί και να στηρίξει την πράσινη τραπεζική.

- Κράτος- πολιτεία.

Η βιώσιμη ανάπτυξη, το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, η κυκλική οικονομία και η ευρεία έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, προφανώς δεν περιορίζονται στο υποσύνολο του τραπεζικού κλάδου, αλλά αποτελούν θεμελιώδη ζητήματα με οικουμενικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, προτείνεται όπως ληφθούν μέτρα και καθοριστούν ενέργειες, μέσω κρατικών πρωτοβουλιών και δράσεων, ούτως ώστε να αναδειχτεί η σημασία και ο κομβικός τους ρόλος.

- Πελάτες τραπεζικών ιδρυμάτων- κοινωνία πολιτών.

Τα θέματα που πραγματεύεται η παρούσα έρευνα, έχουν μεταξύ άλλων, αειφόρο και ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Αξιολογώντας τα αποτελέσματα της, τίθενται στο προσκήνιο ζητήματα προσωπικής ευθύνης, παιδείας, αξιολόγησης και ιεράρχησης αξιών. Υπό το πρίσμα αυτό, οφείλει να γίνει μία εσωτερική αναζήτηση με αυτοκριτική διάθεση, η οποία θα οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό των ιδανικών και των ηθικών σταθερών, σε προσωπικό επίπεδο.

6.4 Μελλοντικές προεκτάσεις σε επίπεδο έρευνας.

Η παρούσα έρευνα, αποτέλεσε μία πρώτη διερευνητική προσέγγιση της στάσης των πελατών τραπεζικών ιδρυμάτων, ως προς τις έννοιες της πράσινης τραπεζικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον τραπεζικό κλάδο, με χωρική αναφορά δείγματος την πόλη του Ηρακλείου Κρήτης. Με το πέρας της διεξαγωγής της, λαμβάνοντας υπόψη τα μεθοδολογικά

εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν και τα αποτελέσματα που προέκυψαν, διαπιστώνεται η δυνατότητα μελλοντικών προεκτάσεών της, σε ερευνητικό επίπεδο. Ακολουθούν ενδεικτικές προτάσεις βελτιστοποίησής της, οι οποίες δύναται να προσδώσουν στην προσέγγισή της έναν περισσότερο ολιστικό χαρακτήρα:

i. Προσέγγιση του εξεταζόμενου θέματος, με παράλληλη εφαρμογή ποιοτικής έρευνας (qualitative research), με χρήση του εργαλείου των ημι- δομημένων συνεντεύξεων. Μέσω του διαγνωστικού της χαρακτήρα, δύναται να προσδιοριστούν οι παράγοντες που διαμορφώνουν συμπεριφορές και απόψεις των πελατών τραπεζικών ιδρυμάτων, ως προς το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής και τις εκφάνσεις της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον συγκεκριμένο κλάδο.

ii. Αύξηση του μεγέθους του δείγματος της έρευνας (το πλήθος των στοιχείων- μονάδων που συμπεριελήφθησαν στην παρούσα έρευνα καθορίστηκε στον αριθμό 160) και εφαρμογή δειγματοληψίας με προκαθορισμένα ποσοστά. Η τελευταία επισήμανση, αντλεί την αναφορά της από το γεγονός της ανισοκατανομής των ηλικιών στις δειγματοληπτικές μονάδες της υλοποιηθείσας έρευνας (ποσοστό 63,7% ανήκε στην ομάδα ηλικιακού εύρους 36 έως 45 ετών) και στοχεύει σε τελικό δείγμα με εκπροσώπους από όλες τις ηλικιακές ομάδες, με περισσότερο συμμετρική κατανομή.

iii. Επιλογή διαφορετικού τύπου δειγματοληψίας και συγκεκριμένα καθορισμός δειγματοληψίας με πιθανότητα. Με τον τρόπο αυτό, αίρεται το μειονέκτημα της παρούσας έρευνας, η οποία βασίστηκε σε δειγματοληψία προσιτότητας, αναφορικά με την αδυναμία εξαγωγής αποτελεσμάτων που να επιτρέπουν τη γενίκευση για τον πληθυσμό, εξαιτίας της μη αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος.

iv. Επέκταση της έρευνας και στους πελάτες τραπεζικών ιδρυμάτων των υπολοίπων νομών της Κρήτης (Χανίων, Ρεθύμνου και Λασιθίου), ώστε να αποκτήσει περιφερειακή διάσταση σε επίπεδο νήσου και να προσφέρει δυνατότητα συγκριτικών αναλύσεων και προεκτάσεων.

Βιβλιογραφία

Μανασάκης, Κ., 2021. *Βιώσιμη ανάπτυξη και στρατηγική επιχειρηματική υπευθυνότητα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

Ζοπουνίδης, Κ. & Εσκαντάρ, Μ., 2022. *Κοινωνικά υπεύθυνη επένδυση: Μέθοδοι και κριτήρια ESG*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

United Nations, 1987. *World Commission on Environment and Development*. Διαθέσιμο στο: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

IPCC, 2022. *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ. *Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης- 17 στόχοι για να αλλάξουμε τον κόσμο μας*. Διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/>

Μητούλα, Ρ., Αστάρα, Ολ., Καλδής, Π., 2008. *Βιώσιμη Ανάπτυξη, έννοιες- διεθνείς & ευρωπαϊκές διαστάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.

Μουσιόπουλος, Ν., Ντζιαχρήστος, Λ., Σλίνη, Θ., 2015. *Τεχνική προστασίας περιβάλλοντος- Αρχές αειφορίας*. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΕΑΒ.

Βιτοπούλου, Αθ., Γεμενετζή, Γ., Γιαννακού, Αθ., Καυκαλάς, Γ.Τασοπούλου, Αν., 2015. *Βιώσιμες πόλεις, προσαρμογή και ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης*. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΕΑΒ.

Χατζημπίρος, Κ., 2009. *Πράσινη Ανάπτυξη. Κατευθύνσεις Προοδευτικής Διακυβέρνησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κοτταρίδη, Κ., 2020. *Κυκλική Οικονομία & Μικρές Επιχειρήσεις: Ανάδειξη Εμποδίων, Καλές Πρακτικές και Προτάσεις για την Ανάπτυξη της Κυκλικής Οικονομίας*. Ερευνητικά Κείμενα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 13/2020. Αθήνα: Έκδοση ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Graedel, T.E., Allenby, B.R., 2009. *Βιομηχανική Οικολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Tchobanoglous, G. & Kreith, F., 2018. *Εγχειρίδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.

Συλλογικό έργο, 2021. *Κυκλική Οικονομία, Το Νέο Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας*. Αθήνα: Έκδοση ΥΠ. ΕΝ.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. *Νέο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία*. Διαθέσιμο στο: <https://ypen.gov.gr/perivallon/kykliki-oikonomia/16052-2/>

Χρηστάκης, Μ., 2013. *Πράσινη Επιχειρηματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης.

Παπαμανώλης, Ν., 2012. *Περιβαλλοντική Προστασία και Εξοικονόμηση Ενέργειας στη Μικρή Επιχείρηση*. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Scott, M., 2013. *Πράσινη Οικονομία. Μία εισαγωγή στη θεωρία, την πολιτική και την πρακτική*. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.

- Blowfield, M. & Murray, Al., 2021. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Broken Hill Publishers Ltd.
- Rasche, An., Morsing, M., Moon, J., 2020. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, Στρατηγική, επικοινωνία, διακυβέρνηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ασπρίδης, Γ., 2015. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Η όψη του ανθρώπινου παράγοντα στην επιχείρηση*. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΕΑΒ.
- Coleman, J., 2005. *Ιστορία της πολιτικής σκέψης. Από την αρχαία Ελλάδα στους πρώτους Χριστιανικούς χρόνους*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Βαξεβανίδου, Μ., 2011. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μουλικιώτης, Σ., 2008. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΟΜΜΕΧ, Εθνικό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ.
- Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης. *Corporate Responsibility Index (CR Index)*. Διαθέσιμο στο: <http://www.cri.org.gr/Contents.aspx?CatId=13>
- Σαπουντζόγλου, Γ. & Πεντότης, Χ., 2017. *Τραπεζική Οικονομική. Β' έκδοση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ε. Μπένου.
- Πετράκης, Π. & Σάμιτας, Α., 2009. *Τραπεζική Οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ε. Πετράκης.
- Νόμος 2076/1992 (ΦΕΚ 130Α-01.08.1992).
- Καραθανάσης, Γ., 2002. *Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Χρηματιστηριακές Αγορές*. Αθήνα: Εκδόσεις Ε. Μπένου.
- Αγγελόπουλος, Π., 2005. *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μαργαρίτης, Γ., Αζέλης, Α., Ανδριώτης, Ν., Δετοράκης, Θ., Φωτιάδης, Κ., 2014. *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Ενιαίου Λυκείου*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Ψαλιδόπουλος, Μ., 2014. *Ιστορία της Τράπεζας της Ελλάδος 1928-2008. Από τράπεζα του κράτους, εγγυήτρια της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας*. Αθήνα: Εκδόσεις Τράπεζας της Ελλάδος (Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης).
- Συλλογικό έργο, 2022. *Οργανωτικό και Διοικητικό Πλαίσιο Λειτουργίας & Διακυβέρνησης. Δ' Έκδοση*. Ηράκλειο: Εκδόσεις Παγκρήτιας Τράπεζας.
- Coalition for Green Capital, 2022. *What is a Green Bank?* Διαθέσιμο στο: <https://coalitionforgreencapital.com/what-is-a-green-bank/>
- European Banking Federation, 2022. *Sustainable Finance*. Διαθέσιμο στο: <https://www.ebf.eu/priorities/financing-growth/sustainable-finance/>
- Malandrakis, I. and Drakos K., 2020. *Green banks vs. non-green banks: A Differences-in-Differences CAMEL-based approach*. SSRN (DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3663894>)
- European Commission, 2022. *Digital Economy and Society Index (DESI) 2022*. Διαθέσιμο στο: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Μεγάλου, Χ., 2021. *Προς ένα βιώσιμο και περιβαλλοντικά υπεύθυνο χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Κέντρο Κλιματικής Αλλαγής και Βιωσιμότητας της Τράπεζας της Ελλάδος. Διαθέσιμο στο: https://www.bankofgreece.gr/Publications/Green_financial_system.pdf

Sartzetakis, S.E., 2019. *Green bonds as an instrument to finance low carbon transition*. Working paper No. 258, March 2019, Bank of Greece.

Avramidis, P., Asimakopoulos, I. and Maliaropoulos D., 2021. *Disrupted lending relationship and borrower's strategic default: evidence from the tourism industry during the Greek economic crisis*. Working paper No. 285, January 2021, Bank of Greece.

Κύρωση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)- ΦΕΚ 4893 Β 31.12.2019.

Τράπεζα της Ελλάδος, « Έκθεση του Διοικητή για το 2021», Απρίλιος 2022.

Alonso, A. and Marques J.M., 2019. *Financial Innovation for a Sustainable Economy*, Banco de Espana, Documentos Ocasionales, No. 1916.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy*, Ιούλιος 2021. Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9f5e7e95-df06-11eb-895a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, *Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης 2020*, Νοέμβριος 2021.

Weber, OI., 2014. Social banking: concept, definitions and practice, *Global Social Policy*, Vol. 14(2), σσ. 265-281.

Malloy, D.C., 2003. Understanding the Nature of Ethics and Purposes of Business Health Care and Law. *The Sport We Want, Canadian Center for Ethics in Sport*, σσ. 59-79.

Friedman, M., 1970. The Social Responsibility of Business is to Increase its profits. *The New York Times Magazine*, 13 Sept 1970, σ.17.

Vogel, D., 2005. *The market for virtue*. Brookings Institution Press, Washington D.C.

Ευσταθόπουλος, Γ., 2009. *Από την κοινωνική ευθύνη, στην κοινωνική χρησιμότητα των τραπεζών*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτου Εργασίας ΟΤΟΕ.

Casu, B., Girardone, C., Molyneux, P., 2018, *Εισαγωγή στην Τραπεζική*, Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.

Εταιρική υπευθυνότητα ομίλου Τράπεζας Πειραιώς. Διαθέσιμο στο: <https://www.piraeusholdings.gr/el/sustainable-banking/environment-and-society/environment/society/actions-for-society>

Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης & Δραστηριοτήτων 2021. Διαθέσιμο στο: <http://annual-report.piraeusbankgroup.com/#climate-change>

Εταιρική υπευθυνότητα ομίλου Εθνικής Τράπεζας. Διαθέσιμο στο: <https://www.nbg.gr/el/omilos/esg>

Συλλογικό έργο, 2021. *Έκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης 2020*. Αθήνα: Εκδόσεις Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Εταιρική υπευθυνότητα ομίλου Alpha Bank SA. Διαθέσιμο στο: <https://www.alpha.gr/el/omilos/etairiki-upeuthunotita>

Συλλογικό έργο, 2022. *Απολογισμός Δραστηριοτήτων 2021*. Αθήνα: Εκδόσεις ALPHA SERVICES AND HOLDINGS.

Εταιρική υπευθυνότητα ομίλου Eurobank. Διαθέσιμο στο: <https://www.eurobank.gr/el/omilos/esg-environment-society-governance>

Εταιρική υπευθυνότητα ομίλου Attica Bank. Διαθέσιμο στο: <https://www.atticabank.gr/el/group/viosimi-anaptyksi-kai-koinoniki-efthyni>

Malandrakis, I., Drakos, K., 2020. Green banks vs. non-green banks: A Differences-in-Differences CAMEL-based approach. *SSRN* (DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3663894>)

Papandreou, A., 2019. Stranded Assets and the Financial System. *Working Paper No 272 – November 2019*, Bank of Greece (<https://www.bankofgreece.gr/Publications/Paper2019272.pdf>).

Sharma G., Kulshreshtha K., 2018. Customer criterion for selecting a bank: An exploratory factor analysis from an Indian perspective. *International Journal on Customer Relations* 7(2) 2019 01-08.

Παραρτήματα

Παράρτημα Α- Ερωτηματολόγιο.

Έρευνα για τη στάση των πελατών απέναντι στην πράσινη τραπεζική και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) των τραπεζών.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ.

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΜΒΑ ΓΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ».

Το παρόν ερωτηματολόγιο αφορά σε έρευνα σχετικά με τη στάση πελατών τραπεζικών ιδρυμάτων, απέναντι στην Πράσινη Τραπεζική και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) των τραπεζών, ενώ απευθύνεται σε κατοίκους του Ηρακλείου Κρήτης.

Το εν λόγω ερωτηματολόγιο είναι ΑΝΩΝΥΜΟ και τα στοιχεία που θα συλλεγούν θα χρησιμοποιηθούν ΜΟΝΟ για τους σκοπούς της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας και δεν θα παραχωρηθούν σε τρίτους. Λόγω της ανωνυμίας, από την παρούσα έρευνα δεν προκύπτουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.

Η έρευνα διεξάγεται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή του ΔΠΜΣ «ΜΒΑ για Μηχανικούς» κ. Μύρωνα- Βασίλειο Μυρίλλα (mto139@edu.hmu.gr), με υπεύθυνο τον Επίκουρο καθηγητή κ. Μάρκο Κουργιαντάκη (mkourg@hmu.gr).

Παρακαλούμε για την ειλικρίνειά σας. Όλες οι απαντήσεις θα παραμείνουν εμπιστευτικές. Η εκτιμώμενη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι 5-6 λεπτά.

Ευχαριστούμε θερμά εκ των προτέρων.

Διάβασα τα παραπάνω και συμφωνώ να συμμετάσχω στην παρούσα έρευνα.

Ναι

Διαμένω στην ευρύτερη περιοχή του Ηρακλείου Κρήτης.

Εάν όχι, δεν μπορείτε να συμμετάσχετε στην παρούσα έρευνα. Σας ευχαριστούμε πολύ.

Ναι

Μέρος Α: Δημογραφικά στοιχεία

---

1. Φύλο

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία

18-25 ετών

26-35 ετών

36-45 ετών

46-55 ετών

56 ετών και άνω

3. Εκπαιδευτικό επίπεδο

Απόφοιτος Λυκείου

Απόφοιτος ΑΕΙ/ ΤΕΙ

Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος

Κάτοχος διδακτορικού διπλώματος

Άλλο

4. Εργασία

Δημόσιος υπάλληλος

Ιδιωτικός υπάλληλος

Ελεύθερος επαγγελματίας/ επιχειρηματίας

Συνταξιούχος

Φοιτητής/ σπουδαστής

Άνεργος

Άλλο

5. Οικογενειακή κατάσταση

Έγγαμος/η

Άγαμος/η

6. Οικογενειακό Ετήσιο Εισόδημα

≤ 12.000€

(12.001-24.000)€

(24.001-36.000)€

≥ 36.001€

7. Έχετε συμμετάσχει σε φιλανθρωπικές ή εθελοντικές δράσεις κατά την τελευταία τριετία;

Όχι.

Ναι, μία (1) φορά.

Ναι, τουλάχιστον δύο (2) φορές.

Μέρος Β: Επίπεδο γνώσης πελατών αναφορικά με την πράσινη τραπεζική και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) στον τραπεζικό κλάδο.

---

8. Γνωρίζετε την έννοια και τις εκφάνσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ);

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

9. Ποιές από τις παρακάτω δράσεις, θεωρείτε περισσότερο αντιπροσωπευτικές ως προς τον βαθμό συσχέτισής τους με την ΕΚΕ στον τραπεζικό κλάδο; (έως δύο επιλογές).

- Προωθητικά προϊόντα ενίσχυσης της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.
- Εφαρμογή πολιτικών μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό περιβάλλον των τραπεζών.
- Προσλήψεις συγκεκριμένου ποσοστού προσωπικού, με κριτήρια που αντιτάσσονται στον κοινωνικό αποκλεισμό.
- Φιλανθρωπίες, δωρεές, στήριξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων.
- Διοργάνωση επιμορφωτικών ημερίδων και συνεδρίων προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, ως προς την έννοια της ΕΚΕ.

10. Με ποια από τις παρακάτω τράπεζες έχετε τη στενότερη συνεργασία; (μία επιλογή).

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ)
- Τράπεζα Πειραιώς
- Eurobank
- Alpha Bank
- Attica Bank
- Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε.
- Συνεταιριστική τράπεζα Χανίων
- Άλλη

11. Η τράπεζα την οποία επιλέξατε στην παραπάνω ερώτηση, προάγει δράσεις ΕΚΕ;

- Δεν γνωρίζω
- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ

Πάρα πολύ

12. Πόσο οικεία σας είναι η έννοια της πράσινης τραπεζικής;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

13. Ποιές από τις παρακάτω δράσεις, θεωρείτε περισσότερο αντιπροσωπευτικές ως προς τον βαθμό συσχέτισής τους με την πράσινη τραπεζική; (έως δύο επιλογές).

Ενεργειακή αναβάθμιση των κτηριακών δομών και των εγκαταστάσεων της τράπεζας, προς εξοικονόμηση ενέργειας και ελαχιστοποίηση της επιβάρυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

Βελτιστοποίηση υπηρεσιών e-banking και mobile banking, ούτως ώστε να επιτευχθεί μεταξύ άλλων, περιορισμός μετακινήσεων και φυσικής παρουσίας πελατών στα τραπεζικά καταστήματα.

Χορήγηση δανείων με προνομιακούς όρους για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και επαγγελματικών χώρων, με σκοπό τη μείωση του ενεργειακού αποτυπώματός τους.

Χρηματοδότηση και έγκριση δανειακών προϊόντων, μετά από έλεγχο της επένδυσης του δυνητικού δανειολήπτη, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης και του βαθμού αειφορίας του επενδυτικού του σχεδίου.

Διοργάνωση επιμορφωτικών ημερίδων και συνεδρίων προς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, ως προς την έννοια της πράσινης τραπεζικής.

Χρήση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (emails) και ενεργοποίηση διαδικτυακής επικοινωνίας μεταξύ του προσωπικού των τραπεζών και των πελατών, με παράλληλη κατάργηση των συμβατικών μεθόδων διεπαφής, μέσω έντυπης ανταλλαγής εγγράφων.

Ψηφιοποίηση του έντυπου τραπεζικού αρχείου πελατών, σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση διαδικασιών ανακύκλωσης των σχετικών εγγράφων φυσικής μορφής.

14. Η τράπεζα την οποία επιλέξατε στην ερώτηση 10, εφαρμόζει πολιτικές- δράσεις πράσινης τραπεζικής;

Δεν γνωρίζω

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

15. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν εσάς και τα τραπεζικά ιδρύματα;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
εφόσον διατηρώ πελατειακή σχέση με μία τράπεζα η οποία προάγει αρχές ΕΚΕ και υιοθετεί το μοντέλο της πράσινης τραπεζικής, ωφελώ με τη σειρά μου την κοινωνία.	☐	☐	☐	☐	☐
η ανάπτυξη δράσεων ΕΚΕ και η εφαρμογή αρχών πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα, αποτελούν σημαντικό λόγο για να είμαι αφοσιωμένος (πιστός) πελάτης σε αυτό.	☐	☐	☐	☐	☐
εάν χρειαζόταν, θα συμμετείχα ως εθελοντής σε μία δράση ΕΚΕ ή πράσινης τραπεζικής από ένα τραπεζικό ίδρυμα.	☐	☐	☐	☐	☐
μου αρέσει να διαφημίζω τις δράσεις ΕΚΕ και πράσινης τραπεζικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, στον κοινωνικό μου περίγυρο (οικογενειακός και φιλικός κύκλος).	☐	☐	☐	☐	☐

Μέρος Γ: Πράσινη τραπεζική και δράσεις ΕΚΕ ως κριτήρια επιλογής τραπεζικού ιδρύματος.

16. Πόσο επηρεάζει την επιλογή σας για συνεργασία με ένα τραπεζικό ίδρυμα η υιοθέτηση από αυτό πρακτικών ΕΚΕ και η ύπαρξη σε εκείνο χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

17. Επιλέξτε τα τρία σημαντικότερα κριτήρια, τα οποία καθορίζουν την πρόθεση συνεργασίας σας με ένα τραπεζικό ίδρυμα (επιλογή ακριβώς τριών από τα ακόλουθα):

- Δράσεις ΕΚΕ.
- Κόστος παρεχόμενων υπηρεσιών- προϊόντων.
- Προσφερόμενη εξυπηρέτηση από το προσωπικό.
- Χρόνος διεκπεραίωσης αιτημάτων (ταχύτητα ολοκλήρωσης υποθέσεων).
- Κτηριακές υποδομές- εγκαταστάσεις.
- Εφαρμογή μοντέλου πράσινης τραπεζικής.
- Μέγεθος οικονομικής ευρωστίας τραπεζικού ιδρύματος.

18. Είστε διατεθειμένοι να καταβάλλετε μεγαλύτερο οικονομικό τίμημα για ένα τραπεζικό προϊόν, γνωρίζοντας πως μέρος των χρημάτων σας θα αξιοποιηθεί από την τράπεζα για δράσεις ΕΚΕ και για πολιτικές πράσινης τραπεζικής;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

19. Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης, προσδιορίστε το ύψος του προαναφερθέντος οικονομικού τιμήματος (ανηγμένου σε ετήσια βάση).

- 0€
- Έως 50€
- (51-100)€
- (101-200)€
- >201€

20. Θα συστήνατε μία τράπεζα στο στενό κοινωνικό σας περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι), αποκλειστικά και μόνο για τα χαρακτηριστικά πράσινης τραπεζικής που ενσωματώνει και για τις εκφάνσεις ΕΚΕ που διαθέτει;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

21. Σε περίπτωση που η τράπεζα με την οποία συνεργάζεστε, περιορίσει ή αναστείλει τις δράσεις ΕΚΕ που εφήρμοζε, σκοπεύετε να προχωρήσετε σε διακοπή της συνεργασίας μαζί της;

- Ναι, θα διακόψω κάθε συνεργασία.
- Όχι, θα περιορίσω όμως τη συνεργασία.
- Όχι, θα συνεχίσω τη συνεργασία κανονικά.

22. Σε περίπτωση που η τράπεζα με την οποία συνεργάζεστε, απωλέσει τα γνωρίσματα της πράσινης τραπεζικής που την διέκριναν, σκοπεύετε να προχωρήσετε σε διακοπή της συνεργασίας μαζί της;

- Ναι, θα διακόψω κάθε συνεργασία.
- Όχι, θα περιορίσω όμως τη συνεργασία.

Όχι, θα συνεχίσω τη συνεργασία κανονικά.

23. Κατά πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες θέσεις που αφορούν την πράσινη τραπεζική και τις δράσεις ΕΚΕ, αναφορικά με τη βασική στοχοθεσία ενός τραπεζικού ιδρύματος (μεγιστοποίηση κέρδους);

Η υιοθέτηση χαρακτηριστικών πράσινης τραπεζικής και δράσεων ΕΚΕ...

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
επιβάλλεται από κανονιστικά-νομοθετικά πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.	☐	☐	☐	☐	☐
στοχεύει στη διεύρυνση του πελατολογίου της τράπεζας.	☐	☐	☐	☐	☐
αποτελεί προϊόν marketing και προσβλέπει στην προβολή- διαφήμιση του τραπεζικού ιδρύματος.	☐	☐	☐	☐	☐
βρίσκει εφαρμογή στα πλαίσια της ηθικής και υπεύθυνης στάσης του τραπεζικού ιδρύματος, ανεξάρτητα από το οικονομικό αποτέλεσμα το οποίο θα επιφέρει.	☐	☐	☐	☐	☐
πηγάει από την ανάγκη σύμπλευσης με τη διαμορφωθείσα κατάσταση του ανταγωνισμού.	☐	☐	☐	☐	☐
αποτελεί εφελτήριο μετασχηματισμού του τραπεζικού ιδρύματος σε δομή ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα.	☐	☐	☐	☐	☐
έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το στόχο του τραπεζικού ιδρύματος για μεγιστοποίηση του κέρδους του.	☐	☐	☐	☐	☐

24. Όσο μεγαλύτερη κερδοφορία έχει ένα τραπεζικό ίδρυμα, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να προωθήσει ενέργειες ΕΚΕ και να υιοθετήσει αρχές πράσινης τραπεζικής. Κατά πόσο συμφωνείτε με την παραπάνω τοποθέτηση;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

25. Θεωρείτε πως μία τράπεζα, θα επιλέξει να διακόψει συνεργασίες με οικονομικά ισχυρές αλλά οικολογικά ανεύθυνες επιχειρήσεις, προκειμένου να στραφεί προς την πράσινη τραπεζική;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

26. Σε ποιό βαθμό, θεωρείτε πως οι τράπεζες με έδρα την Κρήτη (Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε. και Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων), αναλαμβάνουν δράσεις ΕΚΕ;

- Δεν γνωρίζω/ δεν συνεργάζομαι με αυτές τις τράπεζες.
- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

27. Θεωρείτε πως η υιοθέτηση του μοντέλου της πράσινης τραπεζικής, βρίσκει εφαρμογή στις προαναφερθείσες δύο τράπεζες της Κρήτης;

- Δεν γνωρίζω/ δεν συνεργάζομαι με αυτές τις τράπεζες.
- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συνεργασία.